

Koivisto Elina

Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisestä

Pro gradu

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Kasvatustieteen laaja-alainen maisteriohjelma: Pedagogiset instituutiot ja asiantuntijuus

2020

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisestä (Koivisto Elina)

Pro gradu, 66 sivua, 2 liitesivua

Huhtikuu 2020

Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteenani on selvittää nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisestä nuorisotyössä. Tutkielmassa avaan, miten seksuaalinen houkuttelu näyttäytyy nuorten kokemuksista nuorisotyöntekijöille, miten siitä kerrotaan ja miten sitä voidaan ennaltaehkäistä. Tämän lisäksi tarkastelen seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyyn liittyviä haasteita nuorisotyössä.

Laadullisen tutkielman aineisto muodostuu nuorisotyöntekijöiden (n=21) vastauksista, jotka kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella helmikuun 2020 aikana. Kysely perustuu avoimiin kysymyksiin, joiden vastauksista muodostin aineiston. Tutkielma perustuu fenomenologis-hermeneuttiseen tieteenfilosofiaan, joka toimii minun, tutkijan, toimintaa ohjaavana otteena. Analyysissa hyödynsin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tutkielman tuloksista ilmeni, että seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisy muotoutuu tiedon ja toiminnan ympärille. Seksuaaliseen houkutteluun liittyvä tieto on oleellinen osa ennaltaehkäisyä: sen tulee olla helposti saatavissa, sitä tulee tuoda esiin keskusteluissa ja myös ammattilaisten tulee lisätä omaa tietouttaan aiheesta, jotta he voivat toimia työssään ennaltaehkäisevästi. Toiminnalla tässä tutkielmassa tarkoitetaan sitä, miten nuoret itse toimivat, jos huomaavat joutuneensa seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Esteenä asiasta kertomiselle on esimerkiksi usein häpeä ja syyllisyys sekä pelko aikuisen reaktiosta. Nuori kertoo usein asiasta turvalliselle ja luotettavalle aikuiselle. Toiminnallisuus ilmeni aineistosta myös siinä, miten nuorisotyöntekijät toimivat toteuttaessaan ennaltaehkäisevää työtettä.

Tutkielmani perusteella voidaan päätellä, että nuorisotyön haasteena seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyssä ovat resurssipula, nuorten tapa mainita asiasta vitsaillen tai ohimennen sekä puuttuvat toimintamallit tilanteisiin, kun nuori kertoo joutuneensa seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Nuorisotyössä kohdataan lapsia ja nuoria päivittäin, jonka myötä seksuaalisen houkuttelun puheeksi ottaminen ja esillä pitäminen on tärkeää. Tiedon lisääminen seksuaalisesta houkuttelusta niin lasten, nuorten kuin aikuisten parissa on tärkeää. Nuorisotyöntekijät jakavat tietoa eri keinoin: sosiaalisessa mediassa ja erilaisissa tapahtumissa sekä pyrkivät ottamaan asiaa puheeksi toiminnassaan tarttuen ohimennen mainittuihin asioihin.

Avainsanat: seksuaalinen houkuttelu, seksuaaliväkivalta, nuorisotyö, ennaltaehkäisy, fenomenologia, hermeneutiikka

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Tutkielman metodologiset valinnat ja toteutuminen.....	8
2.1	Nuorisotyö tutkielman kontekstina	8
2.2	Tutkielman toteutus laadullisena tutkimuksena	11
2.3	Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa kokemusten tutkimiseen.....	13
2.4	Aineiston keruu verkkokyselyllä.....	15
2.5	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi kokemusten tulkinnan välineenä	17
3	Seksuaalinen houkuttelu ja seksuaaliväkivalta	24
3.1	Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta	24
3.2	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutukset yksilön kasvuun ja kehitykseen.....	27
3.3	Seksuaalinen houkuttelu eli grooming.....	30
3.4	Seksuaalisen houkuttelun tunnistaminen	34
3.5	Seksuaalisesta houkuttelusta kertomiseen vaikuttavia tekijöitä	38
3.6	Yhteenveto luvusta.....	43
4	Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisystä.....	45
4.1	Seksuaalisen houkuttelun puheeksi ottaminen nuorisotyössä	45
4.2	Nuoriin kohdistuvan seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäiseminen nuorisotyössä.....	48
4.3	Haasteet seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisessä	53
4.4	Yhteenveto luvusta.....	57
5	Lopuksi	59
5.1	Yhteenveto ja johtopäätökset tutkimustuloksista	59
5.2	Jatkotutkimusaiheiden pohdintaa	61
5.3	Pohdintaa tutkielman luotettavuudesta, eettisyydestä ja toteutuksesta	62
	Lähteet	68
	Lyhenteet	
	Liitteet	

1 Johdanto

Tällä hetkellä hyvin moni lapsi ja nuori pääsee internetiin ja sosiaalisen median alustoille puhelimensa kautta ilman valvontaa. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, etteivät vanhemmat seuraa lapsensa puhelimen käyttöä tai ole tietoisia lastensa toiminnasta verkossa. Tällainen valvottoman ympäristö tarjoaa seksuaalirikoksien tekijöille mahdollisuuden lähestyä lapsia yhä helpommin. (IOCTA 2018, 35.) Muutaman klikkauksen päästä voi löytyä monenlaisia ikätasolle sopimattomia kuvia, videoita tai artikkeleita. Tunnetuimpia internetin sisältämiä uhkia ovat sopimaton materiaali (pornografia), nettikiusaaminen, seksuaalinen houkuttelu tai erilaiset henkilötietojen varastamiseen tehdyt sivustot. (Ktoridou, Eteokleous & Zahariadou 2012, 136.)

Verkossa tapahtuva seksuaalinen houkuttelu (engl. cyber grooming, sexual grooming) on lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan yksi muoto. Se on yksi selvin esimerkki fyysiseen maailmaan pohjautuvasta väkivallasta, joka muuntautuu tuhoisaksi internetissä. Sen yksi vaarallinen ominaisuus on kyky saavuttaa lapsi tai nuori myös hänelle turvallisessa ympäristössä, esimerkiksi omassa kodissa, sekä sen tekijä voi olla kuka vain, mistäpäin maailmaa tahansa. (Nikolovska 2020, 13.)

Kouluterveyskyselyssä (2019) ilmeni, että perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvistä lapsista neljä prosenttia on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä. Seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua on kokenut joka neljäs 8. ja 9. luokkaa käyvä. (Ikonen & Helakorpi 2019, 7.) Pelastakaa Lapset ry:n (2018) toteuttaman selvityksen mukaan 12-17 -vuotiaista tytöistä yli kymmenen prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää muiden nuorten toimesta. Yli 40 prosenttia lukioikäisistä tytöistä oli nähnyt seksuaalista häirintää sosiaalisessa mediassa. (Laitinen, Valoaho, Kylmälahti & Vaaranen-Valkonen 2018, 13.)

Seksuaalinen houkuttelu sekä kuvamateriaali, jossa näkyy lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja riistoa, ovat modernin yhteiskunnan uhkia. Tietokoneet ja internet ovat edesauttaneet lisäämään seksuaalisen houkuttelun sekä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivalta-kuvamateriaalin yleistymistä viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan. (Ost 2009, 26.) Myös lasten ja nuorten itsensä tuottama materiaali on yleistynyt. Uhreja houkutellaan osallistumaan seksuaalisten tekojen toteuttamiseen esimerkiksi puhelimen kameran edessä. (IOCTA 2018, 37.)

Tämä tutkielma sai alkunsa opintoihini kuuluvan maisteriharjoittelun myötä. Osallistuin harjoittelun aikana osaamiskeskus Koordinaatin (2019) valtakunnalliseen hankkeeseen, jossa vahvistetaan nuorisotyöntekijöiden osaamista lasten ja nuorten seksuaalisen houkuttelun sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vastaisessa toiminnassa. Kallio (2011) korostaa, että ammattilaiset ovat ensisijaisessa asemassa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisemisessä, tunnistamisessa, esiintulossa ja siitä eheytymisessä (Kallio 2011, 139). Tutkielmani päätavoite on selvittää nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisesta houkuttelusta sekä siihen liittyvästä ennaltaehkäisevästä työstä heidän työorganisaatioissaan. Nuorisotyöntekijöiden kokemusten tutkiminen kiinnostaa minua myös oman työhistoriani myötä, sillä olen ennen yliopisto-opintojani tehnyt töitä niin kunnan kuin seurakunnan nuorisotyössä.

Tutkielmani sijoittuu kasvatustieteen ja nuorisotutkimuksen kentän välimaastoon. Tutkielmani antaa äänen nuorisotyöntekijöille, jolloin nuorten ääni jää pois (ks. Soanjärvi 2011). Tutkielmassa tarkoituksena on kuulla eri nuorisotyön sektoreilla nuorten kanssa työskentelevien nuorisotyöntekijöiden kokemuksia. Työni kautta haluan tuoda esille ajankohtaista tietoa myös seksuaaliväkivallasta ja seksuaalisesta houkuttelusta. Seksuaalista houkuttelua on tutkittu aiemmin muun muassa selvittämällä seksuaalisen houkuttelun määritelmää (Craven, Brown & Gilchrist 2006; Williams & Hudson 2013), seksuaalisen houkuttelun uhriksi joutumisen riskitekijöitä (Baumgartner, Valkenburg & Peter 2010; Whittle, Hamilton-Giachritsis & Beech 2014; Whittle, Hamilton-Giachritsis, Beech & Collings 2012) tarkastelemalla verkkokeskusteluiden vaiheita (Nikolovska 2020), tekijöiden kielenkäyttöä (Lorenzo-Dus, Kinzel & Di Cristofaro 2020) ja tekijöiden hyödyntämiä strategioita grooming prosessin aikana (Williams, Elliot & Beech 2013). Pietilä ja Oinas (2019) toteuttivat nuorisotyöntekijöille suunnatun kyselyn, jossa selvitettiin muun muassa nuorisotyöntekijöiltä groomingin tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn liittyviä osaamistarpeita. Perehdyin itsekkin harjoitteluni aikana tähän tutkimukseen. Lapsen seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa on tutkittu muun muassa selvittämällä mitä tiedetään prosessista, jossa internetiä käytetään lapsen seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan teossa (Beech, Elliot, Birgden & Findlater 2008) sekä mitä lastensuojelulaitoksissa asuneiden tyttöjen äänellisyydet ja vaikenemiset kertovat heidän kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta (Louhela 2019).

Seksuaalinen houkuttelu tutkielman aiheena on hyvin ajankohtainen. Ajankohtaisuus ilmenee esimerkiksi sen myötä, miten aihetta on käsitelty uutisoinnissa ja poliittisissa päätöksissä. Mediassa on ollut kevään 2020 aikana esillä esimerkiksi seksuaalisen houkuttelun tekijän toimin-

taa kuvaavat viestiketjut¹ sekä häpeän aiheuttama puhumattomuus poikiin kohdistuneesta seksuaalisesta houkuttelusta². Viime vuonna esillä olivat muun muassa Espoossa tapahtunut lapsiin kohdistunut laaja seksuaalirikossarja, jossa rikoksentekijällä epäillään olevan yli 50 uhria³ sekä Oulussa tapahtunut suuri seksuaalirikoskokonaisuus⁴, jossa kahdeksaa miestä epäillään alaikäiseen tyttöön kohdistuneista seksuaalirikoksista. Lisäksi vuoden 2019 alussa uutisoitiin tuhannesta auki olevasta seksuaalirikosepäilystä ympäri Suomea⁵.

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lapsen oikeuksien peruskirja, YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrää, että lapsia tulee suojella seksuaaliväkivalta (LOS 19:1§) ja valtioiden tulee toteuttaa toimenpiteitä, jotka estävät lapsen houkuttelemisen ja pakottamisen osallistumaan seksuaalisiin tekoihin (LOS 34a§). Suomea velvoittaa myös Euroopan neuvoston yleissopimus, Lanzaroten sopimus, (SopS 88/2011), jossa säädetään Euroopan jäsenvaltioiden välille yhtenäisyyttä, kun lasten seksuaalinen riisto ja hyväksikäyttö ovat kansainvälisesti että kansallisesti kasvaneet erityisesti lasten sekä rikoksentekijöiden lisääntyneen informaatio- ja viestintäteknologian käytön vuoksi. (VS 2011). Kaikkien aikuisten tulee toimia niin, että lasten ja nuorten on turvallista kasvaa ja kehittyä. Tutkimalla nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisestä saan tietoa siitä, miten nuorisotyön ammattilaiset pystyvät työssään toimimaan tukeakseen yksilöiden turvallista kasvua. Tämän lisäksi olen kiinnostunut siitä, millaisia haasteita nuorisotyöntekijät kohtaavat seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisessä. Ennalta ehkäisemisen on tässä tutkielmassa kaikkea sitä toimintaa ja työtä, jota tehdään seksuaalisen houkuttelun vähentämiseksi. Se on tiedon lisäämistä, tapahtumien järjestämistä, yksilökohtaamista, kuulumisten kysymistä ja monia muita asioita, joita nuorisotyössä tehdään.

Tutkielmani pohjautuu Alasuutarin (2011) maatuskamallin rakenteeseen, jossa teoreettista ja empiiristä osaa ei ole erotettu omiksi osioiksi, vaan ne muodostuvat yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi sisältöluvuissa (Alasuutari 2011, 305-313). Tutkielman konteksti on nuorisotyö, jonka määrittelen tutkielman metodologisten valintojen alussa. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan

¹ ks. Karppi 07.02.2020, "Oliks hyvä koulupäivä?" Poliisin kanssa koostettu grooming-chat näyttää, kuinka taitavasti hyväksikäyttäjät punoo lapsen verkkoonsa.

² ks. Annala 14.02.2020 Häpeä estää poikia kertomasta groomingista – Poikien talon ohjaaja: "Kiristetään sillä, että olet lähetelty miehelle kuvia".

³ ks. Toivanen ja Hämäläinen 14.08.2019, Poliisi epäilee miestä poikkeuksellisen laajasta lapsiin kohdistuneesta seksuaalirikosten sarjasta – "Tapahtunut sosiaalisen median sovelluksissa".

⁴ ks. Yle Uutinen 09.05.2019 Oulun grooming-tapauksessa nostettu yksi syyte lisää – ensimmäinen tuomio tänään.

⁵ ks. Jansson 25.01.2019 Tuhat tutkintaa, joista ei kerrota – Ylen selvitys kokoaa tietoa seksuaalirikosepäilyistä eri puolilta Suomea ja valottaa, mikä tekee Oulun tapauksesta "ilmiön".

tutkielman metodologisia valintoja ja toteutusta. Tutkielmassani on kaksi varsinaista sisältölu-
kua. Ensin luvussa kolme tarkastelen seksuaaliväkivaltaa ja seksuaalista houkuttelua. Luvussa
neljä tarkastelen nuorisotyöntekijöiden roolia seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisessä.
Luvussa viisi palaan tarkastelemaan tutkimuskysymyksiäni ja peilaan tutkimuksen tuloksia nii-
hin. Pohdinnan kautta syvennän tutkielman aikana heränneitä ajatuksia ja näkökulmia tutki-
musaiheestani. Viimeisessä luvussa tarkastelen ja arvioin työn toteutusta sekä eettisyyttä.

2 Tutkielman metodologiset valinnat ja toteutuminen

Tutkielmaa tehdessä on oleellista määritellä tutkimusta ohjaava metodologia ja se, mitä tutkitavasta ilmiöstä jo tiedetään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 19). Tässä luvussa määrittelen ensin nuorisotyön, sillä se toimii tutkielmani kontekstina. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan tutkielmani sijoittumista tieteellisen tutkimuksen kentälle, jonka jälkeen esittelen käyttämäni tutkimusotteen ja aineiston analyysiprosessin.

2.1 Nuorisotyö tutkielman kontekstina

Nuoren kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat keskeisesti koti, koulu ja vapaa-aika sekä sosiaalinen media. Koti ja perhe pysyvät tärkeänä osana yksilön elämää, mutta kodin merkitys kasvuympäristönä vähenee nuoren aikuistumis- ja itsenäistymisprosessin myötä. Vapaa-aika kasvuympäristönä on moninainen, mutta sen merkitys kasvavan yksilön elämässä on suuri, sillä siihen sijoittuu nuoren oma aika. Nuoren omaa aikaa on aika, jonka vietosta ja viettopaikoista yksilö itse päättää. (Soanjärvi 2011, 27.) Nuoruutta eletään todeksi omalla asuinalueella, omassa koulussa ja lähiympäristössä, johon virtuaalinen maailma kietoutuu mukaan. Arkisissa elinympäristöissään nuoret kohtaavat yhteiskunnan toimenpiteet, aktivoinnin ja kontrollin sekä valvonnan. (Nieminen & Honkatukia 2017, 42.) Internet mahdollistaa lapsille ja nuorille yhteydenpidon ystäviin sekä tutustumisen uusiin ihmisiin. Internet, netti eli verkko tarjoaa yksilölle myös mahdollisuuden yksityisyyteen, kommunikoinnin kontrolloimiseen ja uusien asioiden kokeilemiseen. (Livingstone 2011, 26.)

Nuorisotyön työmuodot vaihtelevat paikkakunnittain ja painottuvat eri tavalla tarjoten palveluita alueensa lapsille ja nuorille. Nuorisotyön tehtävä on tukea lapsia ja nuoria niissä yhteisöissä ja niissä ympäristöissä, joissa he asuvat. Tehtävässä korostuu nuorten osallisuuden vahvistaminen, harrastemahdollisuuksien laventaminen, tilan tarjoaminen ja turvallisuus. (Kiilakoski & Kinnunen 2017, 112-114.) Tulee muistaa, että nuorisotyö on kuitenkin pieni osa lasten ja nuorten vapaa-ajan laajasta kokonaisuudesta (Kivijärvi 2015, 48).

Nuorisotyö voidaan määritellä lasten ja nuorten tarpeisiin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvaksi ohjatuksi ja yhteisölliseksi toiminnaksi, jonka tehtävänä on sekä auttaa nuoria liittymään yhteiskuntaan että tarjota heille oppimismahdollisuuksia persoonallisuuden, yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseksi. Nuorisotyössä nuori on itsessään arvokas ajatuksineen, kiin-

nostuksen kohteineen, tunteineen ja ominaisuuksineen ilman yksilöllisiä suorituksia tai henkilökohtaisia saavutuksia. (Nieminen 2007, 38-39). Nuorisotyöhön vaikuttavat historia, kulttuuri, koulutuksen traditio, pedagogiikka ja sosiaalityön muoto sekä politiikka (Zentner & Ord 2018, 17).

Juha Nieminen (2007) on historiaa tarkastelevalla tutkimustyöllä kiteyttänyt nuorisotyön funktiot, jotka luovat kokonaisvaltaisen kuvan nuorisotyön yleisistä tehtävistä. Perusfunktioiksi on määritelty sosialisatio eli nuoren liittäminen lähiyhteisön, kulttuurin ja yhteiskunnan jäseneksi. Oleellista nuorisotyölle on myös personalisatio, jossa tuetaan yksilön kehittymistä omaksi itsekseen. Nuorisotyön kolmas tehtävä on yksilön sosialisatiossa ja personalisatiossa ilmenevien puutteiden tasoittaminen ja vaikeuksien korjaaminen eli kompensatio. Nuorisotyön neljäntenä tehtävänä nähdään yhteiskunnan nuorille osoittamiin resursseihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttaminen. Nämä tehtävät eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan nuorisotyöntekijät voivat toteuttaa samanaikaisesti useampaakin tehtävää. On huomioitava, että näiden myönteisten tehtävien lisäksi nuorisotyöllä on tiedostamattomia ja tarkoittamattomia tehtäviä (piilofunktioita). Tästä esimerkkinä on nuorisotyön käyttäminen sosiaalisen kontrollin välineenä, jonka avulla nuoria on pyritty sopeuttamaan vallitsevaan yhteiskuntaan, valtajärjestelmään ja aikuisten soveliaina pitämiin käyttäytymismalleihin. (Nieminen 2007, 23 -27.)

Suomessa nuorisotyötä määrittää lainsäädäntö. Perustuslaki (1999) määrää lapsien, alle 18-vuotiaiden kohdeltavan tasa-arvioisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa heitä koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti (Perustuslaki 731/1999: 6§). Nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuorisotyön tehtäväksi nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemisen yhteiskunnassa sekä sen toiminnan kohderyhmäksi kaikki alle 29 -vuotiaat (NL 1285/2016, 2.§ & 3.§). Lastensuojelulaki (2007) koskee alle 18-vuotiaita, jossa nuorisotyöhön kuuluu ehkäisevä lastensuojelu sekä toimia korjaavan lastensuojelun rinnalla yhtenä työmuotona (Lastensuojelulaki 417/2007: 3a§). Nuorisotyöhön liittyy oleellisesti myös jo aiemmin mainittu Suomen ratifioima YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (1991).

Nieminen (2007) kuitenkin huomauttaa, että nuorisolakiin sisälletty näkemys nuorisotyön tehtävistä on yksi näkemys jäsentää nuorisotyön kentän kirjoa. Tulee muistaa, että nuorisolaki ei kosketa kaikkia nuorisotyötä tekeviä organisaatioita, se ei tavoita kaikkia nuorisotyön pyrkimyksiä eikä kata kaikkia nuorisotyön käytäntöjä. Lakiin sisältyvä näkemys nuorisotyöstä on hallinnollis-normatiivinen, sillä se on syntynyt poliittisen neuvottelun sekä kompromissien tu-

loksena. Nuorisolain kautta ei voida ohjata kaikkia nuoria koskevia toimenpiteitä, vaan se säätelee vain osaa julkishallinnon nuorisotyön toimialasta ja nuorisopolitiikasta. (Nieminen 2007, 22.) Valtioneuvosto linjaa hallituskausien mukaisesti aina myös valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman, VANUPO:n, joka määrittelee hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Näiden tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta edistetään nuorisolain 2. artiklan mukaisten tavoitteiden toteuttamista. VANUPO koskee myös nuorisotyön kehittämistä. (VANUPO 2019, 2.)

Ajoittain nuorisotyöntekijät itse ovat epävarmoja siitä, mihin heidän tekemä nuorisotyö perustuu. Tuloksena tästä voi olla se, että nuorisotyö muotoutuu liikaa politiikkojen päätösten ja ohjauksen perusteella vastaamaan heidän tarpeitaan. (Zentner & Ord 2018, 20.) Nuorisotyön sisällä on käyty keskustelua sen tavoitteista, sisällöstä, identiteetistä ja asemasta koko sen olemassaolon ajan (Cederlöf 1999, 79).

Nuorisotyötä tekevillä organisaatioilla on oikeus määritellä omat tehtävänsä itse. Nuorisojärjestöt, kansalaisjärjestöt, kirkot, seurakunnat, yhteisöt ja instituutiot ovat ilmaisseet harjoittamansa nuorisotyön tehtävät ja tavoitteet monilla tavoilla. Organisaatioiden tehtävät sisältyvät niiden toimintaa ohjaaviin sääntöihin, peruskirjoihin, periaatepäätöksiin, toimintaohjelmiin, suunnitelmiin, strategioihin, visioihin ja erillislakeihin. (Nieminen 2007, 22; Nieminen 1995, 410; Cederlöf 1999, 105.) Nuorisotyön epämääräisyyttä lisää työmuotojen kirjavuus. Varsinkin järjestöissä toiminta perustuu usein vapaaehtoisuuteen, mikä lisää ideologioiden ja työotteiden variaatioita entisestään. (Kivijärvi 2015, 44.)

Nuorisotyö voidaan nähdä aikuisten ohjaamana kasvatuksena, sopeuttamisena ja kontrollin välineenä, jolla pyritään ohjaamaan nuorison vapaa-ajan käyttöä. Historiansa aikana nuorisotyöllä on ollut vahva rooli nuorison vapautumisesta yhteiskunnan ennakkoluulojen ja normien paineista. (Nieminen 1995, 410.) Nuorisotyössä on tartuttu ripeästi ja rohkeasti uusiin nuorisokulttuuriin ilmiöihin ja suuntauksiin, kuten digitaalisuuteen. Nuorisotyössä on ymmärretty mahdollisuus toimia näiden ilmiöiden tulkkina suhteessa muuhun yhteiskuntaan. (Lauha et al. 2017, 219-222).

Teknologinen kehitys on haastanut nuorisotyötä siirtämään toimintaansa verkkoon ja kohtamaan nuoria siellä (ks. Nuori kirkko ry 2019; Lauha, Tuominen, Merikivi & Timonen 2017). Verkkonuorisotyö on yksi nuorisotyön muoto, jolla voidaan tarjota matalan kynnyksen tukea esimerkiksi tilanteessa, jossa yksilö tarvitsee apua ja neuvoja johonkin häntä koskevaan asiaan, kuten verkossa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään tai tuntemattoman lähettämiin viesteihin.

Lauha ja kumppanit (2017) kuvaavat, että verkkonuurisotyön tavoitteena on tarjota tila, jossa nuori voi viettää aikaa ja käydä luottamuksellisia keskusteluja – kuten nuorisotalossakin. Verkko toiminnan valttina nähdään anonyymius ja etäisyyksien hälveneminen, jolloin kynnys nuorisotoiminnan osallistumiseen verkossa madaltuu. Sosiaalisessa mediassa tarjotaan tietoa ja keskustelutukea nuorille (Lauha et al. 2017, 219-222) esimerkiksi seksuaaliseen houkutteluun tai seksuaaliväkivaltaan liittyvissä kysymyksissä erilaisissa chat-palveluissa, teemakeskusteluissa tai tieto- ja neuvontapalveluissa.⁶

Digitaalisen tietotekniikan yleistyminen arkipäivän toiminnoissa vaatii uudenlaista osaamista niin nuorisotyössä (Niemelä & Pietiläinen 2019, 13) kuin muussakin kasvatustyössä. Verkossa nuorten parissa toimiville organisaatioille on olemassa yhteistyöverkosto, jossa ammattilaiset voivat vaihtaa tietotaitoa, luoda yhteisiä pelisääntöjä, välttää päällekkäistä työtä, edistää nuorille suunnatun verkkotyön tunnettavuutta ja siihen liittyvää tutkimustoimintaa. (Nusuvefo 2007.) Kun tieto- ja viestintekniikka lävistävät muut kasvuympäristöt hyvin rajoittamattomasti päivittäin (Soanjärvi 2011, 28), tarvitaan yhteisiä toimintamenetelmiä ja avointa keskustelua siitä, mitä nuorten parissa tällä hetkellä tapahtuu ja miten nuorisotyö voi siihen vastata.

2.2 Tutkielman toteutus laadullisena tutkimuksena

Tutkielmani on laadullinen tutkimus, jonka luonne on kokonaisvaltainen, holistinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2000, 155; Puusa & Juuti 2011, 51; Kananen 2015, 71). Keräsin aineiston tutkimukseen hyödyntäen metodologiaa, joka tukee tutkittavien näkökulmaa ja ääntä (Sherman & Webb 1988, 5; Hirsjärvi et al. 2000, 155; Puusa & Juuti 2011, 52). Tutkielmaan osallistuneiden nuorisotyöntekijöiden kokemukset ovat vaikuttaneet myös tapaani muotoilla työni sisältö. Muotoilin pro gradu ni eri luvut aineistosta nousseiden sisältöjen ympärille Alasuutarin (2011) maatuskamallin mukaisesti (ks. Johdanto). Näiden toimenpiteiden myötä nuorisotyöntekijöiden näkökulman korostaminen muodostui oleelliseksi osaksi tutkimusta (Puusa & Juuti 2011, 47).

Laadullinen tutkimus on aina omanlainen versio tutkittavasta ilmiöstä, ja yhtä oikeaa tapaa tehdä laadullista tutkimusta ei ole (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 4). Keskeistä tutkimuksessa on tutkittavien kokemusten (Puusa & Juuti 2011, 48) ymmärtäminen mahdolli-

⁶ Esimerkiksi tällaista nuorisotyön muotoa tarjoavat Mannerheimin Lastensuojeluliiton tarjoama Lasten ja nuorten chat, Pelastakaa Lapset ry:n Netari – nettinuurisotalo ja Nuorten elämä. fi -sivuston chat.

simman tarkasti (Sherman & Webb 1988, 7). Tutkijana tavoitteeni on tuoda esiin nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisystä. Lähtökohdaksi asetan aineiston monitasoisen ja yksityiskohtaisen tarkastelun. Tutkielman empiirinen osuus muodostuu nuorisotyön ammattilaisille suunnatusta verkkokyselystä. Teoreettinen viitekehys sisältää katsauksen aiheen tiimoilta käytyyn tieteelliseen keskusteluun (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 10). Työssäni se muodostuu kirjallisuuden ja aikaisempien tutkimuksien kautta. Tutkielmassani olen aluksi määritellyt tutkielman kontekstin, eli nuorisotyön ja seuraavaksi siirryn tarkastelemaan tarkemmin seksuaalista houkuttelua ja seksuaaliväkivaltaa. Esittelen työni aiheeseen liittyviä näkökulmia, joista muodostuu katsaus, miten aihetta on aiemmin lähestytty ja millaisia tuloksia on saatu.

Tutkielmani keskittyy lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaaliseen houkutteluun ja seksuaaliväkivaltaan. Nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuorisotyön toiminnan kohderyhmäksi kaikki alle 29 -vuotiaat (NL 1285/2016, 3.§). Keskityn kuitenkin alle 18 -vuotiaisiin, koska Suomen rikoslain (39/1889) mukaisesti seksuaaliväkivalta⁷ määritellään teoksi, jonka kohteena ovat alle 18 -vuotiaat. Käytän tutkielmassa termejä lapsi ja nuori, jolla tarkoitan alle 18 -vuotiasta yksilöä.

Heti tutkielman alussa ilmeni yksi käsitteellinen haaste, joka liittyi oikean kattotermin valitsemiseen. Seksuaalinen houkuttelu luokitellaan kuuluvan osaksi seksuaalista hyväksikäyttöä, joka on määritelty Suomen rikoslaissa 20. luvussa (39/1889). Kuitenkin ammattikielessä, esimerkiksi nuorisotyössä, ei enää käytetä termiä hyväksikäyttö. Käytettävillä termeillä pyritään ilmaisemaan teon negatiivinen luonne käyttämällä esimerkiksi ilmaisua seksuaalinen pahoinpitely, seksuaaliväkivalta, seksuaalinen kaltoinkohtelu tai seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, jotka ovat vastoin seksuaalista itsemääräämisoikeutta, lakia ja yksilön ikätasoa vastaavaa (psykykkistä ja seksuaalista) kehitystä (Kallo 2011, 139). Nipuli ja Bildjuschkin (2016) huomauttavat, että yleisesti käytössä ollut seksuaalinen väkivalta -termi voidaan ymmärtää sisältävän käsityksen siitä, että väkivallalla on seksuaalisia motiiveja tai että väkivalta olisi seksiä. Seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta puhuttaessa, termiin nähdään sisältyvän vihaan ja vallankäyttöön liittyviä motiiveja eikä sitä mielletä seksiksi. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 15.) Väkivalta -termi itsessään on hyvin arvoladattu ilmaus. Kun jokin tapahtuma, tilanne tai ilmiö nimetään väkivallaksi tai sitä kuvataan väkivaltaiseksi, kyse ei ole koskaan neutraalista vaan negatiivisesta, paheksuttavasta ja ihmisten koskemattomuutta loukkaavasta, väärästä teosta.

⁷ Suomen rikoslaissa käytetään termiä seksuaalinen hyväksikäyttö, mutta olen perustellut alempana, miksi en itse tässä tutkielmassa sitä käytä.

(Niemi, Kainulainen & Honkatukia 2017.) Tutkielmassa olen päättänyt käyttää termejä seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja ajoittain tekstin sujuvuuden takia käytän myös lyhyempää termiä seksuaaliväkivalta. Väkivalta -termi sisältää moraalisen kannanoton (Niemi et al. 2017), jonka tutkijana tiedostan.

Tekstissä vaihtelevat termit hyväksikäyttäjä, rikoksentekijä sekä tekijä, joilla tarkoitan henkilöä, jonka toiminnan tavoitteena on seksuaalisesti kaltoinkohdella lasta. Tutkielmassa käytän seksuaalisesta houkuttelusta myös ajoittain grooming -termiä.

Tutkimuskysymyksiä tutkielmassa on kaksi:

1. Millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on nuoriin kohdistuvasta seksuaalisesta houkuttelusta ja sen ennaltaehkäisemisestä?
2. Mitkä tekijät luovat haasteita seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemiseen nuorisotyössä?

2.3 Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa kokemusten tutkimiseen

Fenomenologia on filosofinen suuntaus ja tutkimusmetodi (Lichtman 2013, 87; Kafle 2011, 181). Fenomenologinen tutkimus tarkastelee ilmiötä yksilöiden kokemusten näkökulman kautta (Lindseth & Norberg 2004, 146; Creswell 2013, 76; Lichtman 2013, 83). Fenomenologia tulee kreikan sanasta phainomenon eli ilmiö (Laine 2015, 30). Se keskittyy kuvailemaan mitä kaikilla osallistujilla on yhteistä ilmiön suhteen. Tutkija kerää sellaisilta henkilöiltä aineistoa, jotka ovat kokeneet ilmiön ja sen jälkeen hän koostaa sekä yhdistää näistä kokemuksista kuvauksen. (Creswell 2013, 76.) Fenomenologia näkee ihmisen rakentuvan suhteessa maailmaan, jossa hän elää sekä samalla rakentaa tuota maailmaa. Fenomenologia rajoittuu tarkastelemaan sitä, mikä ilmenee yksilölle itse koettuna, elettyinä maailmana ja itsenä osana tuota maailmaa. (Laine 2015, 30.) Aineistossani nuorisotyöntekijät peilaavat omaa toimintaansa nuorisotyön ammattilaisena suhteessa seksuaaliseen houkutteluun sekä sen ennalta ehkäisemiseen. Aineistosta nousee esille nuorten toimintaan liittyviä kuvauksia sekä tulkintoja, joita nuorisotyöntekijät ovat työssään tehneet nuorista. Tulkitsen näitä kokemuksia pyrkien tavoittamaan nuorisotyöntekijöiden kokemukset sekä syventämällä omaa tietämystäni aiheesta.

Fenomenologia on Edmund Husserlin kehittämä tutkimussuuntaus (Lichtman 2013, 84). Husserlin mukaan fenomenologian yksi keskeisin pyrkimys oli tutkia tietoisuuden kohteeseen suuntautuvan luonteen perusrakennetta eli merkitysrakennetta. Ulkoista maailmaa ei ole mahdollista tutkia puhtaana empiiristen faktojen kokoelmana vaan sitä tulee tutkia ihmisen tajunnan kautta

rakentuvana. Fenomenologia on kiinnostunut tavoista, joilla tietoisuus jäsentää ulkomaailmaa. (Perttula 1995, 6-7.) Kokemuksellisuus on ihmisen maailmansuhteen perusmuoto, jonka myötä ihminen suuntautuu maailmaan aina merkitysten värittämässä valokiilassa. Kaikki yksilön kokemus merkitsee hänelle jotain. Kokemukset rakentuvat olennaisesti merkityksistä, jolloin kokemuksia tutkittaessa, tutkitaan kokemusten merkityssisältöjä ja sen rakennetta. (Laine 2015, 31.) Fenomenologiassa määritelty eletty kokemus sisältää objektiivisen ja subjektiivisen komponentin: tutkijan tulee pyrkiä ymmärtämään ilmiön kokonaisvaltaisuus. (Lichtman 2013, 88.)

Määrittelin ensin fenomenologiaa, vaikka tutkielmassani käytän fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus juontaa juurensa fenomenologiasta, mutta siihen sisältyy myös toinen filosofinen suuntaus, hermeneutiikka. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen kehittäjinä pidetään Martin Heideggeriä, Hans-George Gadameria sekä Paul Ricoeuria (Lindseth & Norberg 2004, 147).

Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus pyrkii paljastamaan maailmaa yksilöiden subjektiivisten kokemusten kautta, jotka ilmaistaan kerrottuina tarinoina (Kafle 2011, 186-187). Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa edellyttää omien kokemusten sanoittamista, jotta tutkittavien ja tutkijan välille muodostuu yhteisymmärrys siitä, mistä puhutaan. Jotta näitä kokemuksia voidaan tulkita, tulee ne kirjoittaa ylös. Tutkijan on luotava tekstiä, jotta voidaan tarkastella tutkittavaan ilmiöön liittyviä kokemuksia. (Lindseth & Norberg 2004, 147.) Aineiston eli tekstin, tulkinta tuo fenomenologiseen tutkimukseen mukaan hermeneuttisen ulottuvuuden, (Laine 2015, 33; Lichtman 2013, 88.) Fenomenologiassa ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä tulkitaan, jolloin tutkijasta tulee tulkitsija. Tulkinta syntyy prosessin aikana, jolloin tutkija analysoi aineiston sen ydinsanomana (Lichtman 2013, 85) hyödyntämällä hermeneuttisen kehän periaatteita (Kafle 2011, 187).

Harjoitteluni osaamiskeskus Koordinaatissa sekä perehtyminen aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen loivat minulle esiymmärryksen aiheesta ennen aineiston keruuta. Puusa ja Juuti (2011) huomauttavat, että tutkijan esiymmärrys suuntaa tutkijan ajatuksia ja ohjaa tiedon edelleen hankinnassa. Laadulliseen tutkimukseen yhdistetty tutkimusasetelman joustavuus selittyy tutkimusprosessin etenemisellä hermeneuttisen kehän tapaan, palaten tarkastelemaan ja arvioimaan uudelleen alkuperäistä käsitystään. (Puusa & Juuti 2011, 49-51.) Tökkäri (2018) huomauttaa, että kokemusta tutkittaessa tutkimustyöhön vaikuttavat tutkijan aiemmat kokemukset joko tiedostamatta tai tiedostaen. Niistä ei tule pyrkiä vapautumaan, vaan ne tulee tiedostaa ja niitä tulee hyödyntää tutkimuksessa (Tökkäri 2018, 65.) Aikaisempien kokemusten

tiedostaminen ja tunnistaminen oli mielenkiintoinen prosessi, joka haastoi minua tutkijana aineiston analyysivaiheessa.

2.4 Aineiston keruu verkkokyselyllä

Tutkielmani aineiston keräsin kyselyllä, joka muodostui avoimista kysymyksistä. Avoimien kysymysten tavoitteena oli mahdollistaa nuorisotyöntekijöille mahdollisuus avata omia kokemuksia sanoittamalla niitä itse. Cederlöfin (1999) mukaan on eduksi, jos nuorisotyöntekijät tuntevat tutkimuksen ja kehitystyön tukevan heidän ajatustensa ja arvomaailman esille tuomista. Informanttina toimivan nuorisotyön ammattilaisen on saatava puhua omalla kielellään, jotta hänen kokemaansa todellisuutta voidaan lähestyä. (Cederlöf 1999, 104.) Tuomi ja Sarajärvi (2009) kuitenkin huomauttavat, että kyselyn tehnyt tutkija olettaa vastaajan haluavan ja osaavan ilmaista itseään kirjallisesti. Kyselyn kautta saadut vastaukset voivat jäädä niukkasanaisiksi, jos vastaajalla ei ole kokemusta kysytystä ilmiöstä tai hän ei osaa ilmaista itseään kirjallisesti. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 73-74.)

Aineiston keräsin verkkokyselyllä, jonka jaoin Facebookin kolmessa eri nuorisotyön ryhmässä, joissa olen myös itse ollut jäsenenä useamman vuoden. Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa, ja sen muoto vaihtelee tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Sähköinen kysely on esimerkki kyselystä, jolloin vastaaja toimii itsenäisesti saamiensa ohjeiden pohjalta. (Valli 2018, 92-93.) Kirjoitin saatekirjeen, jonka julkaisin tekstinä ryhmässä, joihin jaoin kyselyn (ks. LIITE 1). Saatekirjeeseen olin sisällyttänyt yksinkertaisen verkkolinkin kyselyyn sekä lyhyen tutkimussuunnitelmaan, johon vastaaja pystyi halutessaan tutustua ennen kyselyyn vastaamista. Kyselyn jakaminen sosiaalisessa mediassa ei vaatinut tutkimuslupien hankkimista, sillä jokaisessa ryhmässä olevat henkilöt saivat itse tehdä päätöksen osallistuvatko kyselyyn.

Toteutin aineiston keruun verkkokyselynä, joka julkaistiin Oulun yliopiston käyttämällä Webropol -kyselyohjelmalla. Valli (2018) korostaa, että kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa täytyy olla huolellinen, sillä ne luovat pohjan tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muotoilu aiheuttaa eniten virheitä tutkimustuloksiin, sillä jos kyselyyn vastaava henkilö ei ajattele samalla tavalla kuin tutkija on kysymyksen tarkoittanut, tulokset vääristyvät. Tutkijan tulee muotoilla sanamuodot tarkasti ja ne eivät saa olla häilyviä tai epämääräisiä. (Valli 2018, 93.) Kysymyksien laatiminen oli haastavaa, sillä en halunnut niiden johdattelavan vastaajaa liikaa. Pyrin luomaan sellaisia kysymyksiä, joihin olisi mahdollista vastata esimerkein ja halutessa

myös pidemmillä vastauksilla. Kysymyksien laatimisessa oikeiden termien ja sanamuotojen löytäminen vaati paljon työtä. Loin kyselyn alkuun lyhyet määritelmät termeistä *seksuaalinen itsemääräämisoikeus* ja *seksuaalinen houkuttelu*, jotta vastaajat tiesivät mitä tutkijana niillä tarkoitan. Alkuperäisessä kyselyssäni oli taustakysymyksien jälkeen väittämiä, joihin vastaaja olisi saanut valita oman näkökulmansa asteikolta. Kuitenkin päädyin poistamaan kyseisen osuuden kyselystä, sillä se olisi ollut hieman irrallinen osa kyselyäni, kun muuten kysely painottuu avoimiin kysymyksiin.

Usein kyselylomakkeen alkuun on luotu muutama taustakysymys, jotka toimivat lämmittelykysymyksinä ennen varsinaista aihetta, jotka toimivat myös selittävinä muuttujina (Valli 2018, 94). Kyselyssä keräsin ensin vastaajilta kolme taustatietoa: missä organisaatiossa tämä työskentelee, missä maakunnassa vastaaja työskentelee ja onko hän kohdannut työssään nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Kaksi ensimmäistä taustakysymystä muotoilin, jotta saisin selville onko kyselyyn vastanneet henkilöt eri organisaatioissa töissä vai painottuuko vastaajajoukko tietyn sektorin ammattilaisiin. Tutkijana minua kiinnosti tietää, mistä päin Suomea vastauksia sain. Samalla pystyin pohtimaan, että saavuttiko kyselyni niissä kanavissa, joissa sitä jaettiin, tarvittavan laajan vastaajajoukon.

Kolmas taustakysymys liittyi siihen, onko nuorisotyöntekijä kohdannut työssään nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Jätin kysymyksen vapaaehtoiseksi, jotta vastaaja sai itse päättää haluaako kysymykseen vastata. Kysymyksen kautta sain tietoa siitä, ovatko nuorisotyöntekijät kohdanneet työssään sellaisia nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Loput seitsemän kysymystä olivat pakollisia, avoimia kysymyksiä, joiden tavoitteena oli mahdollistaa vastaajien omakohtaisten kokemusten sanoittaminen (ks. LIITE 2). Pakollisilla kysymyksillä voidaan varmistaa, ettei vastaaja pääse etenemään kyselyssä eteenpäin ennen kuin hän on vastannut kysymykseen. Tämän myötä kaikkiin kysymyksiin saadaan vastaukset, mutta se voi turhauttaa myös vastaajaa, jos hänellä ei ole mielipidettä asiasta. (Valli 2018, 102.)

Avointen kysymysten käyttäminen tutkimuksessa mahdollistaa monenlaisten ideoiden ja vastaajien mielipiteiden selville saamisen perusteellisesti. Avointen kysymysten heikkous on se, että niihin jätetään usein vastaamatta ja vastaukset ovat ylimalkaisia tai epätarkkoja. (Valli 2018, 114.) Laadin ja prosessoin kysymyksiä pitkään. Halusin kysymysten kannustavan vastaajaa kertomaan omista kokemuksistaan. Kukkola (2018) huomauttaa, että kokemus on yksi

hankalimmista ja monimerkityksisimmistä käsitteistä, sillä se liittyy moneen asiaan, elämyksiin, tapahtumiin, tuntemuksiin ja ajatuksiin. Kokemus tarkoittaa kielenkäytössämme ja sosiaalisissa tilanteissa monenlaisia asioita, ja siten kokemuksen tutkimus voi olla luonteeltaan ja perustoiltaan aivan erilaista. (Kukkola 2018, 42.) Saatuani kysymyskokonaisuuden kirjoitettua, pyysin kahta itselleni entuudestaan tuttua nuorisotyön kollegaani kommentoimaan niitä. Näiden kommenttien perusteella muokkasinkin kysymyksiä ja lähetin ne uudelleen kommentoitavaksi. Toisella kommenttikierroksella pyysin kyselyn kysymyksiin kommentteja opiskelukavereiltani sekä maisteriharjoittelun ohjaajiltani. Näiden kommenttien jälkeen julkaisin kyselyn Facebookissa.

Sähköisen kyselyn vahvuutena on visuaalisuus (Valli & Perkkilä 2018, 117). Loin kyselystäni mahdollisimman selkeän ja helposti luettavan. Saatekirjeeseen tekstejä kirjoittaessani korostin tutkielmani otsikkoa sekä linkkiä kyselyyn. Valli ja Perkkilä (2018) ja Kuula (2013) muistuttavat, että verkkokyselyn etuna on sen nopeus: mahdollisuus toimittaa kysely vastaajajoukolle nopeasti sekä palauttaa kysely tutkijalle. Verkkokyselystä ei aiheudu kuluja aineistonkeruuvaiheessa, vaikka vastaaja asuisi kauempana toisella puolella Suomea. (Valli & Perkkilä 2018, 118; Kuula, 2013, 173.)

Seksuaalisen houkuttelun voidaan nähdä tutkimuskohteena olevan arka aihe, sillä grooming ja seksuaaliväkivalta herättävät usein paljon tunteita. Arkojen aiheiden tutkiminen on kuitenkin tärkeää monestakin syystä, sillä sen myötä voidaan esimerkiksi avata yhteiskunnallista keskustelua aiheesta (Puusniekka, Eskola, Itäpuisto, Launonen & Rautsiala 2004, 69). Kuten johdannossa jo kerroin, seksuaalinen houkuttelu ja seksuaaliväkivalta ovat olleet esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa esimerkiksi vuonna 2018 ilmi tulleiden tapahtumien myötä (ks. Johdanto).

2.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi kokemuksien tulkinnan välineenä

Aineiston analyysi alkaa siitä, kun tutkija lukee kerätyn aineiston huolella läpi. Tämän jälkeen tutkija korostaa aineistosta merkittävimpiä huomioita, kuten lauseita, joissa ilmenee kuinka tutkittavat ovat kokeneet ilmiön. (Creswell 2013, 82.) Kyselyyni vastasi nuorisotyöntekijöitä eri työorganisaatioista, sillä vastaajien joukossa oli niin seurakunnalla (n=10), kunnalla (n=5), järjestöissä (n=4) ja muualla (n=2). Vastaajista 16 henkilöä oli kohdannut työssään nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalisen houkuttelun kohteeksi. Tässä tutkielmassa käytän kaikkien tutkimukseen osallistuneiden vastauksia, sillä en pystynyt erottelamaan yksittäisten vastaajien vastauksia erilleen toisistaan, sillä jokainen vastaus tallentui aina kysymyskohtaisesti.

Aineistoni koostuu 21 nuorisotyöntekijän vastauksista. Yhdeksi tiedostoksi muunnettuna aineiston pituus on 13 sivua (Times New Roman, koko 12, riviväli 1,5). Käytän aineistolainauksessa koodeja N1-N21. N tarkoittaa nuorisotyöntekijää. Numeroinnin tein kysymyskohtaisesti, aloittaen numeroinnin ensimmäisestä vastauksesta ja edeten viimeiseen vastaukseen. Toistin tämän jokaisen avoimen kysymyksen kohdalla. Jokaisen numeroinnin lisäksi olen lisännyt koodeihin kirjaimet a -g, kuvaamaan avoimia kysymyksiä, joihin vastaus on tullut, koska vastaukset kerääntyivät aina kysymyskohtaisesti (ks. Liite 2). Esimerkkinä alla kysymykseen 4. tullut ensimmäinen vastaus:

1a	<i>Monella nuorella ei edelleenkään ole tietoa 18-vuoden suojaikärajasta mikäli kyseessä on valmentaja, opettaja yms.</i>
----	---

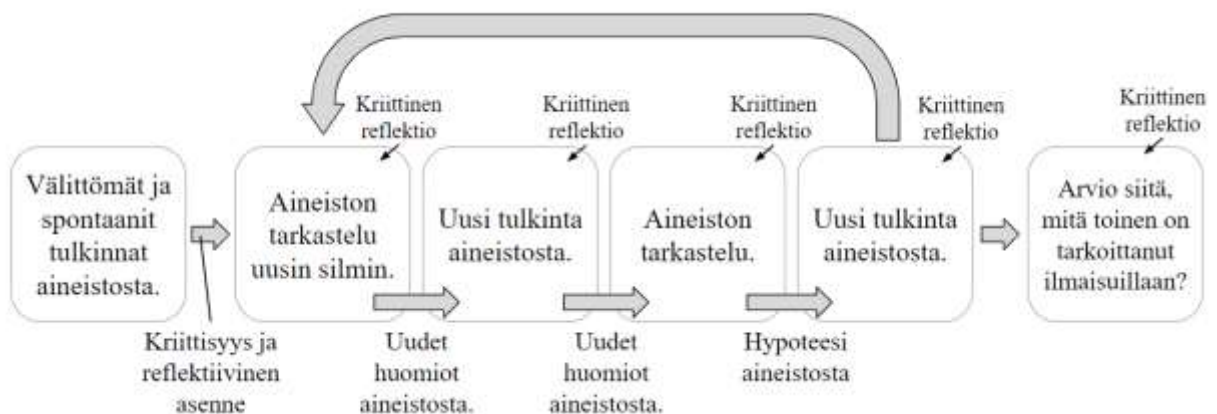
Tästä lainauksesta tekemä yksilöinti olisi siis N1a.

Käyttämäni aineistokatkkelmat ovat suoria lainauksia verkkokyselyni aineistosta, jonka myötä niiden kirjoitusasu on alkuperäinen. Olen korjannut selvät kirjoitusvirheet, esimerkiksi yksittäisen kirjaimen puuttumisen, mutta muuten en ole aineiston kirjoitusasuun koskenut. Olen merkinnyt aineistokatkkelmiin kahdella viivalla (--), kun olen lyhentänyt sitä, keskittyen käsittelemäni teeman kannalta olennaiseen osaan nuorisotyöntekijän kirjoittamassa vastauksessa.

Aloitin aineiston analyysin keräämällä aineiston verkosta yhteen tiedostoon. Luin aineiston useampaan kertaan läpi ja merkitsin siihen eri värein huomioita. Aineiston lukeminen tapahtui useampana päivänä, koska halusin varmistaa, että olin varmasti perehtynyt aineistoon riittävän hyvin. Aineiston lukeminen huolellisesti tarkoitti minulle tutkijana sitä, että perehdyin aineistoon hyvin ja keskittyen, jotta en vahingossa ohittaisi mitään vastauksista. Merkkaamalla eri väreillä huomioita sain luotua aineistoon selkeyttä ja aloin hahmottamaan aineistosta nousevia asioita. Värien avulla minun oli helppo hyödyntää vastauksia myöhemmissäkin vaiheissa, sillä pystyin aina palaamaan tietyn värikoodin luokse tarkastelemaan alkuperäistä vastausta.

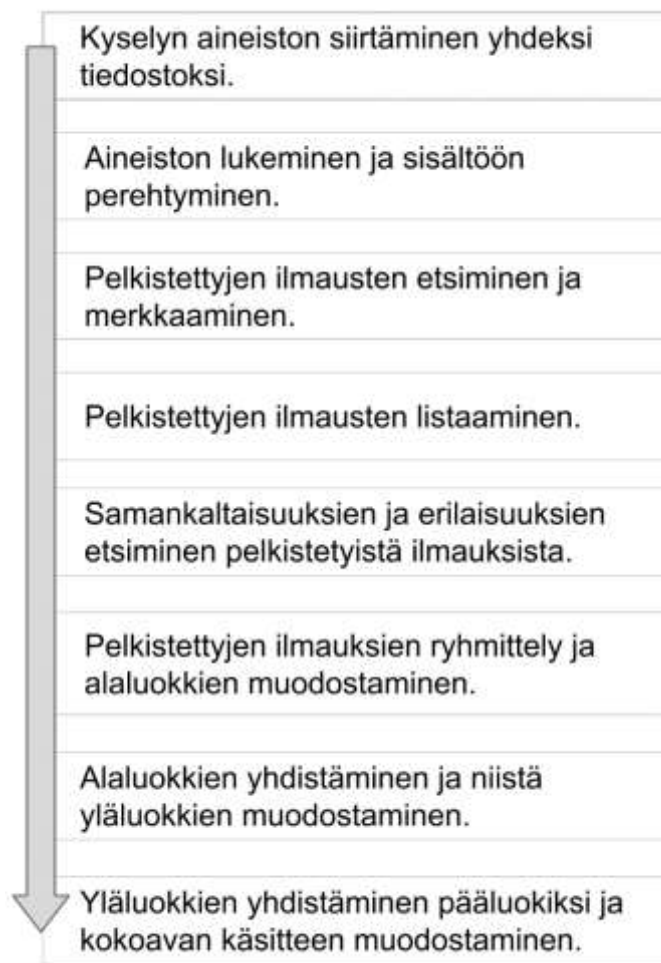
Perehdyttyäni aineistoon aloitin työstämään aineistoa hermeneuttisen kehän mukaisesti (KU-VIO 1). Hermeneuttisella kehällä tarkoitetaan dialogia tutkimusaineiston kanssa, jolloin tutkija ryhtyy vuoropuheluun aineiston kanssa. Tutkiva dialogi aineiston kanssa on aineiston ja oman tulkinnan välistä kehämäistä liikettä, jossa tutkijan ymmärryksen tulisi jatkuvasti korjautua ja syventyä. (Laine 2015, 37-38.) Kuten aiemmin mainitsin, minun tutkimukseni aihe selkeentyi maisteriharjoittelun myötä. Aineiston analyysia tehdessäni huomasin peilaavani vastauksia omiin kokemuksiini harjoittelusta sekä keskusteluihin, joita kävin harjoittelun aikana. Pystyin irrottautumaan näistä ennakkokäsityksistä, kun olin työskennellyt aineistoni parissa pidemmän

aikaa. Päädyin tekemään aineiston analyysin uudestaan useamman kerran, aina palaten tarkastelemaan aineistoa uusin silmin. Oman toiminnan reflektointi ja kriittinen tarkastelu auttoivat näkemään tulkintojen taustalla vaikuttavat ennakkokäsitykset. Creswell (2013) huomauttaa, ettei tutkijan omien kokemusten sekä ennako-oletuksien laittaminen sivuun aineiston analyysivaiheessa ole koskaan täysin mahdollista. Tutkijan tulee kuitenkin tiedostaa tämä ja keskittyä vastaajien kokemuksiin. (Creswell 2013, 193). Työstin analyysiani neljä kertaa, kunnes olin tyytyväinen siihen, että tulkintani nousee aineistosta eikä omista mielipiteistäni.

KUVIO 1. Hermeneuttinen kehä mukaillen Laineen (2015) kuviota (Laine 2015, 38).

Toteutin aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaillen Tuomen ja Sarajärven (2009, 109; 2018, 123) aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemistä (KUVIO 2). Valitsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin, koska se tuntui minulle mielekkäältä tavalta analysoida aineisto.

KUVIO 2. Aineistolähtöinen sisällönanalyysin eteneminen mukaillen Tuomen ja Sarajärven kuviota (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 123).

Aineiston pelkistäminen eli redusointi tarkoittaa aineiston karsintaa siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Aloitin sisällönanalyysin luomalla taulukon, johon kirjasin alkuperäiset vastaukset jokaisen kysymyksen vastauksista. Taulukon toiseen sarakkeeseen kirjoitin alkuperäisilmauksesta pelkistetyt ilmaukset. (TAULUKKO 1). Alkuperäisilmauksien pelkistäminen oli haastavaa, sillä jotkut vastaukset olivat ytimekkäitä, jonka myötä niitä ei tarvinnut pelkistää ja jotkut vastaukset kirjoitettu niin, etten ollut varma onko pelkistykseäni täysin korrekti.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Alkuperäinen vastaus	Pelkistetyt vastaukset
”Mielestäni heillä on periaatteessa tieto siitä, että heillä on oikeus itsemääräämiseen ja koskemattomuuteen ja heillä on tietoa houkuttelusta. Näistä ei kuitenkaan voi keskustella liikaa. Kuitenkin rajan vetäminen sille, mikä on esim. nuoren mielestä vitsiä ja mitä voi sietää, on häilyvä. Some häivyttää rajoja entistään ja houkuttelu voi jossain määrin myös kiinnostaa ja voidaan esim. jatkaa viestittelyä jonkin tuntemattoman kanssa, koska halutaan nähdä, mihin viestittely johtaa.” (N9a)	<p>Nuorilla on tietoa seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta.</p> <p>Nuorilla on tietoa seksuaalisesta houkuttelusta.</p> <p>Seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta ja seksuaalisesta houkuttelusta ei voi puhua liikaa.</p> <p>Vaikea tunnistaa mikä on vitsailua ja mitä ei tarvitse sietää.</p> <p>Asian tarkka rajaaminen sosiaalisessa mediassa on häilyvää.</p> <p>Nuorta kiinnostaa selvittää mihin viestittely tuntemattoman kanssa johtaa.</p> <p>Tekijä on määritelty tuntemattomaksi.</p>

Seuraavaksi aloitin aineiston klusteroinnin eli ryhmittelyn (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110; 2018, 124), jossa etsin aineistosta samankaltaisuuksia. Samaa asiaa sisältävät käsitteet ryhmittelin ja yhdistelin alaluokiksi (TAULUKKO 2). Tässä analyysivaiheessa palasin tarkastelemaan alkuperäisiä vastauksia, jotta tulkintani vastaisi kyselyyn vastanneiden näkemyksiä.

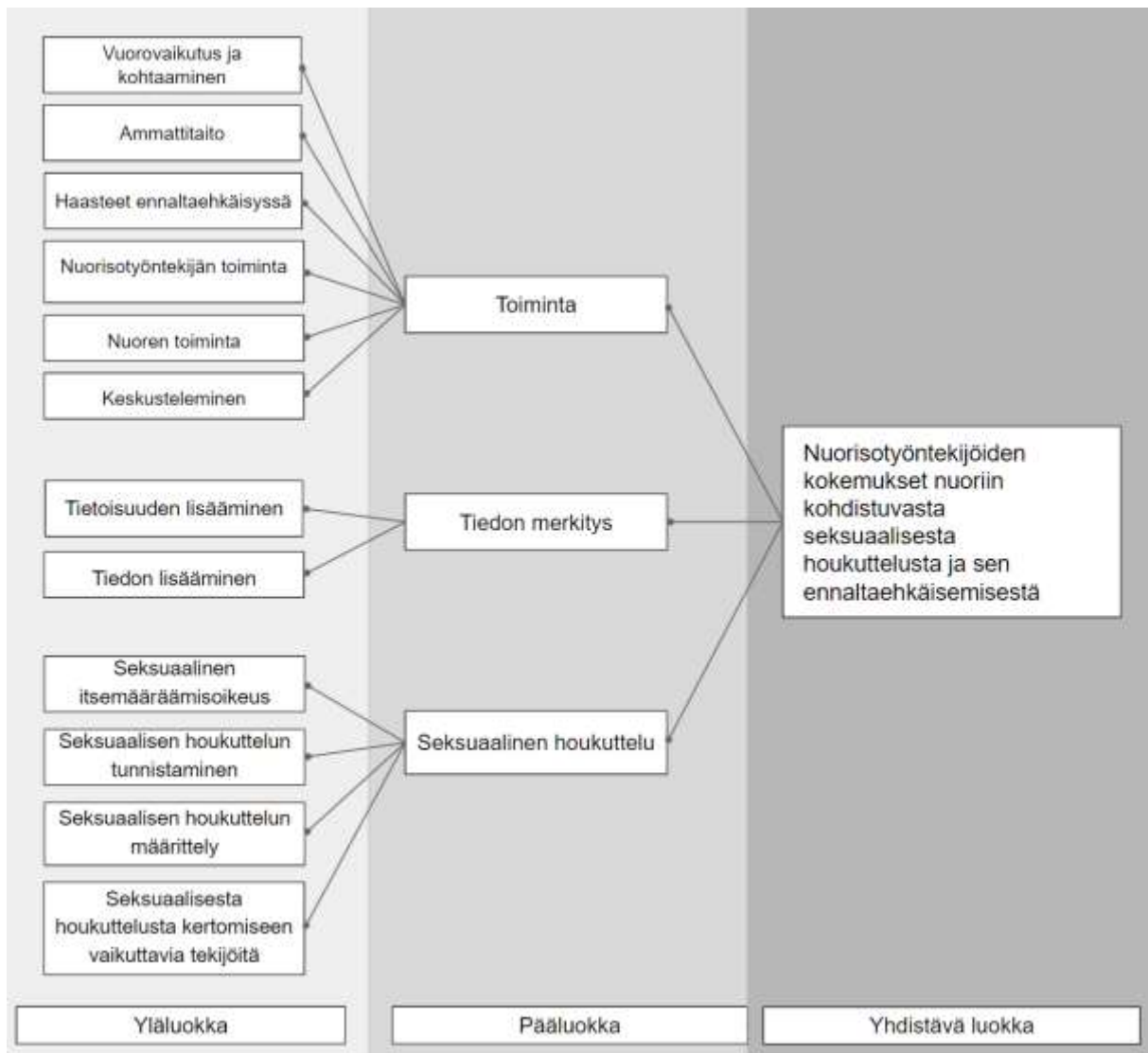
Alaluokkia hahmotellessani huomasin jatkuvasti ajautuvani tarkastelemaan aineistoa ennakkoletusteni mukaisesti, joten päädyin kokeilemaan aineiston analyysia eri tavalla. Sen sijaan, että olisin jatkanut tietokoneella aineiston tarkastelua, tulostin sen ja rupesin kirjoittamaan huomioitani muistilapuille. Näin sain tarkasteltua alkuperäistä aineistoa sekä omia huomioitani, jonka myötä analyysini pääsi etenemään aineistolähtöisesti. Huomasin löytäväni aineistosta uusia huomioita, jotka toistuivat.

TAULUKKO 2. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta.

Pelkistetyt vastaukset	Alaluokka
Yksilöllisyys: riippuu nuoresta kertooko hän kokemastaan seksuaalisesta houkuttelusta. Hyvä itsetunto auttaa kertomiseen. Yksilölliset piirteet nuorissa vaikuttavat kertomiseen.	Seksuaalisesta houkuttelusta kertominen on yksilöllistä.

Jatkoin analyysiani ja muodostin jokaisen kysymyksen aineistosta yläluokat. Yläluokat muutuivat eri analyysiprosessien aikana, mutta kahden viimeisen analyysin jälkeen olin tyytyväinen niihin. Yläluokista jatkoin yhdistelyä ja sain luotua kolme pääluokkaa. Pääluokat muodostin pitkän prosessin myötä, johon tarvitsin erilaisia tapoja luoda ala- ja yläluokkia. Näiden pääluokkien muodostamista edelsi abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa erotin tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon ja muodostin teoreettisia käsitteitä. Siinä edetään alkuperäisen aineiston käyttämien kielellistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 125.) Aineiston käsitteellistämiseen hyödynsin kuvioden tekemistä, jotta sain visuaalisesti selkeytettyä itselleni aineistoa (KUVIO 3.)

Tämän aineiston analyysiprosessin myötä pääluokiksi muodostuivat toiminta, tiedon merkitys ja seksuaalinen houkuttelu. Nämä pääluokat näkyivät vastauksissa läpi koko aineiston. Abstrahoinnin jälkeen sain aineistosta muodostettua yhdistävän luokan *Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia nuoriin kohdistuneesta seksuaalisesta houkuttelusta ja sen ennaltaehkäisemisestä*.

KUVIO 3. Prosessin kuvaus pääluokista yhdistävään luokkaan.

Seuraavissa luvuissa käsittelen seksuaaliväkivaltaa sekä seksuaalista houkuttelua luoden vuoropuhelua aineiston ja teorian välille. Seksuaalinen houkuttelu on seksuaaliväkivallan yksi muoto, jonka myötä olen lähtenyt tarkastelemaan luvussa 3 ensin seksuaaliväkivaltaa, jonka kautta siirryn seksuaalisen houkuttelun määrittelyyn ja tarkasteluun. Tarkastellessani seksuaaliseen houkutteluun liittyvää aiempaa tutkimusta ja teoriaa, tuon esille aineistosta esiin nousseita huomioita esimerkiksi seksuaalisen houkuttelun tunnistamiseen ja siitä kertomiseen liittyvistä tekijöistä. Luvussa 4 käsittelen aineistoa tiedon ja toiminnan näkökulmasta, keskittyen siihen miten nuorisotyöntekijät kokevat seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemisen omassa työssään.

3 Seksuaalinen houkuttelu ja seksuaaliväkivalta

Tässä luvussa tarkastelen seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja seksuaalista houkuttelua. Ensin määrittelen seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan, sillä se toimii pro gradussani katto-käsitteenä, jonka alle seksuaalinen houkuttelu sisältyy. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan seksuaalista houkuttelua teorian sekä aineiston kautta. Kyselyssäni olin kiinnostunut tietämään millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on nuorten käsityksistä seksuaalisesta houkuttelusta, onko nuorisotyöntekijöiden mielestä nuorten helppo tunnistaa tilanteita, joissa heidän seksuaalista itsemääräämisoikeutta on rikottu tai millaiset tekijät vaikuttavat nuorten päätökseen kertoa kokemastaan seksuaalisesta houkuttelusta aikuiselle. Näiden kysymyksien vastauksia tarkastelen tässä luvussa peilaten aineistosta nousseita vastauksia muuhun teoriaan ja muihin tutkimuksiin.

3.1 Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta

Maailman terveysjärjestö (2010) määrittelee seksuaalisuuden keskeiseksi osaksi ihmisenä olemista, sillä se liittyy yksilön sukupuoleen, ei rajoitu mihinkään ikäryhmään, käsittää eri seksuaaliset suuntaukset sekä on käsitteenä laajempi kuin lisääntyminen. Seksuaalisuus on enemmän kuin pelkkä käyttäytyminen. Esimerkiksi biologiset, taloudelliset, poliittiset, eettiset tai uskonnolliset tekijät vaikuttavat siihen. (WHO 2010, 16.) Seksuaalisuus on yksi terveyden ulottuvuus ja keskeinen osa ihmisyyttä, sillä siihen kuuluu ihmisen käsitys omasta minäkuvasta, identiteetistä ja kehosta. Sen myötä ihminen luo luottamuksellisia ja intiimejä suhteita. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 15.) Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on jokaisen ihmisen oikeus: jokaisella on oikeus päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään. Ainoa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoitus on se, että kenenkään toisen seksuaalinen itsemääräämisoikeus ei oikeuta loukkaamaan toisen itsemääräämisoikeutta. (Aaltonen 2012, 133.)

Ikonen ja Halme (2017) sekä Aaltonen (2012) huomauttavat, että seksuaaliväkivalta loukkaa uhriksi joutuneen yksilön henkistä, fyysistä ja/tai seksuaalista koskemattomuutta (Ikonen & Halme 2017, 1; Aaltonen 2012, 133). Siten seksuaaliväkivallasta puhuttaessa tai sitä käsiteltäessä on oleellista määritellä myös seksuaalisuus. Esimerkiksi seksissä teot perustuvat aina vapaaehtoisuuteen ja tuottavat mielihyvää, mutta seksuaalisuutta loukkaavassa väkivallassa teot ovat usein vallan- ja voimankäyttöä sekä aiheuttavat pelkoa. (Kallio 2011, 139; Nipuli & Bild-

juschkin 2016, 15-17.) Kuitenkaan jako seksuaalisen häirinnän ja väkivallan välillä ei ole selkeä. Seksuaalisella häirinnällä voidaan tarkoittaa erilaisia asioita riippuen tarkastelunäkökulmasta ja viitekehyksestä. (Ikonen & Halme 2017, 1.)

”Monella nuorella ei edelleenkään ole tietoa 18-vuoden suojaikärajasta mikäli kyseessä on valmentaja, opettaja yms.” (N1a)

”Mielestäni heillä on periaatteessa tieto siitä, että heillä on oikeus itsemääräämiseen ja koskemattomuuteen ja heillä on tietoa houkuttelusta.” (N9a)

Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa ilmeni eroavaisuuksia siitä, millaisia käsityksiä nuorilla on seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta. Suurin osa nuorisotyöntekijöistä oli sitä mieltä, että nuoret eivät tunnista milloin heidän seksuaalista itsemääräämisoikeuttansa on rikottu tai nuoret eivät tiedä mitä suojaikäraja tarkoittaa. Osa nuorisotyöntekijöistä puolestaan on sitä mieltä, että nuoret ovat melko hyvin perillä seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta.

Alaikäisten lasten psyykkinen ja fyysinen kehitys on laintasoisesti suojattu (Aaltonen 2012, 134). Suomen rikoslain 20. luvussa määritellään seksuaalisuutta loukkaava väkivalta tekona, jossa yksilö käyttää omaa asemaansa hyväksi taivuttaen alle 18 -vuotiaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai alistumaan kyseisen teon kohteeksi. (RL 20: 5§.) Lapsen seksuaalisuutta loukkaava väkivalta määritellään teoksi, jossa koskettelemalla tai muulla tavoin tekee alle 16 -vuotiaalle lapselle seksuaalisen teon, joka vahingoittaa yksilön kehitystä tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon. (RL 20: 6§.) Rikoslaki määrittelee seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan teon törkeäksi, jos rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla, rikos aiheuttaa erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa luottamuksen tai erityisen riippuvaisen asemansa vuoksi tai jos rikoksen kohteena on lapsi, jolle rikos yksilön iän tai kehitystason vuoksi aiheuttaa erityistä vahinkoa. (RL 20: 7§.)

Seksuaaliväkivaltaa edeltää tavallisesti luottamussuhteen luominen ja yhteisymmärryksen rakentaminen. Luottamusta herättäneen henkilön tekoihin luottaa, mikä hämärtää niiden vääryyden tunnistamista. Tekijä luovii itsensä yleensä uhrin elämään ja kiinnostusten kohteisiin hiljalleen ennen varsinaista seksuaaliväkivallan alkamista. Seksuaaliväkivalta on yksipuolista, ei-toivottua toimintaa, joka ei kunnioita toisen ihmisen yksityisyyttä, henkilökohtaisia oikeuksia ja rajoja. (Kallio 2011, 140-144.) Se on seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja integriteetin

loukkaus. Turvallisuuden tunne sisältää luottamuksen, joka rikkoutuu väkivallan teoissa. Seksuaalisuutta loukattaessa vahingoitetaan koko ihmisyyttä, ja siksi se on erityisen traumatisoivaa. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 15-17.) Kuitenkaan kaikissa tapauksissa seksuaaliväkivallan uhri ei välttämättä ymmärrä häneen kohdistuneen teon olleen seksuaaliväkivaltaa (Murray, Nguyen, Cohen 2014, 2). Louhela (2019) mukaan lastensuojelulaitoksissa olevat tytöt eivät tunnista aikuisten miesten seksuaalisia vihjailuja seksuaaliseksi häirinnäksi. Raiskauksen tai seksuaaliväkivallan uhriksi joutuneista tytöistä vain puolet tunnistivat tai nimesivät sen seksuaaliväkivallaksi. (Louhela 2019, 81.)

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta tapahtuu aina kun kaikilta osapuolilta ei ole suostumusta tekoihin. Tilanteeseen ei vaikuta se onko uhri kyennyt puolustautumaan tai onko tekijä käyttänyt ulkoisia jälkiä jättävää fyysistä väkivaltaa. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 17.) Moni seksuaaliväkivallan uhri ymmärtää vasta jälkikäteen häneen kohdistuneiden tekojen olleen väärin. Teon hetkellä voimakkaampi tuntemus on hämmennys, epätodellisuus, ymmärtämättömyys tai mukaan ajautuminen. (Kallio 2011, 143.)

Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua missä tahansa, ja sen uhriksi voi joutua aivan kuka vaan (Kallio 2011, 139) sukupuolesta riippumatta. Seksuaalirikoksen toteutuminen ei vaadi tekijän ja uhrin fyysistä kontaktia tai tapaamista, vaan jo internetissä tapahtuva seksuaalinen toiminta aikuisen taholta lasta tai nuorta kohtaan on rangaistavaa toimintaa. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi täyttää rikoksen tunnusmerkit yhtä lailla kasvotusten kuin puhelimen tai internetin välityksellä (Kallio 2011, 139-141). Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaan kuuluu kaikki häirintä, puheet tai teot, jotka uhri kokee kiusalliseksi, pakottavaksi, epämiellyttäväksi tai väkivaltaiseksi. Seksuaaliväkivallan muotoja ovat esimerkiksi ahdistelu, nimittely, lähentely (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 15), intiimien alueiden koskettelu vastoin tahtoa tai rahan, tavarain tai päiheteiden tarjoaminen vastineeksi seksistä (Ikonen ja Helakorpi 2019, 7). Seksuaalista itsemääräämisoikeutta voidaan rikkoa myös itsensä paljastamisella, painostamalla, nöyryyttämällä tai viettelemällä yhdyntään. (Kallio 2011, 140.)

Seksuaaliväkivalta voi ilmetä myös koulukiusaamisena, jos kiusaaminen sisältää esimerkiksi seksuaalisia puheita, nimittelyä, seksuaalisen kehityksen pilkkaamista tai seksuaalisen identiteetin tai suuntautumisen kyseenalaistamista (Kallio 2011, 140). Kiusaaminen ja haavoittavat kokemukset voivat johtaa heikon itsetunnon syntyyn ja lisätä yksilön haavoittuvaisuutta. Koulukiusaaminen ja häirintä voivat aiheuttaa arvottomuuden kokemuksia, jolloin yksilöstä tulee alttiimpi seksuaaliselle kaltoinkohtelulle. (Aaltonen 2012, 13.) Kouluterveyskyselyn (2019)

mukaan yläkouluikäisistä nuorista 4 % on kokenut seksuaalista häirintää koulussa viimeisen vuoden aikana (Ikonen & Helakorpi 2019, 7). Aaltosen (2012) mukaan näistä kokemuksista ei kuitenkaan juuri puhuta eikä niihin puututa. Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvät väkivallan ja häirinnän kokemukset linkittyvät aina valtaan ja epätasa-arvoon niin yksilötasolla kuin yhteiskunnallisestikin. Näiden epätasa-arvostavien ilmiöiden rakenteellisuus häviää helposti näkyvistä, jolloin ilmiöt nähdään vain yksilön ongelmina. (Aaltonen 2012, 13.)

3.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutukset yksilön kasvuun ja kehitykseen

Vuonna 2013 valtaosa kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisista lapsista ja nuorista koki, ettei seksuaalikokemus aikuisen kanssa ollut hyväksikäyttöä (Fagerlund, Peltola, Kääriäinen, Ellonen & Sariola 2014, 85). Tulee muistaa, että lapsi ei välttämättä osaa arvioida, mihin häneltä pyydetään lupaa tai suostumusta, jos vanhempi henkilö ehdottaa, pyytää tai vaatii seksuaalista tekoa yksilöltä (Cacciatore et al. 2019, 3). Lapsi tai nuori ei välttämättä aina tunnista kokemaansa väkivaltaa seksuaaliväkivallaksi, vaan luokittelee sen henkiseksi tai fyysiseksi väkivallaksi (Louhela 2019, 79-80). Lapsen vapaaehtoisesta mukaan lähtemisestä tai omasta aktiivisuudesta huolimatta vastuu seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tai sen yrittämisen teoista on aina aikuisella, sillä lastensuojelulaki⁸ suojelee lapsen kehittymättömyyttä (Kallio 2011, 144).

Nuoren fyysiset seksuaaliominaisuudet saavuttavat aikuisen tason paljon aiemmin kuin kognitiiviset ja emotionaaliset edellytykset harkintakykyyn monimutkaisissa, emotionaalisesti kuormittavissa ratkaisutilanteissa (Kaltiala-Heino, Työläjärvi & Eronen 2015, 649). Yksittäinen seksuaalinen teko voi vaikuttaa pieneltä, mutta sen kohdistuessa alaikäiseen, jolla murrosiän psyykkinen rakentuminen ja fyysinen kehitys ovat meneillään, seksuaalisuutta loukkaava väkivalta vaikuttaa normaalia kehitystä häiritsevästi ja estävästi (Cacciatore et al. 2019, 3; Kallio 2011, 144; Porras 2015, 125). Yksilön muistiin kertyy itsetunnon ja kehon koskemattomuuden loukkauksia, jotka voivat muodostua kehitykselle taakaksi laaja-alaisesti (Cacciatore et al. 2019, 3).

”-- Joihinkin tilanteisiin liittyy valtavasti häpeää, etenkin, jos nuori on itse ollut aloitteellinen tai jatkanut viestittelyä.” (N12a)

⁸ Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lapselle on turvattava ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1. ja 4. artikla.)

”-- Moni myös vähättelee ja häpeää tilanteita, vaikka tietävät heidän oikeuksiensa tulleen rikotuksi.” (N5a)

Häpeän tunteminen nuoriin kohdistuneesta seksuaalisesta hokuttelusta ja siihen liittyvistä tapahtumista nousi esiin nuorisotyöntekijöiden vastauksissa. Nipuli ja Bildjuschkin (2016) sekä Kallio (2011) huomauttavat, että seksuaaliväkivallan kokeminen on raskas ja traumatisoiva tapahtuma, joka aiheuttaa turvattomuuden, häpeän ja syyllisyyden tunteita. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi muokata yksilön käsitystä itsestä ja toisista ihmisistä. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 5, 15-17; Kallio 2011, 139-140.)

Seksuaaliväkivallan ja trauman aiheuttamat psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset vaikutukset ovat aina yksilöllisiä (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 5). Yksilölle tapahtuneilla seksuaalisilla väkivaltakokemuksilla on erittäin haitallisia seurauksia koko tulevalle kehitykselle sekä elämälle. Nämä seuraukset voivat ilmetä vaihtelevasti ja etenkin alaikäisillä osittain välittömästi, mutta usein vasta kuukausien, vuosien tai vuosikymmenien kuluttua. Oireet voivat ilmentyä myöhempien elämänvaiheiden ja kokemusten vaikutuksesta esimerkiksi ihmissuhdeongelmina, itsetuntoaurioina, seksuaalisina toimintahäiriöinä, mielialamuutoksina, syrjäytymisenä tai rikollisena käytöksenä. (Cacciatore et al. 2019, 3-4; Nipuli & Bildjuschkin 2016, 5.)

Väkivaltaisen kokemuksen jälkeen on normaalia, että uhri kokee traumaattisen stressin oireita. Se on psyyken reaktio sietokyvyn ylittävään tilanteeseen tapahtuneen jälkeen. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 17). Ikätasoon kuulumattomalle kokemukselle (kuten esimerkiksi pornon katsomiselle tai itsetyydytyksen seuraamiselle) altistuminen voi aiheuttaa lapselle ahdistusta, kun ikätasoon kuulumaton kokemus palautuu mieleen toistuvasti. Yksilö voi alkaa oireilemaan muun muassa unettomuudella, itkeskelyllä, ilmaisten puheellaan tai käytöksellään ikätasoon kuulumattomia asioita, joita hän on joutunut kokemaan tai näkemään. Oireilu voi näkyä myös sopimattomana seksuaalisena käytöksenä kasvokkaisissa kohtaamisissa, puheissa, suhteissa muihin lapsiin ja aikuisiin sekä sosiaalisessa mediassa harkitsemattomana ja provokatiivisena esiintymisenä. (Cacciatore et al. 2019, 11.) Varhain alkanut seksuaaliväkivalta vaikeuttaa lapsen ja nuoren omien rajojen sekä itsemääräämisoikeuden käsittämistä, jolloin yksilön voi myöhemminkin olla vaikea tunnistaa itseensä kohdistuva seksuaalinen rajattomuus tai väärinkäyttö. (Kallio 2011, 144.)

”Etenkin tytöiksi oletettavat ajattelevat usein, että tämä on ihan normaalia ja tyttöjä saakin kohdella niin ja heille saa puhua seksuaaliseen sävyyn.” (N18a)

Lapsiin ja nuoriin kohdistunut seksuaaliväkivalta voi aiheuttaa yksilölle vääristyneitä käsityksiä siitä mikä on normaalia, kuten eräässä nuorisotyöntekijän vastauksessa ilmeni. Cacciatore ja kumppanit (2019) sekä Kallio (2011) huomauttavatkin, että lapselle voi kehittyä seksuaaliväkivallan myötä yksipuolinen ja mahdollisesti jopa raaka uskomus seksistä. Tämä puolestaan voi muodostaa uskomuksen siitä, että toiminta on normaalia ja johtaa alaikäisen aloitteellisiin seksuaalisiin tekoihin jatkossa. (Cacciatore et al. 2019, 11; Kallio 2011, 144.) Lapsi tai nuori voi myöhemmin käyttäytyä yliseksuaalisesti, esimerkiksi ensimmäinen suostumuksellinen yhdyntä voi tapahtua hyvin nuorena, yksilöllä on elämässä useita seksikumppaneita tai hän ei käytä ehkäisyä yhdynnän aikana. (Lacelle, Hébert, Lavoie, Vitaro & Treblay 2012, 255; Homma, Wang, Saewyc & Kishor 2012, 19.) Louhela (2019) mukaan yksilö voi muodostaa sisäisen seksismin (*internalised sexism*) ja suunnata vahingoittavaa seksuaalista käytöstä itseään kohtaan. Tämä näkyy käytöksenä, jolloin yksilö jatkuvasti hakeutuu väkivallan kohteeksi, altistuu seksitaudeille, osallistuu rikolliseen toimintaan tai käyttää päihteitä. Tällaisella toiminnalla yksilö rajoittaa mahdollisuutta terveisiin ihmissuhteisiin, terveyteen ylipäättään ja turvallisuuden tunteeseen. (Louhela 2019, 82.)

Seksuaaliväkivallan fyysisenä seurauksena voi olla esimerkiksi seksitauti, ei-toivottu raskaus, pahoinvointia, unihäiriöitä, mahakipuja tai vaurioita peräaukossa tai genitaalialueella (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 5, 18). Yksilöllä voi myös olla mustelmia, haavoja, murtumia tai sisäisiä vammoja (EU 2015, 58). Fyysisiä vammoja kuitenkin löydetään harvoin, koska usein tapaukset tulevat ammattilaisten tietoon viiveellä tutkimuksien tekemiseksi, kaikki teot eivät välttämättä aiheuta fyysisiä vammoja tai vammat ovat parantuneet ennen tutkimusta (Ellonen & Rantaescola 2016, 13).

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja sen seuraukset aiheuttavat pitkäkestoista psyykkistä tuskaa ja ahdistusta. Tämän lisäksi yksilö voi kokea itsesyytöksiä, itsetuhoista käyttäytymistä ja masennusta sekä myöhemmin elämässä itsetuntovaurioita ja kyvyttömyyttä läheisiin tyydyttäviin ihmissuhteisiin. (Cacciatore et al. 2019, 11; Nipuli & Bildjuschkin 2016, 18; Romani & De Luca 2001, 74.) Väkivallan kokeminen voi aiheuttaa psyykkisiä seurauksia, joiden oireita voivat olla esimerkiksi päihteiden ongelmakäyttö, viiltely tai syömishäiriöt. Nämä oireet voivat aiheuttaa riskin, ettei seksuaalisuutta loukkaavaa väkivallan kokemuksia tunnisteta ja apua tarjotaan vain oireelle eikä todelliselle syyllä. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 19.)

Sosiaalisia seurauksia voivat olla pelkotilat, jotka vaikeuttavat elämää. Näitä pelkotiloja ovat muun muassa eristäytyminen, elämänhallinnan katoaminen, opiskeluvaikeudet ja opintojen viivästyminen sekä vaikeudet perhe-elämässä ja muissa ihmissuhteissa. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 18-19). Yksilö voi pelätä esimerkiksi häpeää ja apua tarjoavien palveluiden hyödyntämisen aiheuttamaa stigmaa, jolloin hän voi pyrkiä pitämään asian salassa ja eristäytyä muista (Chouliara, Karatzias & Gullone 2014, 73).

3.3 Seksuaalinen houkuttelu eli grooming

Grooming eli seksuaalinen houkuttelu on tapahtumaketju, jossa lasten kanssa seksuaaliseen kanssakäymiseen pyrkivä aikuinen toimii tarkoituksellisesti ja määrätietoisesti saavuttaakseen tavoitteensa (Apter et al 2014, 3; Ktoridou et al. 2012, 136; Kauppinen 2007, 39). Tulee muistaa, että seksuaalista houkuttelua voi tapahtua myös ikätovereiden välillä (Beckett & Schubotz 2014 2014, 435.) Kyse on prosessista, jossa hyväksikäyttäjä häivyttää teoillaan, sanoillaan ja olemuksellaan normaalin ja epänormaalin rajan, taivuttelee ja suostuttelee lapsen tai nuoren mukaan hyväksikäyttösuhteeseen. Tekijän toiminnan lähtökohtana on se, että hän tekee itsensä uhrille kiinnostavaksi siten, että uhri voi tuntea vähitellen suhteessa jotain tuttua, yhteistä ja jaettavaa. Aikuinen luo luottamussuhteen uhriin. Seksuaalinen houkuttelu voi muodostua myös lapsen ja tutun aikuisen välille, jolloin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa käyttävän aikuisen ei tarvitse käyttää aikaansa luottamuksen hankkimiseen, ainoastaan sen vahvistamiseen. (Laitinen 2007, 33.) Suomen rikoslaki määrittelee lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin rikokseksi. Lapsen houkuttelemisella tarkoitetaan toimintaa, jossa ehdottamalla tapaaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa niin, että tarkoituksena on tuottaa kuvia tai kuvallenteita taikka kohdistaa lapseen artiklan 6 mukaisia rikoksia. (RL 20: 8b§.)

Craven, Brown ja Gilchrist (2006) tarkentavat groomingin määritelmän toiminnaksi, jossa yksilö valmistaa lasta, lapsen turvallisia aikuisia sekä ympäristöä lapsen seksuaaliselle kaltoin-kohtelulle. Hän on asettanut tavoitteet toiminnalleen, kuten lapsen läheisyyteen pääsemisen, lapsen alistamisen ja keinon ylläpitää yhdessä lapsen kanssa tilannetta salassa. Tekijä voi seksuaalisen houkuttelun avulla perustella itselleen toimintaansa tai kieltää tekojen vääryyden, ja tämän myötä tekijä saa vahvistusta jatkaa omaa toimintaansa. (Craven et al. 2006, 297.)

Williams ja Hudson (2013) ovat määritelleet seksuaaliselle houkuttelulle kolme erilaista muotoa. Kasvotusten tapahtuva houkuttelu voidaan jakaa tuntemattomien toteuttamaan (*localised*

sexual grooming) tai turvallisessa ympäristössä, kuten kodeissa, tapahtuvaan hyväksikäyttöön (*familial sexual grooming*). Kolmas muoto on internetissä tapahtuva (*computer mediated sexual grooming*), tuntemattoman henkilön aiheuttama seksuaalinen häirintä tai hyväksikäyttö. (Williams & Hudson 2013, 219.) Internetin kautta tapahtuva houkuttelu on mahdollista nähdä suuren uhkana, koska siihen on löydettävissä helposti todisteet, jotka osoittavat sen tapahtuneen. Kuitenkin yhtä tärkeä olisi muistaa, että kasvatusten tapahtuvaa houkuttelua esiintyy lapsille ja nuorille turvallisissa ympäristöissä (Ost 2009, 27), joissa yksilön pitäisi tuntea olevansa turvassa ja suojassa.

”Esim. Itäkeskuksessa maahanmuuttajamiehet huutelevat ja vihjailevat alaikäiselle tytölle mikä luo turvattomuutta ja ihmettelyä aikuisten käyttäytymisestä.” (N11c)

”Nuori saattaa kertoa, koskettelusta, tuijottelusta, nämä ovat usein sellaisia tilanteita, joissa nuori tuntee olevansa ahdistettuna.--” (N3c)

Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa viidessä ilmeni kasvatusten tapahtuvaa seksuaalista houkuttelua. Williams ja Hudson (2013) kuvaavat, että kasvatusten tapahtuva houkuttelu voi vaikeuttaa seksuaalisesti houkuttelevan käytöksen erottamisen normaalista aikuisten ja lasten välisestä käytöksestä (Williams & Hudson 2013, 219-220). Tämä huomio näkyy mielestäni myös toisessa yllä olevassa vastauksessa, jossa kuvataan huutelun ja vihjailun aiheuttavan turvattomuutta sekä ihmettelyä aikuisten toiminnasta. Beckettin ja Schubotzin (2014) tutkimuksessa enemmistö vastaajista kertoi seksuaalisen houkuttelun ensimmäisen kontaktin tapahtuneen kasvatusten, useimmiten silloin, kun nuori oli hengaillemassa jossain julkisilla paikoilla (Beckett ja Schubotz 2014, 436-437).

”Erilaisten somekanavien kautta on kuulostanut tulevan paljon viestejä tuntemattomilta henkilöiltä. --” (N9c)

”Nuoret ovat näyttäneet viestejä mitä ovat saaneet.--” (N2c)

Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa korostui se, miten tuntemattomat ihmiset lähestyvät nuoria verkon ja sosiaalisen median kautta. Kiekergaardin (2008) mukaan internetin kautta alkava grooming voi saada alkunsa erilaisten keskustelupalstojen, sähköpostien, blogien tai muiden sosiaalisen median sivustojen ja sovellusten kautta, joissa lapsi tai nuori voi luoda omaa sisältöä sosiaalisen mediaan ja mahdollistaa muiden käyttäjien pääsyn sen pariin. Näin yksilö luo teki-jälle mahdollisuuden ottaa heidät kohteeksi toiminnalleen. (Kiekergaard 2008, 43.) Anonyymius mahdollistaa tekijöille mahdollisuuden luoda läheisen suhteen uhreihin hyvin nopeasti

(Black et al. 2015, 142). Rikoksentekijä pyrkii luomaan vuorovaikutuksen, jossa on vahva keskinäinen luottamus sekä intensiivinen, intiimi ja yksityinen luonne. Nämä piirteet johtavat keskustelun nopeutuvaan tempoon, jossa emotionaalinen ja seksuaalinen lataus voimistuvat asteittain. (Apter et al. 2014, 7.)

Ost (2009) huomauttaa, että internetin sisältämien keskustelupalstojen ja viestintäpalveluiden kautta yhteyden ottaminen on uusi keino luoda suora kontakti lapsiin ja nuoriin. Tämä mahdollistaa rikoksentekijälle toiminnan, joka ei muuten olisi mahdollista (Ost 2009, 26) esimerkiksi paikkakuntien välisten välimatkojen takia. Myös nuorisotyöntekijöiden mukaan tekijä lähestyy yleensä nuoria suorien yksityisviestien kautta. Black ja kumppanit (2015) kuvaavat internetin mahdollistavan kontaktin uhrin kanssa ilman, että tekijä kohtaisi alaikäisen henkilön julkisissa paikoissa, jolloin muut ihmiset saisivat mahdollisuuden puuttua tilanteeseen. Samalla internetin avulla tekijä voi poistaa estoja, jotka voisivat olla vuorovaikutussuhteen syntymisen esteenä kasvotusten kohdatessa. (Black et al. 2015, 142.)

”-- Joku nuori ehkä tunnistaa houkuttelun, mutta näkee itse hyötyvänsä tilanteesta niin paljon, ettei koe tilanteessa mitään väärää.” (N4a)

Nuoren tietoinen riskin ottaminen lisää riskiä joutua verkossa tapahtuvan seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Verkossa otettavia riskejä ovat esimerkiksi tuntemattomille keskusteleminen, seksuaalissävytteinen käyttäytyminen, henkilökohtaisten tietojen jakaminen ja verkkotuttavuuksien tapaaminen kasvotusten. (Whittle, Hamilton-Giachritsis & Beech 2014, 1186; Whittle, Hamilton-Giachritsis, Beech & Collings 2012, 135). Murrosikäiset nuoret ovat haavoittuvaisin ikäryhmä seksuaaliselle houkuttelulle (Whittle et al. 2012, 135). Riskikäyttäytyminen linkittyy haavoittuvaisuuteen ja toisaalta myös resilienssiin (Livingstone et al. 2011, 16; Whittle et al. 2012, 136). Esimerkiksi oman seksuaalisuuden kyseenalaistaminen ja pohtiminen voi johtaa seksuaalisen houkuttelun kohteeksi joutumiseen (Whittle 2012, 142), varsinkin poikien keskuudessa (Ktoridou et al. 2012, 136).

Internetin suuri käyttömäärä (Livingstone et al. 2011, 16) sekä vanhempien välinpitämättömyys lapsen internetin käyttöön (Whittle et al. 2012, 135) voidaan nähdä haavoittuvaisuutta lisäävinä tekijöinä. Haavoittuvaisuutta lisäävät tekijät johtavat suurempaan riskiin seksuaalisen houkuttelun uhriksi joutumiseen. (Whittle et al. 2012, 135). Baumgartner ja kumppanit (2010) huomauttavat, että verkossa tapahtuva kommunikointi, kuten chatit ja pikaviestit, nostavat riskiä ei-toivotulle huomiolle (Baumgartner et al. 2010, 444).

Lapset, jotka ottavat enemmän riskejä arjessaan, kuten lähtevät mukaan päihteiden kokeiluun, ovat pois koulusta ilman vanhempien lupaa sekä ovat huonon käytöksen takia ongelmassa, haaveutuvat usein myös verkossa riskitilanteisiin. (Livingstone 2011, 16.) Pitkäaikaiset kasvua haittaavat tekijät voivat vaikuttaa seksuaalisen houkuttelun uhriksi joutumiseen. Näitä ovat esimerkiksi yksilön matala itsetunto ja yksinäisyys tai ongelmat kotona, kuten vanhempien avioero, riidat tai haasteet uusperheen sisällä (Whittle et al 2014, 1188).

Riskikäyttäytymisen myös voi laukaista jokin yllättävä tapahtuma. Tasapainoinen lapsuus ja kasvuympäristö voi muuttua yllättäen, esimerkiksi sairastumisen tai huoltajan lisääntyneen työmäärän takia, jolloin läheiset suhteet huoltajiin voivat muuttua. Tämän myötä nuori hakee huomiota muualta (Whittle et al. 2014, 1188-1191), esimerkiksi verkosta tuntemattomalta henkilöltä.

”Nuorisotilalla kaksi 16 v. tyttöä istui pöydän ääressä puhelimien parissa ja yhtäkkiä toinen tytöistä kiljaisi saaneensa tuntemattomalta dick picin snapchatissa. --” (N8c)

Yllä olevassa lainauksessa kuvataan, kuinka 16 -vuotias tyttö saa puhelimeensa tuntemattomalta peniskuvan. Kyseinen esimerkki kuvastaa tilannetta, jossa tuntematon henkilö lähestyy alaikäistä uhria seksuaalissävyytteisen viestin välityksellä. Mandaun (2020) mukaan tytöt kokevat dick pic:in eli peniskuvan saamisen tunkeilevana, vastenmielisenä sekä kokevat sen epäonnistuneena flirttailuna, kun taas pojat kokevat niiden lähettämisen tapana mahtaila, kehua tai saada alastonkuvia tytöistä. Tällaisia kuvia yksilö voi saada, jos hän lähettää tuntemattomalle oman käyttäjänimensä jossain sovelluksessa, joka mahdollistaa suorat yksityisviestit kuvina. Tällaisten kuvien saaminen voidaan rinnastaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa henkilö on altistettu pornografialle. Jokainen sellainen kuva, jota toinen osapuoli ei ole pyytänyt, voidaan kokea henkilökohtaisena tunkeutumisena, joka uhkaa yksilön yksityisen ja henkilökohtaisen tilan koskemattomuutta (Mandaun 2020, 72-87).

Kyseisessä lainauksessa teon kohteena on alaikäinen tyttö. Myös useat tutkimukset ovat osoittaneet, että tytöt ovat poikia suuremmassa vaarassa joutua seksuaalisen houkuttelun kohteeksi (Becket & Schubotz 2014, 437; Whittle et al. 2012, 137; Baumgartner 2010, 444). Tyttöjen joutuminen seksuaalisen houkuttelun kohteeksi voi johtua siitä, että rikosentekijät kohdistavat toimintansa tyttöihin (Baumgartner 2010, 444). de Santistebanin ja Gámez-Guadixin (2018, 947) mukaan tyttöihin kohdistuu huomattavasti enemmän seksuaalista ehdottelua. Beckettin ja Schubotzin (2014) tutkimuksessa enemmistö tytöistä raportoi aikuisten yrittäneen seksuaalisesti houkutella heitä, mutta silti tutkimuksessa poikiin kohdistunut seksuaalinen houkuttelu

kuitenkin useimmin johti jonkinlaiseen seksuaaliseen kanssakäymiseen. Tytöt useimmiten lopettivat yhteydenpidon ennen kuin toinen ehti ehdottaa mitään seksuaalista tai vastasivat kieltävästi kyseisiin ehdotuksiin. (Beckett ja Schubotz 2014, 437.)

”Toinen tapaus sattui myös nuorisotilalla, kun 3. luokalla oleva poika sanoi saaneensa 6. luokkalaiselta tytöltä viestin että jos maksaa tytölle tietyn summan, hän lähettää pojalle kuvan itsestään ilman paitaa. Poika piti tilannetta ahdistavana, eikä olisi halunnut saada sellaista viestiä tuntemaltaan tytöltä.--” (N8c)

Kyseinen esimerkki sisältää tilanteen, jossa kohteena on poika ja tekijänä on hänen tuntema, vanhempi tyttö. Vastauksessa ilmenee tytön pyrkimys hyötyä tilanteesta, jossa hän itse asettaa itsensä alttiiksi esimerkiksi kuvan leviämislle eikä välttämättä tiedosta toimintansa seurauksia. Tässä tilanteessa tyttö ei ole vielä lähettänyt omaa kuvaansa, vaan vasta ehdottaa viestin välityksellä toimintaa. Tämä esimerkki kuvastaa myös tilanteen aiheuttamaa tunnereaktiota, jonka viestin saanut yksilö kokee.

Vaikka tytöt ovat yleisimmin seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan uhreja, on tärkeää tiedostaa, että myös pojat kokevat seksuaaliväkivaltaa. Poikien kokema seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on edelleen vaietumpi asia kuin tyttöjen (Raussi-Lehto & Klementti 2014, 159). Blackmore, Herbert, Arney ja Parkinson (2017) kiinnittivät huomiota siihen, että pojat joutuvat yleensä useimmin seksuaaliväkivallan uhriksi instituutionaalisissa konteksteissa, kuten kouluissa (Blackmore et al. 2017, 37). Maailmanlaajuisesti mitattuna 7,9 % miehistä ja 19,7 % naisista on kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ennen täysi-ikäisyyttä (Pereda, Guileram, Forns & Gómez-Benito 2009, 334). de Santisteban ja Gámez-Guadix (2018) toteuttivat tutkimuksen, jossa selvitettiin muun muassa alaikäisten lasten seksuaalista kanssakäymistä aikuisten kanssa. Tutkijat yllättyivät siitä, etteivät he löytäneet tutkimuksessaan suurta eroa 12-15 -vuotiaiden tyttöjen (8,2%) ja poikien (7,4%) välillä. Heidän mukaansa tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että tytöt kieltävät olleensa seksuaalisessa kanssa käymisessä aikuisen kanssa, kun taas pojat tunnustavat tapahtuneen. (de Santisteban ja Gámez-Guadix 2018, 947.)

3.4 Seksuaalisen houkuttelun tunnistaminen

”Osa nuorista tunnistaa [seksuaalisen houkuttelun] ja osa ikävä kyllä ei.” (N7a)

”Osalle nuorista on todella haastavaa tunnistaa tilannetta, jossa heitä on houkuteltu johonkin sellaiseen, jota he eivät välttämättä itse ole alkujaan halunneet. --” (N14a)

Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa nousi ilmi nuorten yksilöllisyys seksuaalisen houkuttelun tunnistamisen suhteen, sillä osa lapsista ja nuorista kykenee tunnistamaan sen ja osa puolestaan ei. Tunnistamisen nähdään olevan riippuvainen nuoresta ja tilanteesta, jossa lapsi tai nuori on. Beckett ja Schubotz (2014) huomauttavat, ettei monikaan nuori seksuaaliväkivallan uhri ei näe itseään uhrina (Beckett & Schubotz 2014, 441). Mitchell, Finkelhorn ja Wolak (2005) kuvaavat houkuttelun olevan lasten huomioimista, ystävällisyyttä, lahjojen ja rahan antamista, kunnes lasten tai nuorten pidättyneisyys laskee. Kun yksilön pidättyneisyys laskee, uhri on yhteistyöhaluisempi ja suostuvaisempi seksuaaliseen aktiviteettiin. Viettelemisen ja houkuttelun luonne vaihtelee lapsen kehityksen, tarpeiden ja haavoittuneisuuden mukaan. (Mitchell, Finkelhorn & Wolak 2005, 58.)

”Toisinaan nuoret ymmärtävät, että jotain väärää on tapahtunut, mutta eivät osaa kertoa sanoin millaista vääryyttä on tapahtunut.” (N17a)

Tapahtuneen tunnistaminen on hyvin haastavaa. Kallion (2011) mukaan hyväksikäyttävä toiminta voi edetä hyvin hitaasti, jonka myötä selkeää rajanylitystä on vaikea tunnistaa. Lapsi tai nuori ei välttämättä ymmärrä tapahtuvaa, joten on mahdotonta ilmaista omaa kieltäytymistä tai myöntymistä. (Kallio 2011, 144.) Seksuaalisen houkuttelun myötä yksilön ruumiin rajojen kunnioittamisen sisältö ja merkitys häviää. Suhde tekijän ja yksilön välillä tiivistyy läheiseksi, jolloin suhde muodostuu heidän jakamaksi asiaksi. Toiset ihmiset eristetään ulkopuolelle ja samalla salaisuuden ylläpidosta muodostuu yksi uhriuttavan vallan muoto. (Laitinen 2007, 34.)

”Joidenkin tyttöjen (noin 12-15v) on hienoa, että jotkut vanhemmat pojat ovat heistä kiinnostuneita (esim. 18-25v), tämä vähentää asian huomioimista.” (N2a)

Nuorisotyöntekijöiden kokemuksista ilmeni kuinka nuoret eivät välttämättä huomioi seksuaalista houkuttelua, kun tekijänä on vanhempi ihminen, josta he itse ovat myös kiinnostuneita. Laitinen (2007) huomauttaa, että houkutteluprosessi perustuu epätasa-arvoiselle valtasuhteelle, jossa hyväksikäyttäjä on uhriin nähden ylemmässä asemassa ikänsä tai vertaisryhmän hierarkisten suhteiden myötä. Hän on henkilö, johon uhri luottaa, haluaa miellyttää tai tuntee mieltymystä. (Laitinen 2007, 34.)

”Nuoret ehkä kokevat hyötyvänsä jutusta (saavat esim. röökkit, alkoholia, autoilua yms) heille tulee velvollisuudentuntoa toteuttaa vastapalvelua.” (N2g)

”Nuoret tuntuvat olevan melko hyvin perillä seksuaalisesta itsemääräämisoikeudestaan, mutta usein ongelmalliseksi näyttäytyy se, että nuoret hakevan ns. grooming suhteita saadakseen mm.

päihteitä. Tarkoitus on vain saada aikuinen hakemaan ja antamaan päihteitä, eikä osata ajatella, että se usein johtaa seurauksiin.” (N5a)

Nuorisotyöntekijöiden mukaan nuoret hakeutuvat tietoisesti grooming -suhteisiin, jotta he voivat itse hyötyä suhteesta. Beckettin ja Schubotzin (2014) tutkimuksessakin nousi esille se, että nuoret itse saattavat ehdottaa seksiä vaihtokaupaksi. Jos tavaran tai päihteiden tarjoaminen tapahtuu aikuisen aloitteesta, nuori ei välttämättä ole tietoinen vaihtokaupan ehdoista tai vaihtokauppaan liittyvät säännöt ovat epätarkkoja. Nuorelle tarjotaan asioita, jotka hän olettaa ilmaisia, mutta kuitenkin häneltä vaaditaan vastineeksi seksiä ”maksuna” saamistaan asioista. Aikuisten aloitteesta tapahtunut päihteiden tarjoaminen nuorelle seksuaalisten palveluiden vastineeksi tapahtuu yleisimmin kasvotusten kuin verkon kautta (Beckett & Schubotz 2014, 438-439).

”-- Some häivyttää rajoja entisestään ja houkuttelu voi jossain määrin myös kiinnostaa ja voidaan esim. jatkaa viestittelyä jonkin tuntemattoman kanssa, koska halutaan nähdä, mihin viestittely johtaa.” (N9a)

Sosiaalinen media ja nuoren oma kiinnostus jatkaa yhteydenpitoa tekijän kanssa voi vaikeuttaa tilanteen tunnistamista. Nikolovska (2020) kuvaa sosiaalisen median sivustojen tarjoavan ideaalitilan lasten ja nuorten kanssa kommunikointiin. Tekijä voi hyödyntää erilaisia sosiaalisen median palveluita luodakseen aidon näköisiä valeprofileja sekä väärentää sijaintitietojaan paljon helpommin kuin kasvotusten olisi mahdollista. (Nikolovska 2020, 16-17.) Groomingin jatkuessa yksilö rakentaa omien mielikuviansa kautta oletuksia henkilöstä, jonka kanssa keskustelee. Lapsi tekee oletuksen vastapuolen tunteista, ilmeistä, tarkoitusperistä ja ominaisuuksista. Yksilö kuvittelee tutustuvansa todelliseen persoonaan ja rakentavansa keskustelun kautta molemminpuolista luottamus- ja kiintymyssuhdetta. (Apter et al. 2014, 5.) Livingstone ja kumppanit (2011) korostavat, että verkossa henkilöllisyys on helppo salata, jolloin lapsi ei voi olla varmaa keskusteleeko hän toisen lapsen vai aikuisen kanssa. (Livingstone et al. 2011, 26).

Blackin (2015) mukaan tekijä pyrkii saamaan selville keskustelun ensimmäisen 40 % aikana sen, onko houkuttelun kohde sopiva uhri ja pystyykö suhde etenemään, jotta hän ei käytä omaa aikaa ja vaivannäköä turhaan (Black 2015, 146-147). Apter ja kumppanit (2014) huomauttavat, että digitaalisissa toimintaympäristöissä rikoksentekijällä on aikaa tutustua nuoren ajatuksiin sekä kokeilla erilaisia keinoja, joilla yksilöä voi lähestyä ja manipuloida. Suhde tekijän ja uhrin välillä muodostuu keskustelujen kautta, jolloin nuori saattaa olla jatkossa myös kasvokkain kohdatessa manipuloitavissa täsmälleen samoilla keinoilla kuin digitaalisessa mediassa. (Apter

et al. 2014, 5.) Tekijä voi esimerkiksi keskustelun aikana huomauttaa, että on uhria vanhempi ja lapsi on alaikäinen. Tällainen riskitietoisuus ja sen esille tuominen voi luoda uhrille kuvan, ettei heidän välisessä ikäerossa ole mitään väärää. (Nikolovska 2020, 65.) Lapsi tai nuori ei välttämättä tunnista varoitusmerkkejä keskustellessaan tekijän kanssa verkossa, joten ennestään tuntemattoman henkilön tapaaminen kasvatusten kiinnostaa. Toisaalta lapsi tai nuori voi havaita tilanteen mahdolliseen vaarallisuuteen, mutta tuntemattoman tapaaminen kiinnostaa niin paljon, ettei yksilö välitä siitä. (Priebe & Svedin 2012, 579.)

”Nuoret useimmiten poistavat saamansa viestit ja kuvat ja blokkaavat tekijän, mutta eivät kerro asiasta eteenpäin. He eivät ajattele, että tällöin tekijää ei saada vastuuseen ja että tekijä saattaa siirtyä ahdistelemaan jotain toista nuorta. --” (N8b)

Seksuaalisen houkuttelun tekijän toimintaa kuvailtiin kolmessa vastauksessa. Eräs nuorisotyön tekijä huomautti nuoren toiminnasta viestien ja kuvien saamisen jälkeen sekä toi esille, etteivät nuoret välttämättä ymmärrä tekijän siirtyvän ahdistelemaan toista nuorta. Mcalindenin (2006) mukaan hyväksikäyttäjällä on useampi uhri samanaikaisesti. Jos yksikin uhri alkaa kokea olonsa epämukavaksi ja katkaisee välit, jää tekijälle silti useampi potentiaalinen uhri jäljelle. (Mcalinden 2006, 346; Kierkegaard 2008, 42.)

Jokaisen uhrin kokemus seksuaalisesta houkuttelusta on erilainen, koska tekijä joutuu muokkaamaan omaa toimintastrategiaansa aina lapsikohtaisesti. Voidaan olettaa, että tekijöiltä vaaditaan empatiaa houkutteluprosessin aikana, jotta hän kykenee havaitsemaan lapsen reaktiot sekä muokkaamaan omaa toimintaa sen mukaisesti. (Craven et al. 2006, 296; Whittle, Hamilton-Giachritsis, Beech & Collings 2013, 63-64.) Yllättävä seksuaalinen tilanne tai keskustelumuutos voi aiheuttaa lapsessa ja nuoressa hämmennystä. Yksilö pyrkii ymmärtämään mistä on kyse, mutta ei välttämättä löydä mielestään ratkaisua. Kun yksilöltä puuttuu tieto oikeasta ja tavallisista reagointi- ja toimintamalleista, hän tukeutuu usein vanhempaan tai kokeneempaan. Hämmennystilassa alttius tekijän manipulointiin lisääntyy. (Apter et al. 2014, 6.) Suhteen poisulkeva luonne mahdollistaa lapsen tai nuoren etäännyttämisen vanhemmistaan tai muista turvallista aikuisista. Tämän myötä seksuaaliväkivaltainen käytös säilyy salassa. Suhteen kautta tekijälle syntyy kontrolli uhrista, jota hän ylläpitää esimerkiksi palkintojen antamisen kautta. Tekijä voi uhkailla uhria, jotta hän kykenee vaatimaan uhrilta tilanteen salailua ja siihen alistumista (Mcalinden 2006, 347), mutta uhkailu tapahtuu yleensä vasta seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen (Black et al. 2015, 147).

Ostin (2009) korostaa, että kuvamateriaali, jossa näkyy lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja riistoa sekä seksuaalista houkuttelua ovat erilliset ilmiöt, mutta niitä yhdistää lasten haavoittuvuuden hyödyntäminen. Molemmissa ilmiöissä rikoksentekijät hyödyntävät uhrin suostumusta väärin. Esimerkiksi pornografiassa tekijä voi pakottaa lapsen olemaan kuvassa tai pyytää yksilöltä lupaa ottaa kuvan. Kuitenkaan alaikäisen suostumus kyseiseen tekoon ei ole laillista, koska lapsen ei nähdä olevan kykeneväinen tekemään päätöstä kyseisestä asiasta. Seksuaalisen houkuttelun tekijä pyrkii hankkimaan yksilön suostumuksen pakottamalla, harhauttamalla tai rikkomalla luottamuksen. (Ost 2009, 47.)

3.5 Seksuaalisesta houkuttelusta kertomiseen vaikuttavia tekijöitä

Staller ja Nelson-Gardell (2005) kuvailevat seksuaaliväkivallan paljastumista prosessiksi, jossa yksilö punnitsee paljastamisen vaikutuksia, kuten omia tunteitaan hyväksikäyttäjää kohtaan tai tapahtumien suhteen. Päätöksenteko asiasta kertomiseen muodostuu yksilön oman pohdinnan kautta. Yksilön tulee löytää oikea henkilö, aika, paikka ja tilanne kertoa tapahtumista. Usein yksilön myös pohtii toisen ihmisen reaktiota kerrottavalle asialle. Muiden reaktiot asiaan sekä sen jälkeen tapahtuneet seuraukset vaikuttavat yksilöön. (Staller & Nelson-Gardell 2005, 1419.)

”Aikuiset joille näistä asioista puhutaan, tulee olla luotettavia nuorten mielestä. Aikuisen pitää osata kuunnella, pysähtyä ja kuunnella aktiivisesti. Aina ei kertomus tule heti, mutta jos luottamus löytyy, niin nuori uskaltaa kertoa.” (N3b)

”Vahva luottamus turvalliseen aikuiseen, jonka tietävät reagoivan rauhallisesti ja nuorta tuken. --” (N5b)

Nuoren kertomiseen vaikuttavista tekijöistä luottamus nousi esille hyvin useassa nuorisotyöntekijän vastauksessa. Laitinen (2007, 35) kuvaa kertomisen mahdollisuutta luottamuksen punnitsemiseksi: voiko uhri luottaa siihen, että hän tulee kertomuksellaan uskotuksi ja ymmärretyksi vai kyseenalaistetaanko kaikki. Liian helposti uhri syyllistää itseään tapahtuneesta, jonka myötä avun hakeminen ja saaminen voivat siirtyä vuosia, jopa vuosikymmeniä eteenpäin (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 16).

”Usein myös kaverit kertovat nuoren puolesta (toisinaan tämän tahdosta ja toisinaan sitä vastaan --” (N5b)

”Mm. näytetään viestejä, kaverit kertovat tai kertovat itse. -- Useimmiten ystävät kertovat, kun ovat huolissaan. --” (N5c)

Nuorisotyöntekijöiden kokemuksen mukaan nuoret kertovat seksuaalisesta houkuttelusta myös ystävänsä puolesta. Myös Prieben ja Svedinin (2008) mukaan useimmiten tapahtuneesta kerrotaan vain ikätoverille (Priebe & Svedin 2008, 1100, 1107). Kuitenkin kouluterveyskyselyyn (2019) vastanneista 4. ja 5. luokkaa käyvistä 38 % oli kertonut seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta aikuiselle. Seksuaalista häirintää tai seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneista ja siihen apua tarvinneista lapsista 67 % oli saanut apua ja tukea kokemaansa. Nuorista noin joka neljäs oli kertonut kokemastaan aikuiselle. (Ikonen & Helakorpi 2019, 7.)

”Joistain tieto kaivetaan esille, kun huomataan käytöksen ja olemuksen muuttuneen ja jonkin olevan pielessä.--” (N5c)

Aineistosta nousi esille nuorisotyöntekijän vastuu olla valppaana ja tarkkana nuorten käytösmuutoksien suhteen. Epäily seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisesta voi syntyä lapsen käytöksen perusteella. Yksittäinen oire tai käyttäytymisen muoto ei ole viite seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan epäilemiseen. Lapsen kertomukset, jotka viittaavat seksuaaliväkivaltaan, on aina otettava vakavasti. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi ne, jos yksilö kertoo oma-aloitteisesti aikuisen häneen kohdistamasta seksuaalisesta teosta tai tilanteesta, jossa hän on seurannut seksuaalista kanssakäymistä tai joutunut valokuvatuksi tai videoiduksi alastomana. (Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn tutkiminen. Käypä hoito -suositus, 2013.)

Lasten ja nuorten, miesten, maahanmuuttajataustaisten, vammaisten ihmisten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien voi olla vaikea kertoa kokemastaan seksuaaliväkivallasta (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 26). Tytöt kertovat kokemastaan poikia yleisemmin (Ikonen & Helakorpi 2019, 7; Priebe & Svedin 2008, 1098), esimerkiksi Brasilian oikeuslääketieteellisessä instituutiossa vuosien 2008 - 2010 välillä hoidettiin 1762 seksuaaliväkivaltaa kokenutta alle 12 -vuotiaasta lasta, joista 13,5 % oli poikia ja 86,5 % tyttöjä (Modelli, Galvão & Pratesi 2012, 2).

”Usein jätetään kertomatta, koska vanhempien ei haluta tietävän ja moni saattaakin tuoda asioita esille ”hypoteettisesti” siinä toivossa, että vanhemmille ei voitaisi viedä informaatiota.

Usein se johtuu häpeästä tai pelosta, kuinka omat vanhemmat reagoivat. Moni pelkää saavansa syytöksiä omasta edesvastuuttomasta käytöksestä, vaikka aina painotamme väärin tekijän olevan se aikuinen osapuoli.” (N5b)

”-- yleensä nuorilla on suurin pelko aikuisen tunnereaktiosta ”mun vanhempi räjähtää ja varmaan tappaa mut”. ” (N20b)

Nuorisotyöntekijät toivat esille häpeän ja pelon tunteiden vaikuttavan siihen, että nuoret eivät halua kertoa kokemastaan seksuaalisesta houkuttelusta aikuiselle. Kallio (2011) huomauttaa, että koettu häpeä itsestä, omasta voimattomuudesta, tekojen kohteeksi joutumisesta sekä puolustautumattomuudesta (Kallio 2011, 140) ja niistä itsensä syyttäminen (Romano & De Luca 2001, 60) ovat useimmiten salaamisen perussyitä. Asian salaaminen vaikuttaa yksilön toimintaan ja eheytyminen edellyttää asian käsittelyä (Kallio 2011, 140). Tekijä osaa manipuloida uhriaan tuntemaan syyllisyyttä ja vastuuta tapahtuneesta. Uhri voi pelätä tapahtuneesta kertomisen vaikuttavan negatiivisesti omaan hyvinvointiin tai perheeseen. (Murray et al. 2014, 4.) Mitä vakavampi seksuaaliväkivallanteko on, sen harvemmin asiasta kerrotaan perheenjäsenelle (Priebe & Svedin 2008, 1100).

”-- Mitä pitää tehdä, kenelle kertoa ja tuleeko tekijälle tästä jotain seuraamuksia. Mitä sitten jos käy selville, että juuri ”minä” olen kertonut. Joskus nuori ajattelee, että onko tapahtumiin hänellä jotain osuutta, onko hän provosoinut tekijää. Mitä on sanonut tehnyt ja miten pukeutunut.” (N3c)

Tässä lainauksessa nousee esiin nuorisotyöntekijän kuvauksena se, mitä nuori saattaa pohtia seksuaalisen houkuttelun uhriksi joutumisen jälkeen siitä kertoessaan. Nuori käy läpi hyvin monia ajatuksia, joista yhtenä esimerkin mukaan on se ”-- tuleeko tekijälle tästä jotain seuraamuksia.--” Kallion (2011) mukaan seksuaalisuutta loukkaavasta suhteesta tai tilanteesta uhri on voinut kokea saavansa myös jotain hyvää tai omia tarpeita palvelevaa, jonka myötä on asia vaikeampaa ilmiantaa ulkopuoliselle (Kallio 2011, 143.) Usein lapsi voi kokea pelkoa tekijän saamasta rangaistuksesta, varsinkin jos tekijä on uhrille ennestään tuttu henkilö, joka on luonut sekavan ja ristiriitaisen suhteen lapsen kanssa (Murray et al. 2014, 4).

Yllä olevassa lainauksessa ilmenee mielestäni myös Romanon ja De Lucan (2001) kuvaama itsensä syyttäminen ja vastuun ottaminen tapahtuneesta. Niiden voidaan nähdä liittyvän yksilön

tarpeeseen saada tapahtunutta väkivallan tekoa hallintaan sekä kontrolloida omaa elämäänsä tapahtuneen jälkeen. Näin uhri pyrkii hallitsemaan turvattomuuden ja voimattomuuden tunteita. (Romano & De Luca 2001, 60.) Kallio (2011) tukee tätä näkemystä lisäten, että tekijän ja uhrin yhteinen historia voi luoda uhrille mielikuvan rikoskumppanuudesta, jolloin lapsi tai nuori ei uskalla puhua aikuisille asiasta häpeän ja syyllisyyden vuoksi (Kallio 2011, 144).

Kallion (2011) mukaan seksuaaliväkivallan kokemukseen on saattanut liittyä myös fyysistä mielihyvää ja kiintymystä tekijää kohtaan ahdistuksen, pelon ja kauhun lisäksi. Seksuaalinen vallankäyttö voi sisältyä myös rakkauteen, luottamukseen, turvallisuuteen ja hellyyteen, jolloin sen tunnistaminen muuttuu monimutkaiseksi, (Kallio 2011, 143), kuten Louhelan (2019) tutkimuksessa ilmenee. Myös Beckett ja Schubotz (2014) nostivat esille tekijän ja uhrin välisen suhteen, jossa tekijä voi tarjota uhrille jotain sellaista, jota yksilö ei muualta saa (kuten paikka asua, kokemus kuulumisesta, hellyys, huumeet tai rahaa). Myös vaikeat kotiolot voivat vaikuttaa siihen, että lapsi tai nuori mielummin pysyy seksuaaliväkivallantekijän luona ja vaikenee asiasta. (Beckett & Schubotz 2014, 441.) Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa tuotiin kerran esille viittaus siihen, että nuori saattaa kokea houkuttelusuhteen olevan seurustelusuhde, mutta tämä näkökulma ei vastauksissa muuten esiintynyt.

”Keskustelut on käyty anonymyissä verkkokeskustelussa, nuoret siis hakevat selvästi tietoa ulkopuoliselta, luotettavan oloiselta aikuiselta anonymisti jolloin ei ole pelkoa ”kiinnijäämisestä” tai asian etenemisestä (pelko rikosilmoituksesta, mahdollisista seurauksista, sekä pelko että lapsesta itsestään tehdään lastensuojeluilmoitus mikäli seksuaalisen houkuttelun vaihtokaupassa ovat esimerkiksi päihteet)” (N20c)

Yksi vastaajista toi esille verkkokeskusteluiden kautta avun hakemisen, jotta tapahtuneesta kertomisesta ei seuraisi mitään. Nuori voi pelätä kertomisensa kautta syntyviä seurauksia, kuten eräs nuorisotyöntekijä yllä kuvaa. Fontes ja Plummer (2010) huomauttavat, että uhri pyrkii minimoimaan kertomisen aiheuttamia seurauksia valitsemalla huolellisesti henkilön, jolle kertoo tapahtuneesta. Lapset ja nuoret punnitsevat usein tapahtuneesta kertomista pohtien sen vaikutusta häneen itseensä ja lähipiiriinsä. (Fontes & Plummer 2010, 492.)

Suurin osa seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta jää piilorikollisuudeksi eikä näy missään tilastoissa (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 16; Priebe & Svedin 2008, 1107; Danielsson & Salmi

2013, 1) ja viranomaisten tietoon päätyvät todennäköisemmin ne rikokset, joissa tekijä on uhrille tuntematon ja seksuaalinen väkivalta on sisältänyt runsaammin myös fyysistä väkivaltaa (Kallio 2011, 142). Poliisille ilmoitettuihin rikosten määrään voi vaikuttaa esimerkiksi alttius ilmoittaa halutuista tai koetuista rikoksista poliisille, poliisin kontrollitoimenpiteiden teho sekä viranomaisten toimintaan vaikuttavat lainmuutokset (Danielsson & Salmi 2013, 1). Vuoden 2019 loppuneljänneksen aikana poliisi kirjasi 579 rikosta nimikkeellä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai törkeä lapsenraiskaus sekä 289 rikosta nimikkeellä muut seksuaalirikokset⁹ (Rikos- ja pakkokeinotilasto, Tilastokeskus). Prieben ja Svedinin (2008) tutkimuksessa selvisi, että seksuaaliväkivaltaa kokeneista lapsista 8.3 % oli kertonut asiasta ammattilaisille, mutta vain 6.8 % kertoi asian edenneen sosiaalitoimelle tai poliisille (Prieben & Svedin 2008, 1100).

”Myöskin se että nuoren elämässä ylipäättään olisi turvallisia aikuisia joiden puoleen kääntyä esim. koulussa, harrastuksissa, nuorisotoimessa tai seurakunnassa tm.” (N19b)

On oleellista, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi kasvuympäristössään aikuisia, joille he voivat kertoa elämästään ja pyytää apua tarvittaessa. Euroopan unionin (2015) tekemässä selvityksessä uhrin ei kertonut tapahtuneesta poliisille, koska kokivat kykenevänsä itse käsittelemään asian yksin tai ystävän tai perheen tuella. Asian salaamiseen vaikuttaa myös halu pitää asia salassa kaikilta. Jotkut seksuaaliväkivallan uhrin kokevat, ettei heillä ole tietoa kenen puoleen kääntyä apua hakeakseen. (EU 2015, 65-66.)

”--Aikuiselle kertominen ei ole itsestäänselvyys.” (N6c)

Kuten aiemmin tässä luvussa olen kertonut, asiasta kertomiseen vaikuttavia syitä on monia. Nuorisotyöntekijät ovat huomanneet, että asiasta kertominen ei ole nuorelle helppoa, esimerkiksi aikuisten reaktion pelkäämisen takia. Aikuisille ei välttämättä kerrota tilanteesta, jolloin nuori voi jäädä ilman tarvitsemaansa apua. Nuori saattaa salata seksuaaliväkivallan tekoja myös pelosta, joka johtuu tekijästä tai ongelmiin joutumisesta (Beckett & Schubotz 2014, 441).

”Eivät uskalla kertoa, koska houkuttelija on samasta kaveriporukasta.” (N7b)

⁹ Tähän kuuluvat rikoslain 20.luvun artikkelit 4.-5,5a ja 8-9 (Rikos- ja pakkokeinotilasto, Tilastokeskus).

Eräs nuorisotyöntekijä toi esille sen huomion, ettei nuori välttämättä uskalla kertoa kokemastaan seksuaalisesta houkuttelusta, jos tekijä on samassa ystäväpiirissä. Beckett ja Schubotz (2014) huomauttavat, että ikätovereihin liittyvässä seksuaaliväkivallassa on kyse laajemmasta, sukupuoleen liittyvästä valtasuhteesta, joka on juurtunut ajattelutapoihin. Kyseessä on ajattelutapa siitä, että tyttöjen ja nuorten naisten kehot ovat jollain tavalla poikien ja miesten omaisuutta. (Beckett & Schubotz 2014 2014, 432.) Suomessa keskenään samanikäisten alle rikosvastuikäisten seksuaalinen toiminta sulkee pois tapaukset, kun osapuolten iässä tai henkisessä ja ruumiillisessa kypsytydessä ei ole suurta eroa (RL 7:1§), jolloin seksuaaliväkivaltatekkoa ei nähdä rikoksena. Näihin tekoihin puuttuvat muut viranomaiset kuin poliisi ja oikeuslaitos; Suomessa erityisesti lastensuojelu. Seksuaalinen toiminta voi olla vahingoittavaa, vaikka se ei täytä rikoksen tunnusmerkkejä. (Kaltiala-Heino et al. 2015, 650.)

3.6 Yhteenveto luvusta

Nuori voi joutua tiedostamattaan seksuaalisen houkuttelun uhriksi lähestyessään aikuista, jotta saisi hankittua päihteitä. Hyötysuhteen muodostaminen aikuiseen ihmiseen voi johtaa tilanteeseen, johon nuori ei ole tietoisesti pyrkinyt. Nuorten käsityksiä päihteiden hankintaan on mitattu eurooppalaisessa koululaistutkimuksessa (2019), jonka mukaan nuorten mielestä alkoholin hankinta on helpottunut vuosien 2015-2019 välillä. Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret hankkivat yleisimmin alkoholia ja päihteitä ystäviltään, mutta tuntemattomat henkilöt mainittiin myös alkoholin ostajina tai tarjoajina. (Raitasalo & Härkönen 2019, 9-10.) Hyötysuhteen muodostaminen aikuisen ihmisen kanssa voi aluksi tuntua helpolta tavalta saada päihteitä tai muita tavaroita, mutta nuori ei välttämättä ymmärrä, mitä häneltä vaaditaan. Nuori voi kokea suurta syyllisyyttä, jos hän on ollut oma-aloitteinen suhteessa ja saanut aikuiselta jotain.

Seksuaalinen houkuttelu voi tapahtua niin kasvotusten kuin verkossa. Sosiaalisen median erikanavat mahdollistavat tuntemattomien lähestymisyriitykset ja yhteydenotot. Teknologinen kehitys, digitalisaatio, on muuttanut tapoja, joilla ihmiset ovat tekemisissä keskenään ja asioivat ympäröivän yhteiskunnan kanssa (Koiranen, Räsänen & Södergård 2016, 24). Jatkuvan kehityksen myötä ihmisten tapa käyttää internetiä vuorovaikutuksen välineenä maailmanlaajuisesti muuttuu koko ajan (Black, Wollis, Woodworth & Hancock 2015, 140). Digitaalisten ympäristöjen sosiaaliset yhteisöt mahdollistavat ystävyys-suhteiden ylläpidon ja sosiaalisten taitojen harjoittelun lisäksi myös verkossa tapahtuvaa asiointia käytöstä ja kiusaamista (Huhtanen 2016, 18). Lasten ei tule hyväksyä verkon tai sovellusten kautta tapahtuvaa häirintää arkisena

ja normaalina asiana, vaan se tulisi ymmärtää olevan väärin. Mielestäni on tärkeää kiinnittää huomiota myös nuorten keskinäiseen seksuaalissävyytteisten viestien lähettelyyn.

Houkuttelu perustuu valtasuhteelle, jonka myötä yksilö voi luottaa tekijään täysin eikä ymmärrä tekojen vääryyttä. Louhela (2019) huomauttaa, että seksuaaliväkivallan uhrin voi olla vaikea tunnistaa aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa rikoksena, jos hänelle on ehtinyt muodostua parisuhde ja tunteita tekijään. Yksilö voi pyrkiä selittämään tai oikeuttamaan tekijän toimintaa sekä syyttää ulkopuolisia tilanteeseen puuttumisesta ja asian vääristelystä. Tällainen ajattelu-tapa voi johtua yksilön turvallisten ihmissuhteiden ja hoivan puuttumisesta lapsuudessa, jolloin yksilö on saanut tarvitsemaansa huomiota ja huolenpitoa tekijältä. Tämän myötä uhri on itse ollut suostuvainen seksuaalisiin tekoihin. (Louhela 2019, 85-89.) Seksuaalisen houkuttelun kohteeksi joutumiselle on löydetty riskitekijöitä, kuten tuntemattomille keskusteleminen ja heidän tapaaminen kasvotusten (Whittle et al. 2014, 1186.) Yksittäinen riskitekijä ei yksinään johda seksuaalisen houkuttelun kohteeksi, mutta yksittäiset tekijät vähentävät ja heikentävät lapsen tai nuoren resilienssiä. Tämä puolestaan nostaa riskiä joutua seksuaalisen houkuttelun kohteeksi (Whittle et al. 2012, 142.)

Seksuaalisesta houkuttelusta kertominen on yksilöllistä ja aikuinen, jolle siitä kerrotaan, tulee ennen kaikkea olla luotettava. Nieminen ja Honkatukia (2017) huomauttavat, että nuorisotyöntekijät joutuvat toisinaan rajoittamaan lapsia ja nuoria sekä toisaalta auttavat sekä kannustavat nuoria monin eri tavoin. Nuorisotyöntekijä kohtaa yksittäisen lapsen tai nuoren inhimilliset resurssit ja elämäntilanteen sekä yksikön mahdollisuuksien, vastuun ja velvollisuuksien kysymykset. (Nieminen & Honkatukia 2017, 48). Seksuaalisesta houkuttelusta puhuminen nuorten kanssa voi alkaa ensin ryhmäkeskusteluna tai nousta esille ohimennen nuoren puheesta. Aineistosta ilmeni, että nuoret saattavat kertoa seksuaalisesta houkuttelusta myös ystävänsä puolesta. Ajattelen, että tämä johtuu siitä, että nuori saattaa tarvita apua mutta ei kehtaa pyytää sitä itse. On tärkeää muistaa, että jokaisen täytyy kertoa omin sanoin tapahtuneesta, jotta asia ei vääristy ja saa uutta muotoa puheiden perusteella.

4 Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisystä

Tutkielman kyselyssä halusin tietää nuorisotyöntekijöiden kokemuksia sekä heidän omasta että työorganisaation roolista seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisyssä. Tässä luvussa tarkastelen työorganisaatioiden toimintatapoja sekä niihin liittyviä kehitysideoita, nuorisotyöntekijän omaa roolia ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttamisessa sekä haasteita seksuaalisen houkuttelun vastaisessa työssä.

4.1 Seksuaalisen houkuttelun puheeksi ottaminen nuorisotyössä

”Nuorelle pitää olla selvä, että aikuiselle on lupa kertoa kokemuksista. Ammattilaisen tehtävä on sanoa ääneen, mistä kaikesta hänen kanssaan saa jutella. Hän voisi myös kertoa, ettei tuomitse nuorta, mitä tahansa on tapahtunut. Kun nämä ovat selkeänä, nuorella on tosi paljon helpompi lähestyä aiheella, kun se on ajankohtainen. Nuorisotyön ammattilaisen pitää pitää yllä puheenaiheita jo ennen kuin ne ovat ajankohtaisia.” (N4b)

”-- Sen ilmoittaminen, että nuorisotyöntekijänä olen käytettävissä keskusteluun ja autan parhaani mukaan.” (N9f)

Nuorisotyöntekijöiden mukaan seksuaalinen houkuttelu tulee ottaa puheeksi nuorten kanssa sekä kertoa, että heidän kanssaan asiasta voi puhua. Seksuaalisesta houkuttelusta puhuminen on tärkeää, vaikka kukaan nuori ei olisi asiasta itse ensin puhunut. Nuorisotyöntekijän oma aktiivisuus kuulumisten kysymiseen tuotiin myös esille vastauksissa.

”-- Kuitenkin nuorelle voi olla vaikea tulla suoraan vain kertomaan kokemaansa, vaan aikuisen tulisi muistaa kysyä, mitä nuorelle kuuluu ja olla herkästi kysymässä, jos aistii nuoren käytöksessä tai olemuksessa jotain uutta.” (N9b)

On tavallista, että seksuaaliväkivallan uhrilta vie aikaa ennen kuin hän luottaa riittävästi aikuiseseen, ja kertoo asiasta. Ammattilaisilla tulee olla rohkeutta epäillä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan mahdollisuutta ja sen jälkeen uskallusta kysyä suoraan asiasta. Puheeksi ottaminen on työntekijän vastuulla, koska seksuaaliväkivaltaa kokenut voi pelätä työntekijän reaktiota tai kokea suurta syyllisyyttä, ettei uskalla ottaa kokemuksia puheeksi. (Kallio 2011, 146.) Tapahtunutta rikosta tarkasteltaessa tai siitä keskusteltaessa keskeistä ei ole pohtia uhrin omaa halua, suostuvaisuutta tai vapaaehtoisuutta, koska se voi aiheuttaa ja lisätä uhrin kokemaa syyllisyyttä

ja häpeää. (Cacciatore et al. 2019, 3.) Uhrin kohtaavan ammattilaisen, esimerkiksi nuorisotyöntekijän, empaattinen ja kunnioittava suhtautuminen yksilöön sekä selkeä vuorovaikutus helpottavat asiasta puhumista ja kohtaamistilannetta. Oikeanlainen asenne edistää seksuaaliväkivaltaa kokenutta luopumaan omasta syyllisyydentunnosta ja häpeästä. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 27.)

” -- asiaa helpottaa usein, jos keskustelussa on muuten asiaa läheisesti liippaava aihe, kuten esim. aihetta koskeva uutinen. ” (N10b)

”Usein nimenomaan jonkun uutisen myötä tulee, että hei mullekin on käynyt noin tai melkein noin. Asia on vaikea ja näinpä keskustelut on pitkälti nuorten valmiuskyvyn rajoissa. Osa on valmiimpia puhumaan, osa taas vain mainitsee ja jättää siihen. ” (N10c)

Puheeksi ottamista voi helpottaa muu aineisto, jota voi hyödyntää keskustelunaloittamisessa ja aiheeseen virittäytymisessä, esimerkiksi uutinen tai erilaiset oppaat (ks. Aaltonen 2012; Vaaranen-Valkonen, Laitinen, Sillfors & Kylmälahti 2019; Mäki, Piironen, Mansner & Tihveräinen 2019). Nuoren valmiuskyvyn tunnistaminen ja ikätason mukainen toiminta ovat oleellisia seksuaaliväkivallasta keskusteltaessa. Kallio (2011) huomauttaa, että seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja sen muotoja kannattaa kartoittaa suorilla ja ikätasolle sopivilla kysymyksillä (Kallio 2011, 146).

Nuorisotyöllä on merkittävä rooli toimia nuorten kanssa heidän vapaa-ajallaan. Tätä tulee hyödyntää tiedon tuottamisessa sekä nuorten oman kokemusmaailman esille tuomisessa. (Lauha 2015, 16.) Nuorisotyöntekijä voi joutua selvittämään esimerkiksi nuorten keskinäisiä ongelmatilanteita, joita tapahtuu sosiaalisessa mediassa (Niemelä & Pietiläinen 2019, 15). Lapsen tai nuoren väkivallan kokemukset voivat tulla ensimmäisenä tietoon nuorisotyöntekijälle, opettajalle, sosiaalityöntekijälle, poliisille tai hoitajalle, joten tieto alueen hoitoketjusta ja alueen palveluista sekä taito kohdata uhri tulisi olla kaikilla ammattilaisilla (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 28; Porras 2015, 121).

”Yleensä keskustelu lähtee jostain muusta asiasta ja vähitellen siirtyy siihen todelliseen syyhyn, mistä nuori oikeasti haluaa puhua. Useimmiten nuori ujuttaa varsinaisen asiansa sivulauseeseen tai koettaa vaikuttaa sen osalta välinpitämättömältä. -- ” (N14c)

”Välillä nämä asiat saattavat tulla ohimennen keskustelussa esille. Tällöin aikuisen tulee tarttua heti keskusteluun ja pyrkiä neutraalilla tavalla viemään keskustelua eteenpäin. ” (21c)

Nuoren on voinut olla vaikea nostaa asiaa esille keskustelussa, jolloin nuorisotyöntekijän tulee olla tarkkana myös ohimennen mainituista asioista. Fontes ja Plummer (2010) huomauttavat, että lapsi tai nuori usein kertoo tapahtuneesta mainitsemalla pieniä vihjeitä siinä toivossa, että aikuinen kiinnittäisi niihin huomiota ja kysyisi asiasta tarkemmin. Aikuinen, jolle tapahtuneesta kerrotaan eivät useinkaan ole varautuneet siihen, mitä lapsi tai nuori hänelle kertoo. (Fontes & Plummer 2010, 492-493).

”Nuoret ovat näyttäneet viestejä mitä ovat saaneet. Nuoret ovat mahdollisesti halunneet nähdä aikuisen reaktion tai peilata aikuisen näkemystä omaan näkemykseen.” (N2c)

Pienten vihjeiden lisäksi lapsi tai nuori saattaa rohkaistua kertomaan tapahtuneesta esimerkiksi näyttämällä millaisia viestejä ovat saaneet. Yksilö saattaa testata aikuisen reaktiota näyttämällä saamiaan kuvia tai viestejä. Nipuli ja Bildjuschkin (2016) muistuttavat, että ensikohtaamisella on suuri vaikutus siihen, miten uhri jatkossa suhtautuu kokemaansa, puhuu asiasta ja hakee tai vastaanottaa apua. Jos ensikontakteissa hän joutuu vähättelyn tai syyllistämisen kohteeksi, voi väkivaltaa kokenut sulkeutua ja luopua avun vastaanottamisesta. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 28-29.) Aikuisen kykenemättömyys vastata kerrottuun asiaan korrektisti johtuu usein tiedon puutteesta, pelosta sekä tapahtuneen aiheuttamista tunteista aikuisessa (Fontes & Plummer 2010, 493). Kallion (2011) mukaan seksuaaliväkivallan kohtaaminen on suuri haaste ammattilaisille. Seksuaalisuuteen, uhrin intiimimpään ja herkimpään alueeseen, väkisin kajoaminen aiheuttaa ammattilaisissa hämmennystä, vastenmielisyyttä, tuskaa, pelkoa ja avuttomuutta. (Kallio 2011, 139.) Mikäli ammattilainen itse hätäntyy, eikä tiedä kuinka tilanteessa tulee toimia tai keneltä pyytää apua, voi uhrin avunsaaminen viivästyä tai jäädä kokonaan saamatta. Ammattilaisilla saattaa olla omia väkivallankokemuksia tai ennakkoluuloja, jotka voivat vaikuttaa uhrin kohtaamiseen ja auttamiseen. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 28.)

Yksinkertaisin apu uhrille on ammattilaisen kyky olla läsnä ihmisenä ihmiselle – kuunnella, ottaa kerrottu todesta ja auttaa askel eteenpäin. Seksuaaliväkivallasta kertominen on kunniasia, joka osoittaa suurta luottamusta työntekijää kohtaan. (Kallio 2011, 146.) Tärkeää on antaa yksilölle mahdollisuus sanoittaa kokemaansa ja auttaa tunnistamaan seksuaalisuutta loukkaava väkivalta uhrin omalla tahdilla sekä muodostamaan oma mielipide kokemuksesta (Louhela 2019, 104). Aikuisen on omalla esimerkillään osoitettava, ettei minkäänlaista väkivaltaa suvaita, siihen suhtaudutaan aina vakavasti ja siihen puututaan (Aaltonen 2012, 14).

4.2 Nuoriin kohdistuvan seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäiseminen nuorisotyössä

”Ollaan järjestetty alueen 5.-6.-luokkalaisille yhdenvertaisuustyöpajat, jossa alueen toimijat ovat pitämässä työpajoja eritavoin yhdenvertaisuuteen, seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, toisten rajoihin ja kunnioitukseen liittyen.” (N4d)

”Seksuaaliväkivaltatyöntekijä on myös käymässä toiminnassa pitämässä erityisesti seksuaalisuuteen liittyviä teemailtoja.” (N4d)

”Asiasta puhutaan ja kerrotaan nuorille esim rippikouluissa --” (N1d)

Nuorisotyöntekijät kuvailivat vastauksissaan omien työorganisaatioidensa toimintaa seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemiseksi. Vastauksissa nousi esille esimerkiksi erilaisten työpajojen, koulutuksien ja teemailtojen pitäminen. Tärkeäksi koettiin tiedon helppo saatavuus ja sen lisääminen nuorille, jotta he kykenevät tunnistamaan seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan. Louhela (2019) mukaan ennaltaehkäisevän toiminnan tulee olla mahdollisimman helpposti lähestyttävää, jotta yksilö voi vastustaa syrjiviä hierarkioita, kuten seksuaaliväkivaltaa. Esimerkiksi koulutus, jossa selitetään erilaisia väkivallan muotoja auttaa yksilöä tunnistamaan hänen kohdistettu väkivalta sekä nimeämään kokemuksiaan. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on aiheena hyvin intiimi ja herkkä, jonka myötä sitä on vaikea tehdä näkyväksi, ymmärtää ja selittää. (Louhela 2019, 104.)

Mcalinden (2006, 356) huomauttaa, että on tärkeää keskittyä levittämään tietoisuutta hyväksikäyttäjien toimintatavoista sekä erityisesti keinoista, joiden avulla he kykenevät saavuttamaan uhrin luottamuksen. Nikolovska (2020) kannustaa ohjeistamaan lapsia ja nuoria lopettamaan kommunikoinnin heti, kun jokin keskustelussa ei tunnu oikealta sen sijaan, että ylläpitäisi keskustelua (Nikolovska 2020, 65) esimerkiksi vaihtamalla aihetta. Reeves ja Crowther (2019) kuitenkin korostavat, että lasten ja nuorten tietoisuudessa ja kriittisessä ajattelussa on aukkoja. Tämä näkyy siinä, etteivät lapset ja nuoret osaa tarkastella verkossa olevan sisällön tai suhteiden turvallisuutta tai luotettavuutta. (Reeves & Crowther 2019, 281.) Williams ja Hudson (2013) korostavat groomingin eri muotojen sekä hyväksikäyttäjien käytöksen esille tuomisen tärkeyttä, jotta ihmiset tiedostavat ja tunnistavat seksuaalisen houkuttelun käytöksen, erilaiset tapahtumapaikat sekä tekijät. Esimerkiksi monikaan ei usko kotona tapahtuvaan seksuaaliseen houkutteluun tai sen ongelmaan. Median esille nostama internetissä tapahtuva grooming on herättänyt ihmiset hyväksymään sen, että tällaista tapahtuu ja se on todellinen uhka. (Williams

& Hudson 2013, 232.) Beckettin & Schubotzin (2014, 443) mukaan lasten ja nuorten tietoisuutta tunnistaa kasvotusten alkava seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, niin aikuisten kuin ikätovereiden tekemänä, tulee lisätä.

”Seksuaalinen houkuttelu voisi olla esillä meidän työntekijöiden suunnalta vielä enemmän, koska monella nuorella on sellainen ajatus, että kun asia liittyy someen, niin aikuiset ei välttämättä tajua.” (N5e)

”Pitää asiaa esillä kuten myös muita ajankohtaisia nuorten elämään liittyviä teemoja.” (N2e)

”Aihetta tulisi pitää vielä enemmän esillä --” (N12e)

Nuorten tietoisuuden lisääminen esiintyi toimintaa kehitettävänä asiana nuorisotyöntekijöiden kokemuksissa hyvin paljon. Esille nousi työntekijöiden aktiivisuus asiasta puhumisessa, mutta myös nuorten tietoisuuden lisääminen siitä, että aikuiset ymmärtävät heitä koskevia asioita. Ost (2009, 53) ehdottaa, että lapsille ja nuorille tulee tarjota tietoa, jonka kautta yksilö oppii välttämään houkuttelun uhriksi joutumista. Reeves ja Crowther (2019) kiteyttävät, ettei aihetta tule käsitellä negatiiviseen sävyyn, vaan lapset ja nuoret tulee ottaa mukaan opetukseen tunnistamaan seksuaalista houkuttelua, manipulaatiota ja heidän hyväksikäyttämistä. Kasvattajien tulee hyödyntää erilaisia informaatiota lisääviä menetelmiä eikä tyytyä vain seinille laitettaviin julisteisiin tai luentoihin. Näitä tehokkaita menetelmiä tulisi käyttää niin opettajien, huoltajien ja muiden kasvattajien, jotta lasten ja nuorten kriittinen ajattelu internetiä kohtaan pysyy läsnä ja on hyödyksi. (Reeves & Crowther 2019, 294.) Niemi ja kumppanit (2017) kehottavat tarkastelemaan tapoja, joilla nuoret miehet sosiaalistuvat seksiin ja seksuaalisuuteen, kun pohditaan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyä (Niemi et al. 2017.) Hébert, Lavoie, Piché ja Poitras (2001) huomauttavat, että opetuksen ja tiedon tulee olla ikätason sekä kehitystason mukaista (Hébert et al. 2001, 517). Priebe ja Svedin (2008) ehdottavat, että lapsille ja nuorille tulee antaa lisää tietoa ja ohjausta siitä, miten tukea ystävää, joka on joutunut seksuaaliväkivallan uhriksi ja miten hakea apua (Priebe ja Svedin 2008, 1107). Kasvattajien tulee opettaa lapsille ja nuorille digitaalisessa ympäristössä toimimista, jotta digitaalinen resilienssi kasvaa. (Reeves & Crowther 2019, 281).

”-- Lisäksi olen jakanut sosiaalisen median eri kanavilla nuorille suunnattuja ohjeita miten tilanteissa tulisi toimia.” (8d)

”Vessat ovat täynnä informaatiota aiheista, joista voi lukea ihan rauhassa itsekseen. On murrosiästä, itsetunnosta, seksuaalisuudesta, väkivallasta, ystävyyydestä jne.” (N4d)

”-- erilaiset pöydillä ja seinillä olevat flayerit/mainokset/puhelinnumerot --” (N5d)

Nuorisotyöntekijät ovat työssään luoneet mahdollisuuksia saada tietoa (esimerkiksi seksuaalisuudesta) matalalla kynnyksellä. Lapsille ja nuorille suunnattu ennaltaehkäisevä toiminta voi lisätä yksilön itsevarmuutta, halua keskustella omista kiinnostuksen kohteista, kykyä puolustaa itseään ja parantaa konfliktinratkaisutaitoja (Hébert 2001, 518). Ympäristön ja läheisten osoittama kannustus, välittäminen (Homma et al. 2012, 23), tunnetasapaino ja hyvä itsetunto (Whittle et al. 2012, 137) voivat estää yksilön psykologisten ongelmien kehittymistä ja seksuaalisen riskikäyttäytymiseen ryhtymistä. Cacciatore ja kumppanit (2019) korostavat, että alakäisen lapsen kehittymättömyyden suojeleminen, kasvurauhan turvaaminen ja rajojen määrittäminen ovat aina aikuisen vastuulla. Seksuaalinen kaltoinkohtelu tai väkivalta on aina omiaan aiheuttamaan vakavaa vauriota yksilön kasvuun ja kehitykselle. (Cacciatore et al. 2019, 3.)

”Luomalla turvallisia yhteisöjä ja puuttumalla heti vähäisiinkin tilanteisiin.” (N11d)

Nuorisotyöntekijän tehtävänä on ylläpitää turvallisuuden tunnetta niissä toiminnoissa, joissa hän toimii. Esimerkiksi verkkonuorisotyö on tärkeä kohtaamispaikka, jossa lasten ja nuorten turvallisuuden tunteen pitää säilyä myös. Lauha (2015) korostaa, että kasvattajien tulee lisätä omaa ymmärrystä ja tukea nuorta, kun yksilö haluaa muodostaa aikuisista vapaita tiloja, esimerkiksi verkossa. Aikuinen voi lisätä omaa ymmärrystään osoittamalla nuorelle kiinnostuksensa siitä, mitä yksilö tekee verkossa, kenen kanssa ja miksi. Nuoren verkkomaailmaa koskevien ilmiöiden ymmärtäminen ei tarkoita niiden hyväksymistä, esimerkiksi omien vähäpukkeisten kuvien lataaminen erilaisille sivustoille. (Lauha 2015, 14.) Seksuaalinen sisältö ei rajoitu enää vain internettiin vaan yhä enemmän seksuaalista materiaalia kiertää lasten ja nuorten ikätovereiden elektronisilta laitteilta toiselle (Livingstone et al. 2011, 22). Nuorten levittämiin vähäpukeisiin kuviin tulee puuttua välittömästi. Pelko kuvien leviämisestä ja uudestaan ilmeneemisestä voi aiheuttaa nuorelle suurta ahdistusta ja häpeää (Sillfors 2020).

”Olen myös ottanut yhteyttä Ankkuri-tiimiin sekä kouluun jos nuorten keskuudessa on levinnyt kuvia tai juttuja esim. jostain nuoresta vähäpukeisena tai seksuaalisesta kanssakäymisestä bileissä.” (N8d)

”Nuoret saattavat pitää heille lähetettyjä viestejä tai seksuaalisesti ahdistavia kuvia hauskana pilana ja saattavat myös itse lähettää ahdistavaa sisältöä eteenpäin kavereilleen.” (N8a)

”-- Monet myös ovat somessa yhteydessä aikuisiin ja vitsailevat heille porukalla tajuamatta olemassa olevaa vaaraa.-- ” (N5a)

Nuorisotyöntekijät toivat esille nuorten levittämät kuvat, jotka nähdään vitseinä ja pilailuna. Tämä on yksi nuorisotyöntekijöiden kokema haaste seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyssä: kun nuori kokee tilanteen vitsinä, siihen on haastavaa puuttua. Kuitenkin puuttumattomuus antaa tilaa väkivallan ja häirinnän kasvulle, jonka takia ympäristön reagoinnilla on keskeinen merkitys asian käsittelyn, uhrin avunsaannin ja selviytymisen kannalta (Aaltonen 2012, 14).

”Olisi myös tärkeää, että nuorten vanhemmat olisivat tietoisempia nuorten median käytöstä.”
(N17e)

”-- Osa nuorista saa kotoa selkeän opin siitä, millaiset rajat ovat turvalliset itselle - osalla ei ole mitään käsitystä. --” (N14e)

Kodin ja vanhempien rooli turvallisten rajojen opettamisessa mainittiin kahdessa vastauksessa. Seksuaaliväkivallalta turvaavia tekijöitä ovat muun muassa perheen tuki, vanhempien hyvät suhteet lapsiin ja sosiaalinen tuki ympäristöltä (Murray et al. 2014, 11; Whittle et al. 2012, 137). Yksilö tarvitsee kasvuympäristöstään peilejä, joiden kautta hän pyrkii hahmottamaan maailmaa ja rakentamaan identiteettiään (Lauha 2015, 15). Vanhempien ja lasten välinen kommunikaatio on yksi merkittävimmistä seksuaaliselta houkuttelulta suojaavista tekijöistä. Aito kiinnostus lasten toimintaan verkossa, turvallisen verkkokäyttäytymisen ohjeistaminen sekä siitä keskustelu suojaavat lapsia ja nuoria (Whittle et al. 2014, 1193.) Mishnan, McLuckien ja Sainin (2009) mukaan lapset ovat tietoisia niistä internetin vaaroista, joista vanhemmat ovat heitä opettaneet (Mishna et al. 2009, 115). Vanhempien tietoisuus seksuaalisesta houkuttelusta on myös nuorisotyöntekijöiden mielestä oleellinen osa ennaltaehkäisevää toimintaa. Ktoridou ja kumppanit (2012, 140) kehottavat järjestämään vanhemmille suunnattuja luentoja ja seminaareja yhteistyössä paikallisen koulun, nuorisotoimen ja poliisin kanssa.

Nuorisotyöntekijöiden vastauksissa ei tuotu esille turvataitojen opettamista. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2014) mukaan nuorisotyössä tulee käsitellä seksuaalioikeuksia sekä yksilön koskemattomuuden ymmärtämiseen ja itsesuojeluun liittyvien tietojen ja taitojen (turvataitojen) opetusta (Raussi-Lehto & Klementti 2014, 167). Kasvatusvastuu ulottuu tänä päivänä myös verkkomaailmaan ja edellyttää kaikilta uudenlaista media- ja teknologiakasvatusta (Lauha 2015, 8). Whittle ja kumppanit (2014, 1194) huomauttavat, että verkossa toimimisessa tarvittavien turvataitojen opettaminen on tarpeellista. Kuitenkaan tunne- ja turvataitojen opettaminen lapsille ja nuorille ei siirrä vastuuta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta lapselle tai nuorelle, vaan vastuu seksuaalista itsemääräämisoikeutta rikkovasta teosta on aina tekijällä

(Porras 2015, 121). Turvataitokasvatuksella vahvistetaan yksilön omia voimavaroja, lisätään tietoa seksuaalioikeuksista sekä tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Näiden lisäksi sen kautta voidaan vahvistaa nuoren keinoja puolustaa itseään väkivaltaa, häirintää ja seksuaalista kaltoinkohtelua vastaan. (Aaltonen 2012, 11.)

Nikolovska (2020) kannustaa opettamaan internetissä turvallista toimimista hyvin varhaisessa vaiheessa, kun yksilön kognitiivinen ajattelu kehittyy. Lasten intuition kehittäminen riskien tunnistamisessa, kuten manipuloinnin sekä aggressiivisen käytöksen huomaamisessa voi mataltaa kynnystä asiasta ilmoittamisesta vanhemmille tai esimerkiksi poliisille. (Nikolovska 2020, 83.) Internetissä ja sosiaalisessa mediassa toimiminen voi olla olosuhteista riippuen joko hyödyllistä tai haitallista. Internetin kautta lapset ja nuoret kykenevät harjoittelemaan esimerkiksi ihmissuhdetaitojaan. On kuitenkin tärkeää muistaa, että verkossa lapset ja nuoret joutuvat kohtaamaan myös aikuisten maailmaan kuuluvia asioita. (Livingstone, Haddon, Görzig & Olafsson 2011, 16.)

Lapset ja nuoret tarvitsevat avointa dialogia kasvattajien kanssa internetin mahdollisuuksista ja riskeistä. Keskeistä on tukea yksilöä prosessissa, jossa omakohtainen kokemus muuttuu tiedoksi ja taidoksi ymmärtää sekä tulkita ympäröivää maailmaa (Lauha 2015, 15). Myös vanhemmille tulee suunnata tietoa ja koulutusta asiasta (Whittle et al. 2012, 137). Esimerkiksi vanhemmat, jotka ovat tietoisia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisemisestä reagoivat ymmärtäen ja lastaan tukien, kun lapsi kertoo joutuneensa seksuaaliväkivallan uhriksi. (Hébert et al. 2001, 517). Luottamuksen rakentaminen lasten ja nuorten sekä sosiaalisen ympäristön välille on tärkeää, sillä se kannustaa kertomaan asioista (Nikolovska 2020, 83).

Nuorisotyön ammattilaisen rooli kasvattajana digitalisoituneessa ja verkottuneessa yhteiskunnassa edellyttää laajempaa osaamista ja syvempää ymmärrystä digitaalisesta mediasta ja teknologiasta sekä niiden vaikutuksista nuorisokulttuureihin (Lauha et al. 2017, 224). Täydennyskoulutus uhrin kohtaamiseen ja tieto seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta tuovat ammatillista itsevarmuutta ottaa seksuaaliväkivalta puheeksi (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 27.) Täydennyskoulutus nuorisotyöntekijöille takaisi ajankohtaisen tiedon, jota he voisivat jakaa nuorille.

”Edelleen tietoa pitäisi olla sekä työntekijöillä että nuorilla enemmän. Osa nuorista saa kotoa selkeän opin siitä, millaiset rajat ovat turvalliset itselle - osalla ei ole mitään käsitystä. Jotta näitä jälkimmäisiä voitaisiin tukea paremmin, työntekijöillä pitäisi olla enemmän tietoa ja osaamista asiassa.” (N14e)

Koulutuksia järjestetään esimerkiksi erilaisissa seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseen liittyviä hankkeissa, joita toteutetaan valtakunnallisesti sekä paikkakuntakohtaisesti (esim. Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä -hanke, Turvallinen Oulu -hanke, Tietoiseksi -hanke, Otava -hanke ja Barnahus -hanke¹⁰).

Ennaltaehkäisevien hankkeiden vaikutuksista on olemassa eriäviä mielipiteitä, mutta Hébert ja kumppanit (2001) selvittivät, että alakouluikäisiä varten kehitetty seksuaaliväkivaltaa ennaltaehkäisevä ESCAPE -ohjelma osoittautui lisäävän lasten tietoisuutta ja osaamista toimia uhkaavissa tilanteissa (Hébert et al. 2001, 516). Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vaikuttavuutta on vaikea mitata, koska ei voida olla varmoja osaavatko lapset hyödyntää oppimaansa tosielämässä (Hébert et al. 2001, 516). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tule tehdä. Seksuaaliväkivaltaa tulee ennaltaehkäistä tehokkailla interventioilla, poliittisilla päätöksillä ja strategioilla (Russell, Higgins & Posso 2020, 2).

4.3 Haasteet seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemisessä

”Valmiita toimintamalleja ja helppoja käytännön vinkkejä, jolloin ei tarvitsisi itse keksiä miten asiat ottaa puheeksi ja mistä kannattaa lähteä liikkeelle.--” (N8e)

”-- työntekijöillä voisi olla tietynlainen protokolla, jonka mukaan toimitaan epäilyn tullessa esille.” (N9e)

”-- työntekijöille pitäisi saada aiheesta koulutusta ja selkeitä toimintaohjeita, jos minkäänlaista kaltoinkohtelua tulee ilmi.” (N12e)

Nuorisotyön kasvatus on käytäntöön suuntautunutta ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa, mutta tietoista, tavoitteellista ja ohjattua toimintaa (Nieminen 2007, 28.) Nuorisotyöntekijät kokevat, ettei yhtenäistä toimintaohjetta ole tilanteisiin, joissa ilmenee lapsiin tai nuoriin kohdistunutta

¹⁰ Valtakunnallinen Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä -hankkeessa vahvistetaan nuorisotyöntekijöiden osaamista lasten ja nuorten houkuttelun ja seksuaaliväkivallan vastaiseen toimintaan. (Koordinaatti 2019). Turvallinen Oulu -hankkeessa päätavoitteena on ennalta ehkäistä alaikäisiin kohdistuvia seksuaalirikoksia Oulussa (Oulun kaupunki 2019). Tietoiseksi -hanke on Vuolle Setlementin (2019) hanke, jossa edistetään Pohjois-Suomessa asuvien seksuaalioikeuksia, seksuaaliterveyttä sekä tukea seksuaalirikoksen uhreja. Hankkeen tavoitteena on myös lisätä sosiaali- ja terveysalan, sekä oppilashuollon ammattilaisten tietoisuutta seksuaaliterveydestä (Vuolle settlementti 2019.) Otava -hankkeen tavoitteena on edistää Euroopan Unionin uhridirektiivin mukaisesti seksuaaliväkivaltatyön kehittymistä valtakunnalliseksi palveluksi. Hankkeessa on kohdennettu tukitoiminta alaikäisiin ja nuoriin seksuaaliväkivaltaa kokeneisiin tyttöihin ja nuoriin naisiin. (Tyttöjen talo 2018.) Barnahus -hankkeessa luodaan Barnahus-standardien mukaisia toimintakäytäntöjä lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseihin sekä väkivaltaa kohdanneiden lasten tuen ja hoidon osaksi. (THL 2019.)

seksuaalista houkuttelua. Tämä huomio nousi esille, kun kysyin kyselyssä siitä, miten työorganisaatioiden toimintaa voitaisiin kehittää seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemisessä.

”Monikulttuurisessa ympäristössä tyttöjen siveyteen nähdään kolhuna se, että tyttö tietää seksistä. Voidaan nähdä, että mitä enemmän tyttö tietää, sitä likaisempi hän on. Emme voi mainostaa, että meillä saa keskustella seksuaalisuudesta, koska silloin iso osa kävijöistä ei pääsisi senkään vertaa toimintaan, mitä nyt. Erityisesti, jos tyttö kysyy oma-aloitteisesti seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, hän on huono tyttö. Tämä on valtava haaste tyttöjen ja heidän vanhempiensa kanssa tehtävässä työssä. Hekin kuitenkin kohtaavat seksuaalista houkuttelua.” (N4g)

Monikulttuurisuus luo omat haasteensa seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemiseen nuorisotyössä. Tässä lainauksessa nuorisotyöntekijä kuvaa, ettei heidän työorganisaatiossaan voida mainostaa heidän tarjoamaa toimintaa, sillä se karsisi lapsia ja nuoria pois. Myös Fontes ja Plummer (2010) kuvaavat miten eri kulttuureissa seksuaalisuudesta tai lapseen kohdistuneesta seksuaaliväkivallasta ei saa keskustella. Erilaiset kulttuurien muovaamat säännöt ja tavat voivat estää yksilöä saamasta tarvitsemaansa tukea, apua ja neuvontaa. (Fontes ja Plummer 2010, 497.) Vilponen (2015) huomauttaa, että esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorten seksuaaliterveystietämys on ohutta. Oikeus saada terveyttä edistävää tietoa kuuluu jokaiselle riippumatta yksilön alkuperästä, perhesuhteista tai vakaumuksesta. (Vilponen 2015, 131.)

”Työntekijäresurssit, kun ei ole aikaa olla tarpeeksi läsnä nuorille. 100-160 kävijää illassa 3:lla työntekijällä on usein lähinnä ”järjestyksenvalvontaa.” Ei ole aikaa pienryhmille eikä yksilönuorille, joita on kovasti nuorten puolesta toivottu toteutettavan.” (N5g)

”Aikaa ei ole toiminnan suunnittelulle, joten mahdollisuuksia aiheesta perehtymiseen ei oikein ole. Myöskään keskusteluhetkiä nuorisotilalla ei ole, koska tila on täynnä nuoria ja aina sattuu ja tapahtuu jotain. Tarvittaisiin lisää resursseja nuorisotyöhön.” (N8g)

Työntekijäresurssit vaikuttavat suuresti siihen, miten ennaltaehkäisevää toimintaa voidaan järjestää. Suuret nuorisoryhmät haastavat yksilökohtaamisen toteutumista sekä nuoriin tutustumista. Aikaa toiminnan suunnittelulle ei ole tarpeeksi, jonka myötä aiheeseen perehtyminen jää vajavaiseksi. Esimerkkejä resurssien lisäämisestä löytyy muualta kuin nuorisotyöstä, sillä esimerkiksi poliisissa on tehty toimintamuutoksia lisäämällä resursseja seksuaalirikosten torjuntaan ja ennalta estävän työn lisäämiseen internetissä (Sisäministeriö 2019). Tämän lisäksi sosi-

aali- ja terveysministeriö (2017, 22) on linjannut Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa (2018-2021) Seri -tukikeskuksien¹¹ perustamisen Helsinkiin, Tampereelle, Turkuun, Kuopioon ja Ouluun. Seri-tukikeskuksissa yli 16 -vuotias seksuaaliväkivallan uhri saa kokonaisvaltaisen palvelun yhdestä paikasta. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 3.)

”Tuntuvat tietävän ja omaavan ymmärrystä asioiden suhteen mutta aikuisen kanssa käydyn keskustelun myötä osoitettu ymmärrys on toinen asia kun tilanteen tuoksinnassa toimiminen.”
(N6a)

Kuten tässä sitaatissa eräs nuorisotyöntekijä toteaa, nuoret eivät välttämättä osaa toimia tilanteissa, vaikka heillä olisi tietoa seksuaalisesta houkuttelusta. Tällaisen huomion tekivät myös Mishna ja kumppanit (2009) omassa tutkimuksessaan. Lapset ja nuoret ovat voineet saada vanhemmiltaan tietoa internetin riskeistä, mutta tieto ei välttämättä muutu toiminnaksi. Lapset ja nuoret saattavat esimerkiksi jakaa omia tietojaan, kuten kotiosoitteen, tuntemattomalle, vaikka heille oli kerrottu siihen liittyvästä riskistä. (Mishna et al. 2009, 115.) Tämä haaste ei ole vain nuorisotyön, vaan kaikkien aikuisten. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö tietoa tule jakaa tai ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tehdä, mutta tämä huomio on tärkeä tiedostaa.

”-- Olen kuullut nuorten lähinnä heittävän läppää asiaa sivuten --” (N19c)

”-- Monet myös ovat somessa yhteydessä aikuisiin ja vitsailevat heille porukalla tajuumatta olemassa olevaa vaaraa. --” (N5a)

Nuorten suhtautuminen seksuaaliseen houkutteluun haastaa nuorisotyöntekijöitä. Asian käsittely nuorten kanssa on vaikeaa, jos nuoret näkevät asian vain vitsinä tai pelleilynä. Kuten aiemmin toin esille, nuoret saattavat kokeilla esimerkiksi aikuisen kanssa viestittelyä, koska haluavat tietää mihin se johtaa. Yksilö ei välttämättä mieti tilanteessa toimintansa mahdollisia seurauksia. Esimerkiksi de Santisteban ja Gámes-Guadix (2018) huomauttavat, että sexting eli seksuaalista sisältöä sisältävän kuvan (esimerkiksi alastonkuvan) lähettäminen aikuiselle voi olla seurausta seksuaaliseen houkutteluun liittyvästä manipulaatiosta. Tämän myötä nuori voi kokea lähettävänsä kuvan vapaaehtoisesti omasta halustaan tiedostamatta tapahtunutta manipulointia. (de Santisteban & Gámes-Guadix 2018, 947.)

¹¹ Seri-tukikeskuksen lyhenne muodostuu sanasta seksuaalirikos (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 3).

”Asioiden esillä pitäminen, myös jo nuorempien kanssa. Nyt asioista keskustellaan lähinnä yläasteikäisten kanssa. Asioiden esillä pitäminen pitäisi aloittaa jo ala-aste ikäisten parissa.” (N3e)

Ennaltaehkäisevää toimintaa tulisi kohdentaa nuoremmille lapsille. Esimerkiksi turvataitoja lapsille -oppimateriaali on suunnattu 5-11 -vuotiaille (Aaltonen 2012, 11), joten perustetta asian käsittelylle nuorempien kanssa ei oikeastaan ole ainakaan materiaalipuutteen takia. Beckett & Schubotz (2014) tulivat tutkimuksessaan myös tähän tulokseen, sillä heidän mukaansa jo 12-13 -vuotiaat ovat joutuneet seksuaaliväkivallan uhreiksi, jonka myötä ennaltaehkäisevä työ tulee aloittaa ennen tätä ikää. He korostavat kehitystason huomioimista toiminnassa sekä toimintamenetelmien kehittämistä aina yksilön kehityksen mukaisesti. (Beckett & Schubotz 2014, 443.) Suomessa tällä hetkellä voimassa olevassa Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa (2014) on kirjattu varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen kasvattajien tehtäväksi lapsen ja nuoren seksuaalisen kehityksen tukemisen ja seksuaalisen hyvinvoinnin asettamisen yhdeksi opetuksen ja kasvatuksen tavoitteeksi. Tämän lisäksi yhtenä toimenpiteenä kuntien vastuulle on asetettu tehtävä integroida seksuaalikasvatusta syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattuihin hankkeisiin ja toimintoihin, esimerkiksi etsivän nuorisotyön toimintaan. (Raussi-Lehto & Klementti 2014, 54-55).

”Monet vanhemmat seurakuntien työntekijät saattavat vältellä aihetta, koska kokevat seksuaalisuudesta puhumisen vaikeana tai kiusallisena.” (N12g)

Hannilan (2019) mukaan nuorisotyöntekijöiden on itse ensin tärkeä tutustua omaan seksuaalisuuteen ja pohtia asioita ennen kuin asia otetaan nuorten kanssa keskusteltavaksi. Koivunen, Vallenius ja Ratia (2017) ovat samaa mieltä, sillä oman seksuaalisuuden kohtaaminen mahdollistaa ammattilaisen avoimuuden ja rohkeuden seksuaalisuudesta puhumiseen. Seksuaalisuus on jatkuvasti läsnä kaikissa ihmisten välisissä kohtaamisissa, jonka myötä aikuisten on tärkeää pysähtyä pohtimaan omaa työtään, tunteitaan, sanojaan ja toimintaansa kriittisesti. Aikuisen asenteet ilmenevät pienissä eleissä ja sanoissa, jolloin niillä on suuri merkitys nuorille. (Koivunen et al. 2017, 32-34.) Nuorisotyöntekijä voi luoda itselleen esimerkiksi eri ammattilaisista koostuvan verkoston, jolta saa tarpeen tullen opastusta ja kannustusta asian tullessa käsittelyyn tämän työympäristössä. Tällainen verkosto voi tarjota uusia näkökulmia ja vaihtoehtoisia menetelmiä asioiden käsittelyyn sekä tukea kasvattajaa muuttuvissa tilanteissa nuorten kanssa. (Vilponen 2015, 134.)

4.4 Yhteenveto luvusta

Aktiivinen seksuaalisesta houkuttelusta keskusteleminen lasten ja nuorten kanssa on tärkeää. Keskusteluita voi aloittaa hyödyntämällä esimerkiksi uutisia tai muuta aineistoa, jolloin nuorten omat kokemukset voivat nousta esiin. Nuorisotyössä nuorten kohtaaminen kiireettömästi ja läsnäolevasti mahdollistaa kuulumisten kysymisen ja käytösmuutoksien huomaamisen. Nuoren voi olla vaikea kertoa joutuneensa seksuaalisen houkuttelun uhriksi, jonka vuoksi asia voi nousta esille ohimennen mainittuna.

Aineiston mukaan seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäiseminen edellyttää tiedon lisäämistä ja helppoa saatavuutta. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäiseminen voi vaihdella yksilötyöskentelystä suurempien ryhmien, kuten esimerkiksi tietyn kunnan asukkaille, suunnattuun toimintaan (Russell et al. 2020, 3). On tärkeää lisätä niin ammattilaisten kuin lasten ja nuorten tietoisuutta siitä, miten tunnistaa seksuaalinen houkuttelu ja miten tulee toimia, jos joutuu sen uhriksi. Russell ja kumppanit (2020) huomauttavat, että yleensä seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisytoimenpiteet liittyvät yksilöille suunnattuun opetukseen, jossa lapsille ja nuorille annetaan tietoa ja taitoja omasta kehosta, oikeudesta turvalliseen kasvuun sekä kuinka hakea apua tilanteessa, joka huolestuttaa tai jossa ilmenee väkivaltaa. Suuremmat toimenpiteet ovat yleensä valtakunnallisia, esimerkiksi vanhemmille suunnattuja iltoja, jolla pyritään tavoittamaan kerralla isompia ryhmiä. (Russell et al. 2020, 4.)

Nuorisotyöntekijöiden kirjoituksista ilmeni, että koulutukset aiheesta ovat yhtä oleellisia niin lapsille ja nuorille kuin aikuisillekin suunnattuna. Esimerkiksi Lajunen, Andell, Jalava, Kempainen, Pakkanen ja Ylenius-Lehtonen (2012) kuvaavat turvataitojen opettamisen ja niistä keskustelemisen yhdeksi keinoksi ennaltaehkäistä seksuaalista houkuttelua. Turvataitokasvatus vahvistaa yksilön itsearvostusta ja itseluottamusta, edistää tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä kaverisuhteita, parantaa valmiuksia suojella itseä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa sekä ohjaa lasta tai nuorta kertomaan huolistaan luotettavalle aikuiselle. Turvataitokasvatus on yksilön omien voimavarojen ja selviytymiskeinojen laaja-alaista vahvistamista, jota tulee toteuttaa yhteistyössä kotien kanssa ja moniammatillisessa yhteistyössä. (Lajunen et al. 2012, 14.) Russell ja kumppanit (2020) mukaan nuorisotyöntekijöitä tulisi kouluttaa ymmärtämään seksuaaliväkivaltaan liittyviä riskitekijöitä, merkkejä sekä sitä, kuinka toteuttaa tositilanteiden mukaisia toimenpiteitä estääkseen tai puuttuakseen seksuaaliseen houkutteluun (Russell et al. 2020, 4).

Lauha (2015) tuo esille aikuisten keskusteluissa esiintyvän lasten ja nuorten verkossa toimimiseen liittyvän liiallisen moraalisoinnin: internet sisältää lapsen ja nuoren kehityksen kannalta

haitallista sisältöä ja verkkoympäristöissä lapset joko kiusaavat toisiaan tai aikuiset ovat siellä ahdistelemassa (Lauha 2015, 13). Sosiaalinen media on yksi paikka ja sosiaalinen tila muiden joukossa, jossa ollaan tekemisissä kavereiden kanssa tai jonka kautta pidetään yhteyttä. Sitä ei tule nähdä erillisenä osana lasten elämää, koska se limittyy luontevaksi osaksi laajempaa sosiaalisen elämän kirjoa, jossa lapset elävät. (Koiranen et al. 2016, 16; Hoikkala 2010, 5.) Nuoret käyttävät informaatioteknologiaa uusien tietojen, taitojen ja kokemusten hankkimiseen vertaisryhmien piirissä (Nieminen 2010, 50). Kuitenkin Whittle ja kumppanit (2012) korostavat, että jotkut nuoret ovat haavoittuvaisempia ja siten alttiimpia joutua seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Näitä nuoria tulee suojella. (Whittle et al. 2012, 143.) Oleellista onkin opettaa lapsille ja nuorille keinoja siihen, miten verkossa toimitaan. Mitä tehdä, jos saa asiattoman viestin ystävältä tai tuntemattomalta? Miten tulee toimia, jos saa aikuiselta ihmiseltä vähäpukaisen kuvan tai seksuaalissävytteisiä kuvia? Tällaisista asioista keskusteleminen sekä niiden pohtiminen yhdessä lasten ja nuorten kanssa on oleellista ja osa ennaltaehkäisevää toimintaa.

Haasteita seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemiseen tuovat esimerkiksi monikulttuurisuus, resurssien vähäisyys, nuorten vitsailu asiasta ja puuttuvat toimintamallit. Tämän lisäksi esimerkiksi nuorisotyössä tarvitaan lisäkoulutusta, jotta jokainen nuorisotyöntekijä osaisi toimia tilanteessa, jos nuori kertoo joutuneensa seksuaalisen houkuttelun uhriksi. Puutteellinen tieto ja toimintamallien puute voivat aiheuttaa hidasteita uhrin hoidon ja avun saamisessa sekä toipumisprosessin alkamisessa. Valmiiden toimintamallien puuttumattomuus ei kuitenkaan estä nuorisotyöntekijöitä itse luomasta työorganisaatioonsa yhteisiä toimintamalleja. Verkosta löytyy valmiiksi useita oppaita (ks. esim. Nipuli ja Bildjuschkin 2016), joissa kuvataan seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen hoitoketjua.

5 Lopuksi

Tässä luvussa olen koonnut yhteen keskeisimmät tulokset tutkimuskysymyksiini. Millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on nuoriin kohdistuvasta seksuaalisesta houkuttelusta aineiston mukaan? Mitkä tekijät haastavat seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyä nuorisotyössä? Tutkimustuloksien tarkastelun rinnalla tuon esille omia pohdintoja ja ajatuksiani seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyyn liittyen. Lopuksi pohdin vielä työni luotettavuutta, eettisyyttä sekä toteutusta.

5.1 Yhteenveto ja johtopäätökset tutkimustuloksista

Nuorisotyöntekijöiden kokemukset nuoriin kohdistuvasta seksuaalisesta houkuttelusta tuovat esille tiedon tarpeen sekä sen merkityksen. Tietoa tulee olla tarjolla helposti saavutettavassa muodossa sellaisissa ympäristöissä, joissa nuorten on helppo saada sitä. Aiemmat tutkimukset kannustavat myös nuorille suunnatun tiedon lisäämiseen (ks. Reeves & Crowther 2019; Becket & Schubotz 2014; Williams & Hudson 2013; Ost 2009 & Hébert et al. 2001). Toisaalta myös ammattilaiset kaipaavat lisää tietoa työn tueksi. Resurssiongelmat kuten suuret nuorisomassat työntekijämäärää kohden, ajan vähäisyys ja lisäkoulutuksen tarve ovat merkittäviä huomioita ja haasteita, joihin pitäisi saada aikaan muutosta. Suomessa on paljon tietoa, taitoa ja oppaita sekä ohjeita uhrin auttamiseksi, mutta tieto on hajallaan eikä yhtenäisiä sääntöjä tai käytänteitä ole kirjattu osaksi toimintarakenteita (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 7; Nipuli & Bildjuschkin 2016, 14). Nuorisotyöntekijöiden tulisi tehdä selkeä toimintasuunnitelma sen varalle, miten toimia, jos nuori kertoo joutuneensa seksuaalisen houkuttelun uhriksi.

Nuorisotyöntekijöiden mukaan seksuaalisesta houkuttelusta kertominen on nuorelle vaikeaa. Heidän mukaansa nuorten ei ole helppo tuoda asiaa esille keskusteluissa, jos nuoret eivät luota aikuiseseen tai koe ympäristöä turvalliseksi asiasta puhumiseen. Ohimennen mainittu, esimerkiksi tuntemattoman lähettämä viesti, tai vitsailu asiasta haastavat nuorisotyöntekijöitä olemaan valppaana keskusteluissa. Nuorten kohtaaminen nuorisotiloilla, kouluissa ja tapahtumissa ovat tärkeitä hetkiä, jolloin jokaisen ammattilaisen tulisi olla läsnä ja tarkkana. Seksuaalisesta houkuttelusta keskusteleminen on haastavaa myös aikuisille, sillä hyvin monelle seksuaalisuus on niin arka aihe, ettei siitä haluta välttämättä puhua muiden kanssa.

Ystävät saattavat kertoa toisen puolesta seksuaalisesta houkuttelusta aikuiselle, kuten aineistostakin tuli ilmi. Kuitenkin joskus voi käydä niin, että uhrin ystävät unohdetaan siinä vaiheessa,

kun tilannetta aletaan selvittämään. On tärkeää, että uhri saa tarvitsemansa avun koko selvitys- ja toipumisprosessin ajan, mutta olisi tärkeää myös muistaa uhrin lähipiiri. Perheenjäsenille ja uhrin ystäville tulisi tarjota tukea ja mahdollisuus keskustella tilanteen aiheuttamista tunteista. Tulkintani mukaan ystäville kerrotaan asiasta, mutta pyydetään pitämään salassa. Millaisia tunteita voikaan nuori kokea tilanteessa, jossa tietää mitä ystävälle on sattunut, mutta ei saisi kertoa asiasta kenellekään? Voidaanko alaikäiseltä vaatia tällaisen asian salassa pitämistä? Tämän asian huomauttaminen nuorille voi herätellä nuoria kertomaan asiasta ensimmäisenä aikuiselle, jolloin vastuu salaisuuden säilyttämisestä jää pois nuorten harteilta.

Jokaisen lapsen ja nuoren lähipiirissä tulisi olla useampi turvallinen aikuinen, jolle puhua. Turvalliset aikuiset ovat läsnä, kuuntelevat ja ovat aidosti kiinnostuneita nuorten asioista. Jos nuori joutuu tilanteeseen, jossa tarvitsee apua, on aikuiselle helppo mennä puhumaan. Nieminen ja Honkatukia (2017) kuvaavat, että nuorisotyöntekijöiden työhön kuuluu nuorten kohtaamisen lisäksi heidän toiminnan rajoittaminen sekä kannustaminen (Nieminen & Honkatukia 2017, 48). Nuorisotyöntekijä voi joutua puuttumaan esimerkiksi nuorten toimintaan silloin, jos he välittävät saamiaan vähäpukaisia kuvia eteenpäin. Tutkielmani aineiston mukaan tällainen perustellaan vitsailemalla, mutta olisi tärkeää huomauttaa nuorille, ettei toiminta ole oikein. Asiaan puuttumisen tulee olla selkeää, jotta nuoret ymmärtävät toimineensa väärin.

Internetin ja sosiaalisen median palveluiden käyttämisen rajoittaminen ei ole ratkaisu siihen, kun halutaan pitää lapset ja nuoret turvassa seksuaaliselta houkuttelulta. Oikeiden toimintamenetelmien ja tiedon lisääminen ovat esimerkkejä keinoista, joilla voidaan auttaa lapsia ja nuoria tunnistamaan tilanteita sekä pyytämään apua tai ilmiantamaan tekijä. Aikuisten tulee tietää, miten toimitaan, jos lapsi tulee kertomaan kohtaamastaan tilanteesta ja näyttää esimerkiksi tunteettomalta saamansa viestin. Internet ja sosiaalinen media ovat osa kasvavan sukupolven arkea, joten on oleellista vahvistaa heidän osaamistaan siellä toimimiseen. Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa jo varhaisemmassa vaiheessa. Varhaiskasvatusta opiskelleena koen, että jo päiväkodeissa voidaan ottaa esille esimerkiksi kehotunnekasvatusta sekä käsitellä esimerkiksi puhelimen käyttämiseen liittyviä turvallisuusasioita. Joillakin lapsilla saattaa olla oma puhelin jo 5-vuotiaana, jonka myötä niin vanhempien kuin muiden kasvattajien vastuulla on opettaa oikeanlaiset ja turvalliset toimintatavat sen käyttämiseen.

Olen tässä tutkielmassa nostanut esille internetin kautta tapahtuvan seksuaalisen houkuttelun, joka on yksi suurimpia uhkia lapsille ja nuorille. Kuitenkin tulee muistaa, että internet ei ole vain uhkia sisältävä ja kehitystä uhkaava, vaarallinen ympäristö. Mishna ja kumppanit (2009)

kuvaavat internetin mahdollistavan monelle lapselle ja nuorelle keinon pitää yhteyttä omiin ystäviin, luoda uusia ystävyys-suhteita sekä harjoitella monenlaisia eri taitoja. Lapset ja nuoret hyödyntävät internetiä sosiaaliin tarpeisiin, jotka ovat sekä platonisia että romanttisia. (Mishna et al. 2009, 114.) Niin nuorisotyössä, kuin muussakin kasvatustyössä, tulee pyrkiä lisäämään tiedon ja toiminnan (esimerkiksi keskustelujen, teemailtojen, oppituntien ja yhdessä tekemisen) kautta lasten ja nuorten tietoisuutta riskeistä, joita verkossa on ja miten toimia turvallisesti verkossa. Tämä tulee toteuttaa kuitenkin ilman liiallista pelottelua.

Yhteiskunnassa käytävä julkinen keskustelu, politiikka ja päätökset vaikuttavat vahvasti myös seksuaalisen houkuttelun ja sen ennaltaehkäisyn merkityksellisenä näkemiseen. Esimerkiksi seksuaalinen houkuttelu on ollut rangaistava teko vasta vuodesta 2011 lähtien, kun rikoslakiin (39/1889) lisättiin uusi pykälä, jossa lapsen houkutteleminen seksuaaliin tarkoituksiin tuli rangaistavaksi teoksi (LM 540/2011). Suomessa on päätetty panostaa seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemiseen vuonna 2019 ministeriön asettamassa valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa VANUPO:ssa. Ohjelma määrää perustettavaksi koordinaatiohankkeen, jonka tavoitteena on nuoriin kohdistuvan seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäiseminen. Toimenpiteeseen oleellisena nähdään tiedon lisääminen mediakasvatuksen avulla, kuten parantamalla nuorten ja heidän vanhempiensa digitaitoja ja lisäämällä ymmärrystä digitaalisista ympäristöistä. Lisäksi hankkeeseen sisältyy konkreettisten toimintatapojen kehittäminen, joiden avulla nuoria, huoltajia ja nuorten parissa työskenteleviä ohjataan ja opetetaan toimimaan turvallisemmin, tiedostavammin ja omat oikeuden ymmärtäen monimediaalisessa maailmassa. (VANUPO 2019, 17.) Tämä nuorisopolitiikan ohjelman toimenpide tukee tutkielmani huomioita siitä, että tiedon lisääminen on tärkeää ja oleellinen osa ennaltaehkäisevää toimintaa.

5.2 Jatkotutkimusaiheiden pohdintaa

Tässä työssä olen käsitellyt seksuaalista houkuttelua nuorisotyöntekijöiden kokemuksien kautta. Lisätutkimusta tästä aiheesta mielestäni tulisi tehdä, jotta saataisiin vielä enemmän tietoa siitä, miten seksuaaliseen houkutteluun voidaan puuttua ennaltaehkäisevästi. Näin omien yliopisto-opintojeni loppuvaiheessa kiinnostus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tarjoamiin perusopintoihin voisi olla merkittävä tutkimuskohde. Tarjoavatko nämä korkeakoulutusta toteuttavat instituutiot tarpeeksi perusopinnoissaan opiskelijoille tietoa seksuaaliväkivaltaasta, jotta esimerkiksi nuorisotyöhön, varhaiskasvatukseen tai peruskouluun menevät kasvatijat tietäisivät mistä on kyse ja osaisivat ottaa sen ennaltaehkäisyn osaksi työskentelyään lasten

ja nuorten parissa? Oma tietoisuus asiasta on syventynyt tämän tutkielman teon sekä viime syksyn harjoittelun myötä, mutta epäilen, että moni muu opiskelija jää vaille tarpeellisia tietoja aiheesta.

Olisi mielenkiintoista myös tutkia sitä, miten esimerkiksi lisäkoulutuksen kautta hankittu tieto näyttäytyy ammattilaisten työssä ja hyödyntävätkö he saamiaan neuvoja työssään. Toisaalta ajankohtaista olisi myös selvittää lapsille ja nuorille suunnattujen materiaalien vaikutusta lasten ja nuorten toimintaan; osaavatko he soveltaa oppimaansa käytännössä? Tällaisen tutkiminen olisi haasteellista, mutta vastauksien kautta kyettäisi kehittämään lapsille ja nuorille suunnattuja materiaaleja.

Seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy kuuluu jokaiselle aikuiselle, joten myös vanhempien tietoisuuden lisääminen olisi tärkeää. Asiasta tulisi puhua niin, että ymmärrys asian merkityksellisyyteen heräisi. Oman kokemukseni mukaan vanhempien kohtaaminen nuorisotyössä tapahtuu lähinnä tapahtumissa tai lyhyissä yhteydenotoissa, mutta ajankohtaista olisi tarjota tietoa, esimerkiksi vanhempainiltojen myötä, myös lasten ja nuorten huoltajille. Aineistostani nousi esille huomio siitä, että osa nuorista saa kotoa tietoa siitä, millaiset rajat ovat turvalliset nuorelle itselleen, kun taas osa jää ilman tällaista oppia vanhemmiltaan. Voisin nähdä yhtenä jatkotutkimusaiheena myös sen, miten lapset ja nuoret oppivat vanhemmiltaan turvallisen internetissä toimimisen ja millaisia ajatuksia vanhemmilla on lastensa verkossa toimimiseen.

5.3 Pohdintaa tutkielman luotettavuudesta, eettisyydestä ja toteutuksesta

Tuomi ja Sarajärvi (2018; 2009, 134) tuovat esiin, että laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta on erilaisia käsityksiä ja ne painottavat eri asioita. Graneheim ja Lundman (2004, 109) mainitsevatkin, että yleensä laadullista tutkimusta tarkastellaan määrälliseen tutkimukseen liittyvillä käsitteillä kuten validiteetilla, reliabiliteetilla ja yleistettävyydellä. Näiden käsitteiden tarkastelua on kuitenkin kritisoitu, sillä niiden ala vastaa lähinnä määrällisen tutkimuksen tarpeita (Tuomi & Sarajärvi 2018). Laadullisessa tutkimuksessa käsitteitä uskottavuus (credibility), varmuus (dependability) ja siirrettävyys (transferability) on hyödynnetty kuvaavaan tutkimuksen luotettavuutta (Graneheim & Lundman 2004, 109). Tulen tarkastelemaan tutkielmani luotettavuutta ja eettisyyttä muun muassa puolueettomuusnäkökulman, uskottavuuden, anonymiteetin sekä tutkielman siirrettävyyden näkökulmista.

Vilkan (2015) mukaan tutkimuksen luotettavuuden arviointia tulee tehdä jatkuvasti suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin nähden. Tutkijan tulee kyetä perustelemaan ja kuvaamaan tutkimustekstissään, mistä valintojen joukosta valinta on tehty, mitä nämä ratkaisut ovat olleet ja miten hän on lopullisiin ratkaisuihin päätenyt sekä arvioimaan ratkaisuiden tarkoituksenmukaisuutta tai toimivuutta tavoitteiden kannalta. (Vilka 2015, 197.)

Olen tutkielmani alussa perustellut aiheen valinnan sekä valitsemani menetelmän aineistonkeruulle. Tutkimuksen toteuttaminen ja luotettavuus ovat olleet jatkuvasti mielessäni työtä tehdessä. Omaa työskentelyäni ohjasi pro gradua suunnitellessa ja kirjoittaessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeet (2012), jotta työni noudattaisi hyvää tieteellistä käytäntöä. Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain, jos tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tähän liittyvät muun muassa rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (TENK 2013, 6.) Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää tieteellisiä taitoja, tietoja ja hyviä toimintatapoja (Kuula 2013, 34).

Luotettavuutta arvioitaessa tulee huomioida puolueettomuusnäkökulma: tutkija paljastaa tutkimuksessa tekemänsä kaikki asiat tekemällä ne läpinäkyviksi (Vilka 2015, 198; Tuomi ja Sarajärvi 2018), ilmaisemalla esimerkiksi omat sitoumukset tutkijana (Tuomi j& Sarajärvi 2018; 2009, 140). Olen tuonut työssäni esille taustani harjoitteluni hankkeessa, josta idea työhön lähti. Tutkijana minuun vaikuttaa, ainakin tiedostamatta, myös oma työhistoriani nuorisotyössä, jonka haluan nostaa tässä vielä esille.

Käytin tutkielmassani fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa, joka ohjasi toimintaani tutkijana. Koen, että valitsemani lähestymistapa on ollut tämän tutkielman kannalta paras vaihtoehto. Tämän lisäksi olen tutkielmassani avannut työn vaiheita hyvin avoimesti. Graneheim ja Lundman (2004, 109) kertovatkin tutkimuksessa tehtyjen päätösten (muun muassa aiheen valinnan, kontekstin ja osallistujien) tarkastelun lisäävän tutkimuksen uskottavuutta. Tuomi ja Sarajärvi (2009) sekä Bengtsson (2016) huomauttavat myös, että aineiston keräämis- ja analyysimetodien avaaminen lukijalle antaa mahdollisuuden arvioida tutkimusta ja on oleellinen osa tulosten uskottavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 21; Bengtsson 2016, 14). Ennen aineistonkeruuta testasin kyselyäni eri käyttäjillä, joka mielestäni on lisännyt tutkielmani luotettavuutta. Lisäksi analyysivaiheessa pyrin selventämään kuvioilla sekä kirjoittamalla yksityiskohtaisesti omaa prosessiani auki, jotta lukijan on helppo nähdä tekemäni päätökset koko prosessin aikana.

Käsittelin nuorisotyöntekijöiltä saamiani vastauksia luottamuksellisesti koko tutkimusprosessin ajan.

Haluan kuitenkin nostaa esille analyysivaiheen haasteet. Analyysivaiheessa omat tulkintani aineistosta joutuivat suurennuslasin alle: huomasin jatkuvasti tekeväni aineistosta tulkintoja omien ennakkokäsityksieni ja kokemuksieni perusteella. Tämän myötä toteutin analyysivaiheen useampaan kertaan, jotta tulokset olisivat luotettavia. Saaranen-Kauppinen sekä Puusniekka (2009) huomauttavat, että tutkijan on hyvä tiedostaa se, ettei hän voi koskaan irrottautua täysin teoriasta tai omasta henkilökohtaisesta kokemus- ja tietämysvarannostaan. Nämä vaikuttavat siihen, miten tutkija tarkastelee aineistoa. Analysoimalla ja tulkitsemalla aineistoa tutkija luo myös teoriaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 12.) Analyysiprosessissa käytin hermeneuttisen kehän periaatteita ja mielestäni loppujen lopuksi tavoitin objektiivisen tulkinnan aineistosta.

Aineistoa kerätessä sosiaalisen median alustan kautta jaettu kyselyä käyttäessä tutkijan tulee pohtia, onko aineisto jollain tavalla valikoitunut ja millaiset ihmisryhmät ovat saattaneet jäädä aineiston ulkopuolelle (Valli & Perkkilä 2018, 120). Valitsin aineistonkeruuseen käytetyt Facebook-ryhmät sen mukaan, että olin itse ollut niiden jäsen jo aikaisemmin. Tällä tavalla tiesin, millainen aktiivisuus ryhmissä on ja kuinka usein muut opiskelijat esimerkiksi keräävät aineistoa kyselyihin. Tiedostin aineistonkeruuvaiheessa sen, että kaikki nuorisotyön ammattilaiset eivät ole ryhmissä, joihin kyselyn laitan ja saavutan vain kyseisten ryhmien jäsenet. Tutkielman aineistoa analysoidessani pohdin, että haastatteleamalla olisin saanut tarkempia vastauksia sekä olisin voinut kysyä lisäkysymyksiä tarvittaessa. Halusin kuitenkin kokeilla verkkokyselyä, koska sen toteuttaminen oli aikatauluun nähden paras vaihtoehto.

Empiirisessä tutkimuksessa vastaajien tunnistettavuus yksilöinä häivytetään, jolloin yksittäistä henkilöä ei tunnisteta aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22). Toin tämän esille jo aineistoa kerätessäni, jotta vastaajat pystyivät vastaamaan mahdollisimman avoimesti kysymyksiini. En kerännyt kyselyssäni henkilötietoja, joten kyselyni vastauksia ei voida yhdistää vastaajiin. Aineistoa kerätessä jokaisen kysymyksen vastaukset sijoittuvat aina kysymyskohtaisesti, joten en voinut edes tarkastella yksittäisen ihmisen kirjoittamia vastauksia kokonaisuudessaan.

Kuula (2013) huomauttaa, että lähtökohtana kaikelle tutkimukselle tulee olla tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä vahingon välttäminen ja tutkittavien yksityisyyden suojaaminen (Kuula 2013, 192). Tutkielmani verkkokyselyyn vastattiin anonyymisti. Ryhmät, joissa jaoin kyselyä, ovat yksityisiä, jolloin niihin täytyy aina pyytää lupa liittyä.

En liittynyt ryhmiin aineiston keruun takia, vaan olin ryhmien jäsen jo aikaisemman ammattini puolesta. En ole maininnut ryhmiä työssäni, jotta ryhmissä olevat ihmiset saavat pysyä anonyymeinä. Olen myös itse piilottanut omista tiedoistani sen, että mihin ryhmiin kuulun facebookissa.

Tökkäriin (2018) mukaan kokemus on haasteellinen käsite ja tutkimuskohde, sillä siinä yhdistyvät yksilöllinen ja yhteisöllinen ulottuvuus sekä tajunnallisuus ja muut olemispuolet. Monet ihmistutkimuksen ilmiöt ovat luonteeltaan todella laajoja, jolloin kokemus saattaa muodostaa vain ilmiön yhden ulottuvuuden. (Tökkäri 2018, 81.) Tiedostan, että tutkielmani aineistonkeruutapa ei tavoittanut niin syvällistä ja runsasta sisältöä kuin eri tavoin kerättyinä se olisi voinut tuottaa. Kyselyäni oli avattu yli 250 kertaa sen ollessa auki verkossa ja kyselyyn vastaaminen oli aloitettu 58 henkilön toimesta. Vastauksia kuitenkin sain 21. Tähän vaikuttavia syitä voi olla monia, mutta epäilen, että kyselyni avoimien kysymysten määrä sai osan vastaajista keskeyttämään vastaamisen kesken kyselyn. Aikataulullisesti ja omien resurssien puitteissa päädyin tähtäymään tässä aineistossa, sillä olenhan saanut yli kahdenkymmenen nuorisotyöntekijän kokemukset aineistoksi. Näiden vastausten ansiosta olen päässyt tutkimaan, millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä nousee esille. Kuitenkin on tärkeää muistaa, että laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus saada yleistettäviä tutkimustuloksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86).

Tutkielmassa käytetty tieto on subjektiivista tietoa, sillä tutkija on itse päättänyt tutkimusasetelmasta oman ymmärryksensä varassa. Esimerkiksi tutkielmassa käytetty teoria voi olla hyvää tai huonoa, jolloin se vaikuttaa tutkielman laatuun tai laadukkuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20.) Hyödynsin koko tutkielman kirjoitusprosessin ajan sellaisia lähteitä, jotka ovat vertaisarvioituja. Käytin tutkielmaa kirjoittaessa ja tehdessäni niin kansainvälistä kuin kotimaista tutkimuskirjallisuutta, jotta sain aiheesta mahdollisimman kattavan kuvan. Kirjallisuuden karsiminen oli haastavaa, sillä olisin halunnut syventyä esimerkiksi nuorisotyöhön enemmän. Päädyin kuitenkin tiivistämään nuorisotyön tutkimuksen kontekstiksi, jotta tutkielmani pituus ei kasvaisi liikaa.

Tutkimus on aina yhdenlainen versio tutkittavasta aiheesta ja tuloksista voidaan tehdä johtopäätöksiä, mutta tulokset ovat aina kontekstuaalisia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 28). Aaltio ja Puusa (2011) huomauttavat, että laadullista tutkimusta arvioitaessa tulee hyödyntää ajatusta siirrettävyydestä: voisivatko tutkimustulokset olla mahdollisia jossain toisessa tutkimusympäristössä (Aaltio & Puusa 2011, 156), eri ryhmälle tai eri osallistujamäärään suhteutettuna (Bengtsson 2016, 13) ja voitaisiinko aiheita tutkia uudelleen ja päätyä samantapaisiin

lopputulemiin (Aaltio & Puusa 2011, 156; Bengtsson 2016, 13). Toteuttamani kyselyn tulokset ovat aikaan ja paikkaan sidottuja, joten eri kontekstissa tehty tutkimus voisi nostaa esille erilaisia huomioita. Kuitenkin uskon, että uudelleen toteutettuna tutkielmani toisi esille samanlaisia huomioita seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisyyn liittyen.

Tökkäri (2018) kuitenkin muistuttaa, että kokemusta tutkittaessa yksilöiden elämä ja kokemusmaailma nähdään ainutlaatuisena ja jatkuvasti muuttuvana, jolloin myös kokemuksia koskeva tieto on yksilöllistä ja muuttuvaa (Tökkäri 2018, 66). Tutkielmaani osallistuneet nuorisotyöntekijät voivat kokea asian tällä hetkellä eri tavalla kuin muutaman kuukauden päästä vastatesaan kyselyyn. En usko toisen tutkimuksen tuottavan samanlaisia vastauksia toisessa maassa toteutettuna, sillä nuorisotyö muodostuu omaksi työmuodokseen aina siinä kulttuurissa ja niiden ohjeistuksen mukaisesti kuin siellä säädetään.

Vaikka tietoa ei tutkimuksessa voida yleistää luonnontieteellisen tutkimuksen tapaisesti, koavia johtopäätöksiä voidaan kuitenkin tehdä (Tökkäri 2016, 66). Koen, että tutkielmani kautta sain esille oleellista tietoa siitä, millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemisestä sekä sen haasteista. Tieto on minulle merkittävää ja koko tutkielmaprosessi on ollut hyvä kokemus oman ammatillisuuden lisäämisessä. Olen tyytyväinen pro graduni aiheen valintaan. Tutkimuskirjallisuuteen perehtyminen lisäsi ymmärrystäni seksuaalisesta houkuttelusta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä ja aineiston analyysin myötä sain kuvan siitä, millainen tilanne tällä hetkellä nuorisotyön kentällä on. Aiheeseen perehtyminen oli mielenkiintoinen matka oman osaamisen kehittämiseksi.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) mainitsevat, että tutkimusta arvioitaessa tärkeää tulee tarkastella sitä kokonaisuutena, jolloin sen sisältämä johdonmukaisuus painottuu. Olen pyrkinyt maatuskamallia (Alasuutari 2011) hyödyntämällä tekemään työstäni johdonmukaisen ja yhtenäisen kokonaisuuden, jossa tutkielman tulokset, omat huomioni ja aiempi tutkimuskirjallisuus olisivat hyvässä vuoropuhelussa keskenään. Olen mielestäni onnistunut tässä, luomalla selkeän kokonaisuuden siitä, mitä seksuaalinen houkuttelu on sekä millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on sen ennaltaehkäisemisestä ja siihen liittyvistä haasteista.

LYHENTEET

ETL	Esitutkintalaki
IOCTA	Internet organised crime threat assessment
LOS	Lapsen oikeuksien sopimus
NL	Nuorisolaki
PoL	Poliisilaki
RL	Rikoslaki
SopS	Sopimussarja
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
VANUPO	Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma
VS	Valtionsopimus

Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2011). Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat*. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto JTO. 153-166.
- Aaltonen, J. (2012). *Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0. (4. uud. p.)*. Tampere: Vastapaino.
- Apter, D., Cacciatore, R., Halonen, M., Kallio, M., Lehtonen, M., Porras, K. & Santalahti, T. (2014). Lausunto digitaaliseen mediaan liittyvän groomingin ja seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksista (4/2014). Väestöliitto. Saatavissa: <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/asiantuntijalausuntoja-oikeudenk/>. Luettu 20.09.2019.
- Baumgartner, S. E., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2010). Unwanted online sexual solicitation and risky sexual online behavior across the lifespan. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2010.07.005>. Luettu 19.12.2019. 439–447.
- Beech, A. R., Elliott, I. A., Birgden, A. & Findlater, D. (2008). The Internet and child sexual offending: A criminological review. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3). doi:10.1016/j.avb.2008.03.007. Luettu 13.01.2020. 216-228.
- Beckett, H. & Schubotz, D. (2014). Young people's self-reported experiences of sexual exploitation and sexual violence: A view from Northern Ireland. *Journal of Youth Studies*, 17(4), doi:10.1080/13676261.2013.825708. Luettu 28.03.2020. 430-445.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2(C). doi:10.1016/j.npls.2016.01.001. Luettu 01.04.2020. 8-14.

- Bildjuschkin, K. & Nipuli, S. (2018). Seksuaaliväkivallan uhrin hoitoketju. HUS Seri-tukikeskuksen malli. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-204-8>. Luettu 09.12.2019.
- Black, P., Wollis, M., Woodworth, M. & Hancock, J. (2015). A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: Implications for our understanding of predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world. *Child Abuse & Neglect*, 44. WWW-julkaisu. Saatavissa: doi:10.1016/j.chiabu.2014.12.004. Luettu 12.09.2019. 140-149.
- Cacciatore, R., Porras, K. & Santalahti, T. (2019). Lausunto alaikäisiin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan vaikutuksista (1/2019). Väestöliitto. Saatavissa: <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/asiantuntijalausuntoja-oikeudenk/>. Luettu 20.09.2019.
- Cederlöf, P. (1999). Merkityksestä laatuun. Haasteena nuorisotyön tutkimus. Teoksessa K. Paakkunainen (toim.) *Arviointitutkimus ja nuoriso. Tulostavasta dynaamiseen nuorisotoimintaan*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 8/99. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Chouliara, Z., Karatzias, T. & Gullone, A. (2014). Recovering from childhood sexual abuse: A theoretical framework for practice and research. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 21(1). doi:10.1111/jpm.12048. Luettu 12.12.19. 69-78.
- Craven, S., Brown, S. & Gilchrist, E. (2006). Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations. *Journal of Sexual Aggression*, 12(3). Saatavissa: doi:10.1080/13552600601069414. Luettu 05.09.2019. 287-299.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. 3. painos. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Danielsson, P. & Salmi, V. (2013). Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. *Verkkokatsauksia* 34/2013. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10138/152609>. Luettu 12.12.2019.

- de Santisteban, P. & Gámez-Guadix, M. (2018). Prevalence and Risk Factors Among Minors for Online Sexual Solicitations and Interactions With Adults. *The Journal of Sex Research*, 55(7). doi:10.1080/00224499.2017.1386763. Luettu 30.03.2020. 939-950.
- Ellonen, N. & Rantaeskola, S. (2016). Johdanto. Teoksessa N. Ellonen & S. Rantaeskola (toim.) Lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyjen tutkinta. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 24. Tampere: Juvenes Print. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-315-6> . Luettu 13.12.2019. 13-15.
- Esitutkintalaki. (805/2011). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=esitutkintalaki>. Viitattu 18.09.2019.
- Euroopan unionin agency for fundamental rights. (2014). Violence against women: an EU-wide survey. Main results. doi:10.2811/981927. Luettu 13.12.2019.
- Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellola, N. & Sariola, H. (2014). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 – Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Fontes, L. A. & Plummer, C. (2010). Cultural Issues in Disclosures of Child Sexual Abuse. *Journal of Child Sexual Abuse: Forensic, Cultural, and Systems Issues in Child Sexual Abuse Cases-Part 1: Forensic Evaluations and Disclosures*, 19(5). doi:10.1080/10538712.2010.512520. Luettu 12.04.2020. 491-518.
- Graneheim, U. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2). doi:10.1016/j.nedt.2003.10.001. Luettu 01.04.2020. 105-112.
- Hébert, M., Lavoie, F., Piché, C. & Poitras, M. (2001). Proximate effects of a child sexual abuse prevention program in elementary school children. *Child Abuse & Neglect*, 25(4). doi:10.1016/S0145-2134(01)00223-X. Luettu 10.12.2019. 505-522.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2000). Tutki ja kirjoita (6. uud. p.). Helsinki: Tammi.
- Hoikkala, T. (2010). Alkulauseet. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 73. Helsinki: Yliopistopaino. 5-7.
- Homma, Y., Wang, N., Saewyc, E. & Kishor, N. (2012). The Relationship Between Sexual Abuse and Risky Sexual Behavior Among Adolescent Boys: A Meta-Analysis. *Journal of Adolescent Health*, 51(1). Saatavissa: doi:10.1016/j.jadohealth.2011.12.032. 18-24.
- Huhtanen, E. (2016). Lasten mediamaailma pähkinäkuoressa. Mediakasvatusseuran julkaisu 5/2016. Saatavissa: <https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa-1.pdf>. Luettu 11.12.2019.
- Ikonen, R. & Helakorpi, S. (2019). Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019. Tilastoraportti 33/2019. Terveystietokeskus ja hyvinvoinninlaitos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>. Luettu 09.12.2019.
- Ikonen, R. & Halme, N. (2017). Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta. Kouluterveyskyselyn 2017 tuloksia. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-091-4>. Luettu 13.09.2019.
- IOCTA. (2018). Internet organised crime threat assessment. Saatavissa: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/mainreports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>. Luettu 25.02.2020.
- Istanbulin sopimus. (53/2015). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>. Viitattu 02.12.2019.
- Kafle, N. (2013). Hermeneutic phenomenological research method simplified. *Bodhi: An Interdisciplinary Journal*, 5(1). 181–200.
- Kallio, M. (2011). Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa M. Ritamo, K. Ryttyläinen-Korhonen & S. Saarinen (toim.) Seksuaalineuvonnan tueksi. Osa I: Seksuaalineuvojana toimiminen;

- Osa II: Esimerkkejä seksuaalineuvonnan käytänteistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos raportti 27/2011. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085325>. Luettu 04.12.2019. 139-152.
- Kaltiala-Heino, R., Työläjärv, M. & Eronen, M. (2015). Vahingoittavaan seksuaalikäyttäytymiseen syyllistyvät nuoret. *Duodecim; lääketieteellinen aikakauskirja*, 131(7). Saatavissa: <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo12204.pdf>. 649-655.
- Kananen, J. (2015). Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kauppinen, R. (2007). Virtuaalisen maailman turvattomuus – lapset verkkojen vietävissä? Teoksessa M. Laiho (toim.) *Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Moniammatillinen yhteistyö*. Helsinki: Pelastakaa Lapset. 38-40.
- Kierkegaard, S. (2008). Cybering, online grooming and ageplay. *Computer Law and Security Review: The International Journal of Technology and Practice*, 24(1). Saatavissa: doi:10.1016/j.clsr.2007.11.004. Luettu 12.09.2019. 41-55.
- Kiilakoski, T. & Kinnunen, V. (2017). Talolta kadulle – yhteisöllinen nuorisotyö työmuotona. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-279-9>. Luettu 16.12.2019. 103-125.
- Kivijärvi, A. (2015). Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa. Tutkimus maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten kohtaamisista nuorisotyön kentillä. Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 162. Helsinki: Unigrafia.
- Koiranen, I., Räsänen, P. & Södergård, C. (2016). Mitä digitalisaatio on tarkoittanut kansalaisen näkökulmasta. Saatavissa: <http://www.labor.fi/ty/tylehti/ty/ty32016/ty32016pdf/ty32016KoiranenRasanenSodergard.pdf>. Luettu 11.12.2019.

- Koivunen, K-M., Vallenius, P. & Ratia, T. (2017). Seksuaalisuuden kohtaaminen ja puheeksiottaminen. Teoksessa J. Tuomi & A-M. Äimälä (toim.) *Viisaat valinnat – tietoa, tukea ja ohjausta*. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. 38-43.
- Ktoridou, D., Eteokleous, N. & Zahariadou, A. (2012). Exploring parents' and children's awareness on internet threats in relation to internet safety. *Campus-Wide Information Systems*, 29(3). doi:10.1108/10650741211243157. Luettu 29.03.2020. 133-143
- Kuula, A. (2013). Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 3. painos. Vantaa: Vastapaino.
- Kukkola, J. (2018). Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus. Teoksessa J. Toikkanen & I. A. Virtanen (toim.) *Kokemuksen tutkimus: VI, Kokemuksen käsite ja käyttö*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Lacelle, C., Hébert, M., Lavoie, F., Vitaro, F. & Tremblay, R. E. (2012). Sexual health in women reporting a history of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 36(3). doi:10.1016/j.chiabu.2011.10.011. 247-259.
- Laine, T. (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus. 29-51.
- Laitinen, M. (2007). Lapsen houkuttelu. Teoksessa M. Laiho (toim.) *Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat*. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: Pelastakaa Lapset. 33-37.
- Laitinen, H-L., Valoaho, S., Kylmälahti, M. & Vaaranen-Valkonen, N. (2018). Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaa-lapset/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf. Luettu 11.09.2019.

Lajunen, K., Andell, M., Jalava, L., Kemppainen, K., Pakkanen, M & Ylenius-Lehtonen, M. (2012). Turvataitoja lapsille. Turvataitokasvatuksen oppimateriaali. 6. painos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-796-7>. Luettu 24.02.2020.

Lapsen oikeuksien sopimus. (1991). Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1991/19910060/19910060_2. Luettu 11.09.2019.

Lastensuojelulaki. (417/2007). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Luettu 05.12.2019.

Lauha, H., Tuominen, S., Merikivi, J. & Timonen P. (2017). Minne menet, digitaalinen nuorisotyö? Teoksessa Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogian kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisu, 42. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-279-9>. Luettu 16.12.2019. 218-228.

Lauha, H. (2015). Esipuhe. Teoksessa H. Lauha (toim.) Verkko nuorten kokemana ja kertomana. Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus – Verke. Saatavissa: https://www.verke.org/wp-content/uploads/2015/12/Verkko_nuorten_kokemana.pdf. Luettu 17.12.2019. 7-9.

Lauha, H. (2015). Nuorisotyöntekijä nuorten kokemusmaailman asiantuntija. Teoksessa H. Lauha (toim.) Verkko nuorten kokemana ja kertomana. Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus – Verke. Saatavissa: https://www.verke.org/wp-content/uploads/2015/12/Verkko_nuorten_kokemana.pdf. Luettu 17.12.2019. 13-16.

Lanzaroten sopimus. (88/2011). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/2011/20110088>. Viitattu 02.12.2019.

Lindseth, A & Norberg, A. (2004). A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 18(2), 145–153.

- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. (2011). EU kids online. Saatavissa: <http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20%282009-11%29/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf>. Luettu 19.12.2019.
- Lichtman, M. (2013). Qualitative research in education. A user's guide. 3. painos. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Louhela, H. (2019). Sexual violence: Voiced and silenced by girls with multiple vulnerabilities. Oulu: Oulun yliopisto.
- Lorenzo-Dus, N., Kinzel, A. & Di Cristofaro, M. (2020). The communicative *modus operandi* of online child sexual groomers: Recurring patterns in their language use. *Journal of Pragmatics*, 155. doi:10.1016/j.pragma.2019.09.010. Luettu 13.01.2020. 15-27.
- Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto & Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BZgA). (2010). Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa: Toteuttamisohjeet. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Mandau, M. (2020). 'Directly in Your Face': A Qualitative Study on the Sending and Receiving of Unsolicited 'Dick Pics' Among Young Adults. *Sexuality and Culture*, 24(1), doi:10.1007/s12119-019-09626-2. Luettu 28.02.2020. 72-93.
- Mcalinden, A. (2006). 'Setting 'Em Up': Personal, Familial and Institutional Grooming in the Sexual Abuse of Children. *Social & Legal Studies*, 15(3). Saatavissa: doi:10.1177/0964663906066613. Luettu 05.09.2019. 339-362.
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (2016). Media hanskassa: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D. & Wolak, J. (2005). The Internet and Family and Acquaintance Sexual Abuse. *Child Maltreatment*, 10(1). Saatavissa: doi:10.1177/1077559504271917. Luettu 05.09.2019. 49-60.

- Mishna, F., Mcluckie, A. & Saini, M. (2009). Real-world dangers in an online reality: A qualitative study examining online relationships and cyber abuse.(Report). *Social Work Research*, 33(2). doi:10.1093/swr/33.2.107. Luettu 29.03.2020. 107-118.
- Modelli, M. E., Galvão, M. F. & Pratesi, R. (2012). Child sexual abuse. *Forensic Science International*, 217(1-3). doi:10.1016/j.forsciint.2011.08.006. Luettu 09.12.2019. 1-4
- Murray, L. K., Nguyen, A. & Cohen, J. A. (2014). Child Sexual Abuse. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*. doi:10.1016/j.chc.2014.01.003. Luettu 09.12.2019. 321-337.
- Mäki, I., Piironen, A., Mansner, A. & Tihveräinen, S. (2019.) Seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnistaminen ja puheeksiotto. Opas ammattilaisille. Exit – Pois prostituutiosta ry. Usva-hanke. Saatavissa: https://exitry.fi/wp-content/uploads/2019/11/Usva_Opas_ammattilaisille_NETTI.pdf. Luettu 30.03.2020.
- Niemelä, & Pietiläinen (2019). Tulokset. Teoksessa R. Turkkila, J. Niemelä & J. Pietiläinen (toim.) *Digitaalinen nuorisotyö kirkossa*. Nuori kirkko ry ja Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasiat -yksikkö. Saatavissa: https://nuorikirkko.fi/wp-content/uploads/Digitaalinen-nuorisotyö%CC%88-kirkossa-2019_valmis_MUOK.pdf. Luettu 13.03.2020.
- Niemi, J., Kainulainen, H., Honkatukia, P. & Hautanen, T. (2017). Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino. (e-kirja) Luku 1.
- Nieminen, J. & Honkatukia, P. (2017). Nuorisokysymyksen rakentuminen – neljä näkökulmaa. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-279-9>. Luettu 16.12.2019. 35-51.
- Nieminen, J (2010). Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) *Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja*. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 73. Helsinki: Yliopistopaino. 30-63.

- Nieminen, J. (2007). Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy. 21-43.
- Nieminen, J. (1995). Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Nikolovska, M. (2020). The Internet as a creator of a criminal mind and child vulnerabilities in the cyber grooming of children. Jyväskylän yliopisto informaatioteknologian tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7963-8>. Luettu 24.02.2020.
- Nipuli, S. & Bildjuschkin, K. (2016). Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-625-4>. Luettu 04.12.2019.
- Nuori kirkko ry. (2019). Digitaalinen nuorisotyö kirkossa. Nuori kirkko ry ja Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasiat -yksikkö. Saatavissa: https://nuorikirkko.fi/wp-content/uploads/Digitaalinen-nuorisoty%C3%B6-kirkossa-2019_valmis_MUOK.pdf. Luettu 18.12.2019.
- Nuorisolaki. (1285/2016). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Luettu 05.12.2019.
- Ost, S. (2009). Child pornography and sexual grooming: Legal and societal responses. New York: Cambridge University Press.
- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M. & Gómez-Benito, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4). doi:10.1016/j.cpr.2009.02.007. Luettu 10.12.2019. 328-338.
- Perttula, J. (1995). Kokemus psykologisenä tutkimuskohteena. Johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Tampere: Suomen fenomenologinen instituutti.

Perustuslaki. (731/1999). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.
Luettu 16.12.2019.

Poliisilaki. (872/2011). Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=poliisilaki>. Viitattu 18.09.2019.

Porras, K. (2015). Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja sen vaikutus seksuaaliseen hyvinvointiin. Teoksessa K. Bildjuschkin (toim.) Seksuaalikasvatuksen tueksi. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-542-4>. Luettu 05.12.2019.121-130.

Priebe, G. & Svedin, C. (2012). Online or off-line victimisation and psychological well-being: A comparison of sexual-minority and heterosexual youth. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 21(10). doi:10.1007/s00787-012-0294-5. 569-582.

Priebe, G. & Svedin, C. (2008). Child sexual abuse is largely hidden from the adult society. *Child Abuse & Neglect*, 32(12). doi:10.1016/j.chiabu.2008.04.001. Luettu 09.12.2019. 1095-1108.

Puusa, A. & Juuti, P. (2011). Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto JTO. 47-57.

Puusniekka, A., Eskola, J., Itäpuisto, M., Launonen, M. & Rautsiala, T. (2004). Arka aihe = arka paikka? Tutkija ja arkojen aiheiden tutkiminen. Teoksessa J. Eskola, A. Koski-Jännes, E. Lamminluoto, A. Saaranen, M. Saastamoinen & K. Valtanen (toim.) Tutkimusmenetelmällisiä reflektioita. Kuopio: Kuopio University Press. 43-72.

Raitasalo, K. & Härkönen, A. (2019). Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen - ESPADtutkimus 2019. Tilastoraportti 40/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 12.11.2019. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019110737026>. Luettu 24.02.2020.

Raussi-Lehto, E. & Klemetti, R. (2014). *Edistä, ehkäise, vaikuta: Seksuaali- ja lisääntymisterveysten toimintaohjelma 2014-2020*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

- Reeves, J. & Crowther, T. (2019). Teacher feedback on the use of innovative social media simulations to enhance critical thinking in young people on radicalisation, extremism, sexual exploitation and grooming, *Pastoral Care in Education*, 37:4. DOI:10.1080/02643944.2019.1618377. Luettu 22.03.2020. 280-296.
- Rikoslaki. (39/1889). Seksuaalirikoksista 20 luku. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>. Luettu 05.09.2019.
- Romano, E. & De Luca, R. V. (2001). Male sexual abuse: A review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological functioning. *Aggression and Violent Behavior*, 6(1). doi:10.1016/S1359-1789(99)00011-7. Luettu 09.12.2019. 55-78.
- Russell, D., Higgins, D. & Posso, A. (2020). Preventing child sexual abuse: A systematic review of interventions and their efficacy in developing countries. *Child abuse & neglect*, 102, p. 104395. doi:10.1016/j.chiabu.2020.104395. Luettu 29.03.2020. 1-14.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2009). Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvali-MOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston julkaisuja. Saatavissa: <https://www.fsd.uta.fi/fi/tietoaarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>. Luettu 13.01.2020.
- Sherman, R. & Webb, R. (1988). Qualitative research in education: a focus. Teoksessa R. Sherman & R. Webb (toim.) *Qualitative research in education: Focus and methods*. London: Falmer. 2-21.
- Soanjärvi, K. (2011). Mitä on ammatillinen nuorisotyö?: Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4337-0>. Luettu 17.12.2019.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017). Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018-2021. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:16. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7>. Luettu 09.12.2019.

- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2016). Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2016-2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 4:2016. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3775-8> Luettu 12.12.2019.
- Staller, K. M. & Nelson-Gardell, D. (2005). "A burden in your heart": Lessons of disclosure from female preadolescent and adolescent survivors of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 29(12). WWW-dokumentti. Saatavissa: doi:10.1016/j.chiabu.2005.06.007. Luettu 11.09.2019. 1415-1432.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto. Verkkojulkaisu. ISSN=2342-9151. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/rpk/index.html>. Viitattu: 20.01.2020.
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. (2013). Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn tutkiminen. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi. Luettu 12.12.2019.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu painos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. (e-kirja). Luku 6.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta, TENK. (2013). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaus-epäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Luettu 11.03.2019.
- Tökkäri, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa J. Toikkanen & I. A. Virtanen (toim.) *Kokemuksen tutkimus: VI, Kokemuksen käsite ja käyttö*. Rovaniemi: Lapland University Press.

- Vaaranen-Valkonen, N., Laitinen, H-L., Sillfors, P& Kylmälahti, M. (2019). Kehoni on minun – opas aikuisille. Pelastakaa Lapset ry. Saatavissa: <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2020/02/11143233/Kehoni-on-minun-Opas-aikuisille.pdf>. Luettu 30.03.2020.
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 92-116.
- Valli, R. & Perkkilä, P. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 117-128.
- Vilkka, H. (2015). Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilponen, T. (2015). Katsomusten huomioiminen seksuaalikasvatuksessa. (2015). Teoksessa K. Bildjuschkin (toim.) Seksuaalikasvatuksen tueksi. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-542-4>. Luettu 31.03.2020. 131-139.
- Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma vuosille 2020–2023. (2019). Valtioneuvoston periaatepäätös 19.12.2019. Saatavissa: <https://minedu.fi/delegate/file/65439>. Luettu 08.01.2020.
- Valtionsopimus. (88/2011). Tasavallan presidentin asetus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2011/20110088#idp446200576>. Luettu 12.09.2019.
- Whittle, H., Hamilton-Giachritsis & C., Beech. (2014). In their own words: young peoples' vulnerabilities to being groomed and sexually abused online. Psychology Vol.5 No.10, August 2014. Saatavissa:<http://dx.doi.org/10.4236/psych.2014.510131>. Luettu 19.12.2019. 1185-1196.

Whittle, H., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A. & Collings, G. (2013). A review of online grooming: Characteristics and concerns. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1). doi:10.1016/j.avb.2012.09.003. Luettu 05.09.2019. 62-70.

Whittle, H., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A. & Collings, G. (2012). A review of young peoples vulnerabilities to online grooming. *Aggression and Violent Behavior* Volume 18, Issue 1, January–February 2013. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.11.008>. Luettu 19.12.2019. 135-146

Williams, M. & Hudson, K. (2013). Public perceptions of internet, familial and localised sexual grooming: Predicting perceived prevalence and safety. *Journal of Sexual Aggression*, 19 (2). WWW-dokumentti. Saatavissa: doi:10.1080/13552600.2012.705341. Luettu 12.09.2019. 218-235.

Williams, R., Elliot I.A. & Beech, A. (2013). Identifying Sexual Grooming Themes Used by Internet Sex Offenders. *Deviant Behavior*, 34(2). doi:10.1080/01639625.2012.707550. Luettu 13.01.2020. 135-152.

Zentner, M. & Ord, J. (2018). European Youth work policy context. Teoksessa J. Ord, M. Carletti, S. Cooper, C. Dansac, D. Morciano, L. Siurala & M. Taru (toim.) *The impact of youth work in Europe: A study of five European countries*. [Helsinki]: [Humanistinen ammattikorkeakoulu]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-302-4>. Luettu 17.12.2019. 17-31.

Painamattomat lähteet

Annala, P. (14.02.2020). Häpeä estää poikia kertomasta groomingista – Poikien talon ohjaaja: "Kiristetään sillä, että olet lähetelty miehelle kuvia". Yle Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11208857>. Luettu 16.02.2020.

Hannila, K. (01.11.2019). Miten ottaa puheeksi grooming ja seksuaaliväkivalta nuorten kanssa? Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä -koulutus. Luentotilaisuus. Järjestäjänä osaamiskeskus Koordinaatti. Turku.

Jansson, K. (25.01.2019). Tuhat tutkintaa, joista ei kerrota – Ylen selvitys kokoaa tietoa seksuaalirikosepäilyistä eri puolilta Suomea ja valottaa, mikä tekee Oulun tapauksesta “ilmiön”. Yle Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10611327>. Luettu 20.09.2019.

Karppi, T. (07.02.2020). "Oliks hyvä koulupäivä?" Poliisin kanssa koostettu grooming-chat näyttää, kuinka taitavasti hyväksikäyttäjä punoo lapsen verkkoonsa. Yle Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11198155>. Luettu 10.02.2020.

Koordinaatti. (2019). Grooming -hanke. WWW-sivusto. Saatavissa: <http://www.koordinaatti.fi/fi/grooming>. Viitattu 18.12.2019.

Koordinaatti. (2019). Grooming-ilmiön ennaltaehkäisyyn rahoitusta – nuorten parissa työskentelevien osaamista vahvistetaan. WWW-sivusto. Saatavissa: <http://www.koordinaatti.fi/fi/ajankohtaista/4467/grooming-ilmi%C3%B6n-ennaltaehk%C3%A4isyyn-rahoitusta-%E2%80%93-nuorten-parissa-ty%C3%B6skentelevien>. Luettu 04.09.2019.

Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto. Lapsen oikeuksien sopimus. WWW-sivusto. Saatavissa: <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>. Luettu 12.09.2019.

Nuorten elämä.fi -sivusto. Nuorteneämä.fi-chat. Viitattu 21.03.2020. Sivusto löytyy osoitteesta: <https://www.nuorteneama.fi/>.

Nusuvefo. (2007). Nuorille suunnatun verkkotyön foorumin toiminta. Saatavissa: <https://www.verke.org/nusuvefo/nusuvefon-toiminta/>. Viitattu 18.12.2019.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Lasten ja nuorten chat. Viitattu 21.03.2020. Sivusto löytyy osoitteesta: <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/lasten-ja-nuorten-puhelin/lasten-ja-nuorten-chat/>.

Pelastakaa Lapset ry. Netari – nettinuorisotalo. Viitattu 21.02.2020. Sivusto löytyy osoitteesta: <https://www.netari.fi/>.

- Pietilä, M. & Oinas, M-M. (2019). Nuorisotyössä kaivataan tietoa ja rohkeutta keskustella groomingista. Saatavissa: <https://www.koordinaatti.fi/fi/ajankohtaista/4832/nuorisoty%C3%B6ss%C3%A4-kaivataan-tietoa-ja-rohkeutta-keskustella-groomingista.html>. Viitattu 13.01.2020.
- Sillfors, P. (17.02.2020). Grooming ja seksuaaliväkivalta – mistä on kysymys? Luento. Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä -koulutus. Oulu.
- Sisäministeriö. (22.02.2019). Lisätalousarviossa rahaa nettipoliiseille, turvapaikkahakemusten käsittelyyn ja Oulun säilöönottoyksikön perustamiseen. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/lisatalousarviossa-rahaa-nettipoliiseille-turvapaikkahakemusten-kasittelyyn-ja-oulun-sailoonottoyksikon-perustamiseen. Luettu 09.09.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2019). Barnahus –hanke. Saatavissa: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke>. Viitattu 18.12.2019.
- Toivanen, P. & Hämäläinen, V-P. (14.08.2019). Poliisi epäilee miestä poikkeuksellisen laajasta lapsiin kohdistuneesta seksuaalirikosten sarjasta – "Tapahtunut sosiaalisen median soveluksissa". Yle Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10921259>. Katsottu 20.09.2019.
- Turvallinen Oulu -hanke. (2019). Kehittämishanke. Oulun kaupunki. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/oulu/kehittamishankkeet/turvallinen-oulu-hanke>. Viitattu 18.12.2019.
- Tyttöjen Talo. (2018). Otava-hanke. Saatavissa: <https://tyttojentalo.fi/toiminta/seksuaalivakivalta/otava>. Viitattu 18.12.2019.
- Vuolle Setlementti. (2019). Tietoiseksi -hanke. Saatavissa: <https://vuolleoulu.fi/hyvinvointi-ja-yhteisty/toiminnot/tietoiseksi-hanke/>. Viitattu 18.12.2019.
- Yle Uutiset. (09.05.2019). Oulun grooming-tapauksessa nostettu yksi syyte lisää – ensimmäinen tuomio tänään. WWW-julkaisu. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10773950>. Luettu 09.09.2019.

Liite 1

Moikka!

Opiskelen Oulun yliopistossa kasvatustieteen maisteriksi ja teen pro gradu -tutkielmaa aiheesta *Nuorisotyöntekijöiden kokemukset seksuaalisen houkuttelun ennaltaehkäisemisestä.*

Tästä syystä käännyn sinun puoleesi ja pyydän sinua mukaan tutkimukseeni sekä jakamaan kokemuksesi tästä tärkeästä aiheesta. Kyselyssä on aluksi kolme taustakysymystä ja sen jälkeen seitsemän avointa kysymystä. Tekstin pituus ei ole ratkaiseva, sillä ilman apuasi en pääsisi työssäni eteenpäin.

Saamaani aineistoa tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja vain tutkimustarkoitukseen eikä kirjoituksesi tule olemaan tunnistettavissa tutkielmassa.

Kysely löytyy osoitteesta: bit.ly/kysely20

Hieman enemmän tietoa tutkielmastani löytyy tutkimussuunnitelmastani: bit.ly/koivisto20

Halutessasi lisätietoa saat minulta sähköpostitse: elina.harjukelo@student oulu.fi.

Liite 2 Kyselylomakkeen avoimet kysymykset

Kysymykset 1-3 olivat taustakysymykset: 1. Millä sektorilla vastaaja työskentelee, 2. missä maakunnassa sekä 3. onko hän kohdannut työssään nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalisen houkuttelun uhriksi.

4a. Onko nuorten helppo tunnistaa tilanteita, joissa heidän seksuaalista itsemääräämisoikeutta on rikottu? Perustele.

Millaisia käsityksiä nuorilla on heidän seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta? Tunnistavatko nuoret esimerkiksi seksuaalisen houkuttelun?

5b. Kerro mitkä tekijät sinun mielestäsi vaikuttavat nuoren päätökseen kertoa kokemastaan seksuaalisesta houkuttelusta aikuiselle?

Uskaltavatko nuoret tuoda esille kokemuksiaan seksuaalisesta houkuttelusta ja pyytää apua aikuiselta?

6c. Kerro muutamia esimerkkejä miten nuorten kokemukset seksuaalisesta houkuttelusta tulevat esille? Millaisia keskusteluita nuorten kanssa asiasta on herännyt?

7d. Kuvaile muutamia esimerkkejä, millaisin tavoin työorganisaatiossasi on toimittu nuorten seksuaalisen houkuttelun ennalta ehkäisemiseksi?

8e. Miten työorganisaatiossasi toimintaa voitaisiin kehittää nuoriin kohdistuvan seksuaalisen houkuttelun vastaisessa työssä?

9f. Mikä on ollut sinun roolisi nuorisotyöntekijänä ennalta ehkäisevän toiminnan toteuttamisessa?

10g. Kuvaile esimerkkejä, millaisia haasteita työssäsi ilmenee nuoriin kohdistuvan seksuaalisen houkuttelun vastaisen työn toteuttamisessa?